

T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ORTADERECELİ OKUL
ÖĞRENCİLERİNİN DİSİPLİNE AYKIRI DAVRANIŞLARDA
BULUNMA NEDENLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

Cemile Belgin ÇELİK

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

DANIŞMAN

Dr. Adil Serdar SAÇAN

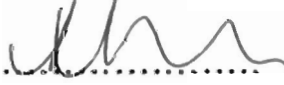
İSTANBUL - 2007

...../...../2007

TUTANAK

Cemile Belgin Çelik ...../...../2007 tarihinde "İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ORTA DERECELİ OKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİSİPLİNE AYKIRI DAVRANIŞLARDA BULUNMA NEDENLERİNİN ARAŞTIRILMASI" başlıklı tezini savunmuş ve başarılı olduğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı:

.....

Üye :

.....

Üye :

.....

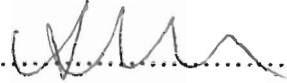
İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ORTA DERECELİ OKUL ÖĞRENCİLERİNİN
DİSİPLİNE AYKIRI DAVRANIŞLARDA BULUNMA NEDENLERİN ARAŞTIRILMASI

C. Belgin Çelik

ONAY

Jüri :

Tez Danışmanı : Dr. Adil Serdar Saçan

.....

Üye : Prof. Dr. Canan Çetin

.....

Üye : Dr. Mustafa Farsakoğlu

.....

Yüksek lisans tezi onay tarihi : ...../...../2007

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	VI
ÖNSÖZ	VIII
ABSTRACT	IX
ÖZET	X
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1 PROBLEM CÜMLESİ.....	6
1.2 AMAÇLAR.....	6
1.3. ALT AMAÇLAR.....	6
1.4. ÖNEM.....	7
1.5. SAYILTILAR.....	7
1.6. SINIRLILIKLAR.....	8
1.7. TANIMLAR.....	8
BÖLÜM II	10
LİTERATÜR	10
2.1. ERGREN.....	10
2.1.1. Ergen Kavramı Ve Ergenin Özellikleri.....	10
2.1.1.1. Kavramın tanımı ve kapsamı.....	10
2.1.1.2. Tarihte ergenlik.....	12
2.1.1.3. Ergenlikte fiziksel gelişim.....	13
2.1.1.4. Psikolojik değişim.....	14
2.1.1.5. Sosyo-kültürel ve çevresel değişim.....	15
2.1.1.6. Okulda ergen.....	16
2.1.1.7. Ergenin aile ve yakın çevre ilişkileri.....	16
2.1.1.8. Ergenlikte arkadaş ilişkileri.....	18
2.2. ERGENİN DİSİPLİN İHTİYACI.....	19
2.3. DİSİPLİN VE DİSİPLİN TEORİLERİ.....	21
2.3.1. Kavramın Tanımı Ve Kapsamı.....	21
2.3.2. Disiplin Teorilerinin Evrimi.....	22
2.3.2.1. İntikamcı disiplin anlayışı.....	22
2.3.2.2. Cezalandırıcı disiplin anlayışı.....	23
2.3.2.3. Korku yoluyla engelleyici disiplin anlayışı.....	23
2.3.2.4. İyileştirici disiplin anlayışı.....	23
2.3.2.5. Önleyici disiplin anlayışı.....	24
2.3.2.6. Modern disiplin.....	25
2.3.3. Ailede Disiplin.....	26
2.3.3.1. Baskılı ve otoriter tutum.....	26
2.3.3.2. Gevşek tutum.....	27
2.3.3.4. Dengesiz ve kararsız tutum.....	27
2.3.3.5. Koruyucu tutum.....	27
2.3.3.6. İlgisiz ve kayıtsız tutum.....	28
2.3.3.7. Güven verici ve destekleyici hoşgörülü tutum.....	28
2.3.4. Okulda Ve Sınıfta Disiplin.....	29
2.3.4.1. Duruma ve çevreye bağlı değişkenler.....	30
2.3.4.2. Öğretmenle ilgili değişkenler.....	30

2.3.4.3. Programla ilgili değişkenler.....	31
2.3.4.4. Öğrencinin kişiliği ile ilgili değişkenler.....	31
2.3.4.5. Grup veya sınıfla ilgili değişkenler.....	31
2.3.4.6. İyi bir rehberlik sistemi.....	32
2.3.4.7. Etkin bir veli okul ilişkisi ve iş birliği.....	32
2.3.4.8. Uygun bir eğitim ve öğretim programı.....	32
2.3.4.9. Okul binasının etkin kullanımı.....	33
2.3.4.10. Öğrencilerin okul yönetimine katılmaları.....	33
2.4. ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI ÖDÜL VE DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ.....	34
2.5. DİSİPLİNLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	36
2.5.1. Yurt İçinde Ve Dışında Yapılan Araştırmalar.....	36
BÖLÜM III	45
YÖNTEM.....	45
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	45
3.2. EVREN.....	45
3.3. ÖRNEKLEM.....	45
3.4. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	46
3.5. VERİ TOPLAMA ARACININ GEÇERLİLİĞİ VE GÜVENİRLİLİĞİ.....	47
3.5.1. Güvenilirlik Testi.....	47
3.5.2. Analiz İçin Kullanılan Paket Program.....	48
3.6. VERİLEN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ.....	48
3.6.1. Kullanılan Yöntemlere İlişkin Genel Bilgiler.....	49
3.6.1.1. Ki-Kare Testi.....	49
BÖLÜM IV	51
BULGULAR VE YORUMLAR.....	51
4.1. Tanıtıcı Bilgiler Bulguları.....	51
4.1.1. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	51
4.1.2. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	53
4.1.3. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	54
4.1.4. Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	56
4.1.5. Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	57
4.1.6. Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	59
4.1.7. Öğrencilerin Kaçıncı Çocuk Olduklarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	60
4.1.8. Öğrencilerin Annesinin Öz / Üvey Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	62
4.1.9. Öğrencilerin Babasının Öz / Üvey Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	63

4.1.10.Öğrencilerin Annesinin Sağ / Ölü Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	64
4.1.11.Öğrencilerin Babasının Sağ / Ölü Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	65
4.1.12.Öğrencilerin Annesinin Öğrenim Düzeyine Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	66
4.1.13. Öğrencilerin Babasının Öğrenim Düzeyine Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	68
4.1.14. Öğrencilerin Annesinin Çalışma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	70
4.1.15.Öğrencilerin Babasının Çalışma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	71
4.1.16.Öğrencilerin Yaşadığı Evdeki Kişi Sayısına Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	72
4.1.17.Öğrencilerin Ailesinin Ekonomik Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	73
4.1.18.Öğrencilerin Hasta/Özürlü Olmalarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumları.....	74
4.2.Okulda İşlenen Disiplin Suçları ve Disiplin Cezaları.....	76
4.3.Öğrencilerin Disiplin Cezası Alma Durumu İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	81
4.4.Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere ve Verdikleri Cevapların İncelenmesi.....	88
4.4.1. Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	88
4.4.2.Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	92
4.4.3.Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Yaşları İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	96
4.4.4.Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Yaşları İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	100
4.4.5.Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	104
4.4.6.Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	108
4.4.7.Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	112

BÖLÜM V	116
SONUÇ VE ÖNERİLER	116
5.1. SONUÇLAR	116
5.2. ÖNERİLER	120
KAYNAKLAR	121
EKLER	121
ÖZGEÇMİŞ	121

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1.1: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	52
Tablo 4.1.2: Cinsiyete Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	54
Tablo 4.1.3: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	56
Tablo 4.1.4: Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	57
Tablo 4.1.5: Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	58
Tablo 4.1.6: Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	60
Tablo 4.1.7: Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	62
Tablo 4.1.8: Öğrencilerin Annesinin Öz / Üvey Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	63
Tablo 4.1.9: Öğrencilerin Babasının Öz / Üvey Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	64
Tablo 4.1.10: Öğrencilerin Annesinin Sağ / Ölü Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	65
Tablo 4.1.11: Öğrencilerin Babasının Sağ / Ölü Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	66
Tablo 4.1.12: Öğrencilerin Annesinin Öğrenim Düzeyine Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	68
Tablo 4.1.13: Öğrencilerin Babasının Öğrenim Düzeyine Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	69
Tablo 4.1.14: Öğrencilerin Annesinin Çalışma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	70
Tablo 4.1.15: Öğrencilerin Babasının Çalışma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	71
Tablo 4.1.16: Öğrencilerin Yaşadığı Evdeki Kişi Sayısına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	73
Tablo 4.1.17: Öğrencilerin Ailesinin Ekonomik Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	74
Tablo 4.1.18: Öğrencilerin Hasta/Özürlü Olmalarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı	76
Tablo 4.2.1: Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Suçu Türüne ve Cinsiyete Göre Dağılımları	79
Tablo 4.2.2: Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin Aldıkları Disiplin Ceza Türüne ve Cinsiyete Göre Dağılımları	79
Tablo 4.2.3: Uzaklaştırma Cezası Alan Öğrencilerin Okuldan Uzaklaştırıldıkları Gün Sayısına Göre Dağılımı	81
Tablo 4.2.4: Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Ceza Türü ve Aldıkları Disiplin Ceza Türüne Göre Dağılımları	81
Tablo 4.3.1: Öğrencilerin Disiplin Cezası Alması ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	85

Tablo 4.3.2: Öğrencilerin Disiplin Cezası Alması ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	87
Tablo 4.4.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Cinsiyeti ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	89
Tablo 4.4.1.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Cinsiyeti ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	91
Tablo 4.4.2: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	93
Tablo 4.4.2.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	95
Tablo 4.4.3: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Yaşları ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	96
Tablo 4.4.3.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Yaşları ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	99
Tablo 4.4.4: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Yaşları ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	101
Tablo 4.4.4.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Yaşları ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	103
Tablo 4.4.5: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	105
Tablo 4.4.5.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuç	107
Tablo 4.4.6: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	109
Tablo 4.4.6.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	111
Tablo 4.4.7: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu ile Aileleri Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	113
Tablo 4.4.7.1: Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu ile Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları	115

ÖNSÖZ

Bireyin eğitimini, çağdaş yöntemlere göre ele almak, ona yakınlaşmada daha değişik tutum ve davranışları benimsemek, kişiliğine yön vermede, yirmi birinci yüzyıl insanının başarı ve mutluluk şansını dikkatle göz önünde bulundurmak ve yeni imkanlara uyumunu sağlayıcı vasıflar kazandırmak zorundayız.

Bu nedenle bu araştırmada disiplinden kaynaklanan bir takım eğitsel sonuçların ele alınıp değerlendirilmesi konusunda yeni bir bakış açısı elde edebilmek ümit edilmiştir.

Araştırmada, İstanbul ili Anadolu yakası orta dereceli okullarına devam eden öğrencilerin disipline aykırı davranışları ve disipline aykırı davranış nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın, disipline aykırı öğrenci davranışlarının giderilmesine çatışmalardan uzak okul ve sınıf ortamının oluşturulmasına, disipline aykırı öğrenci davranışlarının neden olabileceği öğrenim kayıplarını azaltarak orta dereceli okullarda disiplin problemlerinin farklı yönlerden ele alınarak değerlendirilmesine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmanın başlangıcından bitimine kadar geçen süre içerisinde yardım ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Adil Serdar SAÇAN' a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Ayrıca, çalışmalarım da bana maddi ve manevi destek olan sevgili eşim ve oğluma da teşekkür ederim.

Mayıs 2007

Belgin Çelik

ABSTRACT

In this research, the aim is to evaluate the behaviors of the students, against the high school rules and the reason why they behave so.

This research has been made in high state schools in Asian side of Istanbul. It comprises the period starting the year from 2004-2005 until the end of the first semester of 2006-2007.

The number of the students is 528 in this research. These students are divided into two groups who are punished and not punished by the schools. It consists of 15 high state schools.

The research depends on surveys and the disciplinary punishment files, taken from the schools. For the solution of the datas, Ki Square test is used.

The findings of the research could be summarized as follows.

1- It appears that in schools, disobeying the rules is up to the sex, the level and the age of the students. They are all related.

2- It is understood that when the boys and the girls are compared, the boys behave against the rules more than the girls.

3- It is also noted that as the students become older, the more they behave against the rules. When they are in the higher levels, they also disobey the rules.

4- There are 21 different kinds discipline faults. For these faults; the school administration gives some disciplinary punishments. But in the first turn there is the main punishment that is the students are prohibited from the school upto 5 days.

Key words : Education, disciplinary, students, punishment

ÖZET

Bu araştırmada orta dereceli okullarda, disipline aykırı olan öğrenci davranışlarının ve bu öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma nedenlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakası ilçeleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi genel liseler oluşturmuştur. Araştırma 2004-2005'den başlayarak 2006-2007 eğitim-öğretim yılının birinci yarıyılını kapsamaktadır.

Araştırma örneklemini ise belirtilen evrenden küme örnekleme yoluyla seçilen 15 adet resmi genel lisede okuyan öğrencilerden oluşan disiplin cezası almış ve disiplin cezası almamış toplam 528 öğrenci oluşurmaktadır.

Araştırma ankete dayalı veriler üzerinden yürütölmüş, ayrıca okul disiplin dosyalarından elde edilen bilgilerden yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi Ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ise şöyle özetlenebilir;

1- Orta dereceli okullarda öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, yaş özellikleri ile disipline aykırı davranışta bulunma durumlarının birbirine bağımlı olduğu görölmektedir.

2- Disipline aykırı davranışların cinsiyete göre dağılımında erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla disipline aykırı davranışta buldukları anlaşılmaktadır.

3- Öğrencilerin yaşları büyödükçe disipline aykırı davranışlarında da artış olduğu gözlenmektedir. Öğrencilerin sınıf seviyeleri yükseldikçe disipline aykırı davranışlarda artış olduğu tespit edilmiştir.

4- Öğrenciler tarafından işlenen 21 çeşit disiplin suçu tespit edilmiştir. Öğrencilerin işlediği disiplin suçlarına karşılık okul idaresi tarafından öğrencilere verilen disiplin cezalarının dağılımında birinci sırayı okuldan uzaklaştırma almaktadır.

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanoğlu yaşamını sürdürmek için doğuştan emme, solunum, tutunma gibi reflekslerinin dışında hemen her davranışını öğrenmek zorundadır. Davranışlarının büyük çoğunluğunu önce ana babasından daha sonra okul ve çevreden edinir. Öğrenme ömür boyu devam eden bir süreçtir.

Çocukların eğitiminde birinci derecede sorumlu ve etkili olan kaynak, ana baba ve ailedir. Aile ortamında ebeveynin tutumları, değerleri zevkleri çocuğun gelişiminde etkilidir. Söz konusu etki özellikle ergenlik yıllarının sonuna kadar devam eder (Aydın, 2005 s.119).

Aile içinde benimsediği davranışlar, toplum içinde onu yönlendirir. Toplum kurallarını, iyi-kötü, doğru-yanlış kavramlarını benimsedikçe toplum içinde kendini yönetmeyi başarır (Yörükoğlu, 1989 s.85).

Eğitim, okumayı, yazmayı ya da belli konularda hatırlamayı öğrenmekten çok daha geniş bir süreci kapsar. Geniş anlamda, yaşamın kendisi bir öğrenme sürecidir ve insanoğlu olarak bizde eğitim sürecinin bir parçasıyızdır (Williams , 2003 s.43).

Eğitim yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kendilerini geliştirmelerine yardım etme tekniğidir. Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir (1974'den aktaran Özmen , 1995 s.1).

Eğitim gereksiniminin büyük bir bölümü okullarca sağlanır. Okul çocuk için yeni bilgiler edineceği bir dünyaya girmek demektir. Öğrenme ve sosyal yönün yanı sıra, duygusal açıdan da bir değişikliklerdir.

Çocuk, aile ortamından ayrılmakta yeni ilişkiler kuracağı bir guruba girmektedir. Okulun amacı, öğretmek ise, çocuğun ki öğrenmektir. Toplum, okula

başlama ile birlikte çocuktan, kendisi gibi görme ve düşünmesini ister. Okulun görev ve işlevleri şöyle özetlenebilir.

1- Ailede daha önce başlatılmış bulunan toplumsallaşmayı sürdürmek.

2- Öğrencilerin doğuştan sahip olduğu yetenekleriyle sonradan kazanıp edindiği becerileri bulup değerlendirmek.

Bu görevleri yerine getirirken yani çocuğu “iyi” vatandaş, vatandaşı “uzman” kişi yaparken, uzman ile vatandaşın okul içinde olduğu gibi okul dışında da birbirini kabul etmesini sağlamaktır (1984’den aktaran Yavuzer,2005 s.185).

Okul programları öğrencilere, toplumda meydana gelen gelişmelerin farkında olma yeteneği kazandırırken aynı zamanda onlara, kendi bireysel potansiyellerini açığa çıkarabilme yeteneğini de kazandırabilecek nitelikte olmalıdır (Özmen,1995 s.3).

Öncelikle eğitimin kullandığı form, çocuğun varlığının tüm yönlerinin gelişimi için olanaklar sağlamalıdır (Williams, 2003 s.49). Artık günümüzde eğitim yönetimi bir yetkiler manzumesi olarak algılanamaz.Çocuğun gelişime endeksli eğitim süreci, statükoya dayalı organizasyonlar yerine, gelişen ve değişen etkin ekipler olmayı zorunlu kılmaktadır (Özlu, 2003 s.81).

Eğitim sürecinin merkezinde öğretmen bulunmaktadır. “Rehber” yol gösteren gibi kelimeler bazen bu rol için alternatif olarak kullanılır. Öğretmen potansiyelimizi açığa çıkarmada bize yardım eden kişidir. Öğretmenin kullanabileceği metotlar sınırsızdır ama niyet tektir, aynıdır. Öğretmen fonksiyonunu yerine getiren kişi, öğrencilerin potansiyellerini açığa çıkarmalarına yardımcı olacak çeşitli yöntemler kullanacaktır. Bu yaklaşım her bireyin kendine özgü ihtiyaçlarına göre değişecektir ama asıl niyet asla değişmeyecektir (Williams, 2003 s.47).

Öğrenme-öğretme sürecinde sınıftaki bireyler arasında doyurucu ilişkileri geliştirmek ve sürdürmekte çok önemlidir. Bunun gerçekleşmesinde öğretmenin rolü büyüktür. Bu tür olumlu çalışma ilişkileri öğrenmenin kalitesini ve hızını arttırmaktadır. Buda öğretmenin öğrencilerini iyi tanımasına ve onların amaç ve ihtiyaçlarını iyi

belirlemesindeki becerilerine bağlıdır. Öğrenim öğretmenin önderliğinde sınıfta yapılmaktadır (Başaran, 1972 s.236).

Öğrenme uygun bir sınıf düzeni içinde gerçekleşir (Çelik, 2002 s.19). Öğrenmeyi etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bunlar; okul programı, bina, araç gereçler gibi fiziksel öğeler yanı sıra, öğrenim metotları, okul yönetimi ve benzerleridir. Sınıfın öğrenme havasını etkileyen önemli etkenlerden biri de disiplin anlayışıdır. Disiplin öğrenme sürecinin bir parçasıdır. Başlangıçta ana baba veya eğitimden sorumlu olan kişiler tarafından kontrol edilen çocuğun okula başlamasıyla bu kontrole öğretmen ve diğer kişiler de katılır. Öğrencinin küçük yaşlardan itibaren başkalarının kendi davranışları üzerinde yaptığı kontrolü yavaş yavaş devralması ve yetişkinlik çağına doğru kendi davranışlarını tümüyle kendi kontrolü altına alması gerekir (Başaran, 1972 s.234).

Çocuk üzerindeki kontrolün, onun gelişimiyle orantılı olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, çocuğun olgunluk seviyesine göre onun üzerindeki kontrolü de azaltmak gerekir. Bu yüzden sınıftaki her öğrenciye uygulanacak disiplin oldukça farklılık gösterir. Bazı öğrenciler daha az kontrol altında iken bazıları ise daha yoğun kontrol gerektirir. Ancak onları hiç hataya düşürmeyecek kadar sıkı bir kontrol, onların eğitimi yönünden zararlı olmaktadır. Çünkü her insan düştüğü durumlardan ve yaptığı kusurlu işlerden pay alarak gelecek sefere daha iyi davranmasını öğrenir. Sıkı kontrol öğrencilerin ne bağımsızlıklarına kavuşabilmelerinde ne de hatalarından gereken payı almalarında etkili değildir (Başaran, 1972 s.234).

Ceza etkili bir disiplin sağlamaya yardımcı olabilir mi? Yoksa esnek disiplin anlayışı mı daha etkilidir? Bu sorular dün tartışıldığı gibi bugün de tartışılmaktadır (Çelik, 2002 s.21).

Birçok öğretmene göre sınıf düzeni ancak sıkı disiplinle sağlanabilmekte, öğrencilerin uslu sessiz durmaları, verilen emirleri kayıtsız şartsız yerine getirmeleri, kimseyi rahatsız etmemeleri ancak bu yolla olabilmekte görüşündedirler. Böyle bir anlayışa sahip öğretmen devamlı olarak öğrencileri şiddetli bir baskı altında

bulundurmaya çalışır. Bu durumda öğrenciler devamlı korku, kaygı ve endişe içindedirler (Başaran, 1972 s.234-235).

Karakter gelişimleri ve bağımsızlığa doğru gidişleri engellenmiş olduğundan başkalarının kontrolü ve emri olmadan iş yapamazlar, başkaları ile işbirliği kuramazlar.

Birçok öğrenci, öğretmenin otoritesine sığınarak kendilerini güvenlik içine almaya çalışırlar. Çünkü, öğrencinin kendi kendini yönetmesi, kendine ve işlerine ilişkin kararlar vermesi zoruna gider. Başkalarının yap dediğini yapmak yapma dediğini yapmamak onun için daha kolay ve rahat bir yol olarak görülür(Başaran,1972s.234-235) Gelişmiş disiplin anlayışında öğrencilerin ilgi istek ve beklentilerine önem ve yön verilir. Uygulamada eşitlik ve adalet ilkesine uyulur (Ilgar, 2005 s.167).

Eğer öğretmenin otoritesi dengeli, akla uygun ve öğrencinin gurup otoritesini kabul etmesinde ona yardım edecek şekilde yönlendirilmiş ise, böyle bir otorite öğrencinin kendini yönetme gücünü yok etmeden onun davranışlarını düzene sokabilir.

Öğretmenin sınıf üzerinde olumlu bir otorite geliştirmesi onun seçeceği ve uygulayacağı kontrol teknikleri ile ilgilidir (Başaran, 1972 s.234-235).

Öğretmenlerin psikolojiyi iyi bilmeleri ve kullanmaları onların uygun sınıf aktivitelerini geliştirebilmelerini sağlayacak, bu durum da öğrencileri sınıf ortamına ve öğrenmeye motive edecektir.

Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları onların davranışlarını etkilemektedir. Sınıf düzensizliğine temel olarak yanlış davranışlar neden olmaktadır. Bir kere öğrenci, sınıf atmosferinin nerede başlayıp nerede bittiğini, sınıftaki hedef davranışların neler olduğunu, bu hedef davranışlarla kendi ihtiyaç ve davranışlarının ne derece bağlantılı olduğunu, bu hedefleri gerçekleştirmek için ne yapılması gerektiğini iyice bilmelidir (1963'ten aktaran Özmen, 1995 s.11).

Bütün öğrenciler, özellikle ergenlik çağında olanlar grup içinde bir yer ve mevki arama çabasındadırlar. Bu çabalarında onlara destek ve yardımcı olunmalıdır. Eğer öğrenci aradığını bulamaz ve amacına ulaşamaz ise birtakım disiplin problemlerinin ortaya çıkması kaçınılmaz olur. Duygusal olgunlaşma ve bireysel uyum

yönünden problemi olanlara, öğretmen özellikle yardımcı olmaya çalışmalıdır. Ayrıca evde aşırı denetim altında olan çocuklar okul ortamında saldırgan ve çevredeki insanları tedirgin edici bir yapıya bürünebilirler (1986'dan aktaran Özmen, 1995 s.12).

Öğretimin başarılı olabilmesi ve her tür engelin aşılabılmesinde birçok özelliğe ihtiyaç duyulmaktadır fakat tüm ihtiyaçların üzerinde olması gereken unsur "sevgi" dir. Güç ve zeka bir öğretmenin sahip olması gereken vasıflar olmasına rağmen sevgi, çocuğun içsel varlığını ortaya çıkardığı için hayati önem taşıyan bir özelliktir. Öğretmen sevgiyle motive olmalı, çocuğun eğitimiyle görevlendirilmenin kutsal bir ayrıcalık olduğuna ve verilmesi gereken en iyi şeyden daha az değerde olmadığına inanmalıdır (Williams, 2003 s.48).

Öğrenmek, hem anlamayı hem ifade etmeyi gerekli kılar, yaşamın bütününe içine alır ve etkin olma hayalleri ile gerçekleşir. Bu durum tüm eğitim çalışanlarının, çocuğun gelişimini temel alan, esneklikler üzerine kurulu eğitim programları oluşturmalarını ve ona göre yaşantılar düzenlemelerini ifade etmelidir(Özlu, 2003 s.81).

Bireyin eğitimi, çağdaş yöntemlere göre ele almak, ona yakınlaşmada daha değişik tutum ve davranışları benimsemek, kişiliğine yön vermede, yirmi birinci yüzyıl insanının başarı ve mutluluk şansını dikkatle göz önünde bulundurmak ve yeni imkanlara uyumunu sağlayıcı vasıflar kazandırmak zorundayız.

Bu nedenle bu araştırmada disiplinden kaynaklanan birtakım eğitsel sorunların ele alınıp değerlendirilmesi konularında yeni bir bakış açısı elde edebilmek ümidiyle Lise öğrencilerinin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenleri araştırılmaktadır.

1.1. PROBLEM CÜMLESİ

Orta öğretim kurumlarında öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenleri nelerdir?

1.2. AMAÇLAR

Bu araştırmada İstanbul ili Anadolu yakası ilçelerinde yer alan orta dereceli okullarda, disipline aykırı olan öğrenci davranışlarının ve bu öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma nedenlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.3. ALT AMAÇLAR:

Araştırmanın genel amacına yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

a) Öğrencilerin yaş, cinsiyet sınıf seviyesine göre disipline aykırı davranışta bulunma durumları birbirine bağımlıdır?

b) Öğrencilerin içinde buldukları sosyo-ekonomik düzeyin ve aile içi ilişkilerinin niteliği disiplin suçu işleyip işlememelerine etkisi var mıdır?

c) Anne – babanın tutum ve davranışları, öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunmalarında önemli bir etken midir?

d) Okul yönetici ve öğretmenlerin tutum ve davranışları, öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunmalarına önemli bir etken midir?

e) Disipline aykırı bulunan öğrenci davranışları nelerdir? Nasıl bir dağılım göstermektedir?

f) Okullarda disipline aykırı davranışlarda bulunan öğrencilere verilen cezalar nelerdir?

g) Öğrencilerin disipline aykırı davranışları, disiplin yönetmeliğinin öngördüğü cezalarla mı yoksa, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından informal biçimde uygulanan cezalarla mı karşılanmaktadır?

1.4. ÖNEM:

a- Araştırma, orta dereceli okullardaki disiplin olayları ve öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma nedenlerini ortaya çıkarıcı nitelikte olduğundan, orta öğretim kurumlarında görev alan yada alacak olan rehberlik uzmanlarına yöneticilere ve öğretmenlere mevcut durumu gösteren bilgiler sağlayabilecek

b-Araştırma bulguları, okullardaki rehberlik hizmetlerinin ve okul aile ilişkilerinin geliştirilmesi için, uzman yönetici ve öğretmenlere ışık tutabilecektir.

c-Araştırma, disipline aykırı öğrenci davranışlarının giderilmesine çatışmalardan uzak okul ve sınıf ortamının oluşturulmasına, disipline aykırı öğrenci davranışlarının neden olabileceği öğrenim kayıplarını azaltarak orta dereceli okullarda disiplin probleminin farklı yönlerden ele alınarak değerlendirilmesine öncülük edebileceği umulmaktadır.

1.5. SAYILTILAR:

Araştırmada aşağıdaki temel sayıtlılardan hareket edilmiştir.

a- Araştırma yöntemi, bu araştırmanın amacına, konusuna ve problemin çözülmesine uygundur.

b- Araştırma için seçilen İstanbul ili Anadolu yakası ilçelerindeki genel liselerin evreni temsil ettikleri varsayılmıştır.

c- Geliştirilen “anket formu” nun öğrenciler tarafından içtenlikle ve objektif olarak cevaplandırıldığı varsayılmıştır.

1.6. SINIRLILIKLAR:

Araştırma aşağıda belirtilen şekliyle sınırlıdır;

1- Araştırma İstanbul ili Anadolu yakası ilçeleri orta dereceli okulları ile sınırlanmıştır.

2- Araştırma 15 adet genel lise ile sınırlıdır.

3- Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmada yararlanılan kaynaklar, araştırmacının ulaşabildiği kaynaklarla sınırlıdır.

4- Verilerin toplanması “anket formu” ve “gözlem kayıt fişi” ile “disiplin dosyaları”, “kişisel dosyalar” dan elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

5- Araştırma 2004-2005, 2005- 2006 eğitim öğretim yılı ile 2006-2007 yılının birinci dönemini kapsamaktadır.

1.7. TANIMLAR:

Araştırmada sıklıkla kullanılan temel kavramların tanımları şöyledir;

1.7.1. Disiplin: Disiplin, bireyin toplumsal kurallara uyumunu veya bir değere ulaşmasının sağlanması amacı ile bazı ilgi, istek ve dürtülerinin yönlendirilmesi, olumsuz görülen davranışlarının önlenmesi ve bireye kendi kendini disipline edebilme alışkanlığının kazandırılması sürecidir.

1.7.2. Orta ğretim kurumu: Orta ğretim, temel eğitimin ikinci kademesi ile yüksek ğretim arasında bulunan ve ğretim süresi genellikle üç yıl olan (lise) ğretim kademesidir.

1.7.3. Disipline aykırı davranış: Orta ğretim kurumları disiplin yönetmeliğinde belirtilen, okul içinde toplum kurallarına, ahlak kurallarına uymayan davranışlardır.

1.7.4. Disiplin cezası: Kurum düzenine aykırı davranışlardan dolayı öğrencilere, yönetmelikler tarafından öngörülen ve disiplin kurullarınca uygulanan cezalardır.

BÖLÜM II

LİTERATÜR

Araştırmamızın kuramsal çerçevesini oluşturan bu bölümde ergen ve disiplin konularının açıklamalarına yer verilmiştir.

Araştırmamızın konusu orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenleri olması sebebiyle, bu kurumlarda öğrenim gören öğrencilerin aynı zamanda ergenlik çağı içinde bulunan öğrencilerden meydana geliyor olmaları, ergen ve ergenlik çağı kavramları üzerinde durmayı gerekli kılmış, ergenlik çağının başlıca özellikleri, ergenin disiplin ihtiyacı ve disipline karşı tutumu ele alınarak açıklanmıştır.

İkinci kısımda ise disiplin kavramı üzerinde durulmuş ve başlıca disiplin teorileri açıklanmıştır.

2.1. ERGEN

2.1.1. Ergen Kavramı ve Ergenin Özellikleri

2.1.1.1. Kavramın tanımı ve kapsamı:

İnsan yaşamı boyunca sürekli bir gelişim ve değişim içindedir. İnsan hayatı genel olarak çocukluk, gençlik, yetişkinlik, orta yaşlılık, yaşlılık ve ihtiyarlık olmak üzere altı evreye ayrılabilir (Kulaksızoğlu , 2000 s.17).

Gençlik (ergenlik) dönemi beklide bu gelişim sürecinin en önemli evresini oluşturur. Çocukluktan erişkinliğe geçiş olan ergenlik dönemi, bireyde gözlenebilen sürekli ve süratli gelişimi kapsamaktadır (Yavuzer, 1982 s.75).

Temelde ergenliğe, fizyolojik ve hormonal gelişim, toplumsal etkiler, ekonomik kararlılık yada duygusal gelişim açısından yaklaşılır. Çoğu kez genellikle fizyolojik ve hormonal olgunlaşmayı da içeren bir yaklaşımlar bileşimi olarak ele alınır (Adams, 1995 s.13).

Bu evreye bir başkalaşım yada farklılaşma evresi gözü ile de bakılabilir. Nasıl kozadan çıkan tırtıl, ne kozadaki biçimine ne de kelebeğe benziyorsa; aynı biçimde ergende, ne çocuk, ne de erişkin olan, kimliğini belirleme savaşımı içinde çırpınan bir bireydir. Başka bir deyişle erişkin adayı olan ergen, ne çocuktur ne erişkin(Yavuzer, 2006 s.243). “Fırtına ve gerginlik” dönemi olarak da açıklanabilen ergenlik, hangi toplumda olursa olsun her bireyin yaşadığı bir evredir (Yavuzer, 1982 s.75).

UNESCO, ergenlik dönemini, 15-25 yaş dilimleri arasında göstermektedir. Birleşmiş milletler örgütüne göre ise gençlik çağı, 12-25 yaşları arasındadır. Gençliğin başlangıcı, sonu ve buluş çağı hakkında ileri sürülen zamanlar göreceli yaş sınırlamalarıdır. Gençlik çağının başlangıcı gibi, gençlikten yetişkinliğe geçmek de farklı toplumlarda birbirinden başka kriterlere bağlı olabilir (Kulaksızoğlu , 2000 s.33). Bu dönem, ülkemizde, kızlarda ortalama 10-12, erkeklerde 12-14 yaşları arasında başlar (Yavuzer, 2006 s.244). Yukarıda yer alan ergenlik dönemine ait tanımlarından anlaşıldığı üzere bu süreç insan yaşamının önemli bir boyutunu kapsamaktadır.

Bu dönemin kendi içinde erinlik ve ergenlik olarak iki bölüme ayrıldığı kabul edilmektedir. Bu görüşe göre kızlarda 11-15 yaşları arası erinlik, 13-21 yaşları ergenlik olarak adlandırılmaktadır. Erkeklerde ise 12-16 yaşları arası erinlik, 14-21 yaşları arası ergenlik olarak adlandırılmaktadır (1985'ten aktaran Çetin, 1989 s.10).

Sosyo-ekonomik koşullarla sağlık ve beslenmenin, erinliği büyük ölçüde etkilediği görülür. İklim, erinlikte etkin başka bir faktördür. Ilıman bölgelerde olgunlaşma daha erken gerçekleşmektedir.Ergenlik yılları boyunca birey, giderek kendisini tanımaya ve içinde bulunduğu toplumun töre , adet ve kurallarından haberdar olmaya başlar. Bu çağın temel özellikleri; duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler, kolay etkilenme, kişiliğinin sınırlarını aşma, toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası biçiminde özetlenebilir (Yavuzer, 2006 s.243).

2.1.1.2. Tarihte ergenlik:

Ergenler üzerinde değerlendirme, gözlem yapma, asrımıza has bir yaklaşım değildir. Mısır medeniyetinde, ergenlerin genel davranış özelliklerini bildirir hiyerogliflere rastlanmış, M.Ö.IV. yy' da Platon' da insan gelişimi üzerinde durmuştur. Eğitimde müzik ve spor gibi etkinliklerde odaklanılması gerektiğini savunmuştur (Aydın, 2005 s.173).

Aristo'ya göre ise; ergenlik dönemi seçim yapabilme yeteneğinin geliştiği bir aşamadır. Gençlerin dengesiz, sabırsız, kendini kontrolden yoksun kişilik özellikleri taşıdığını ileri sürmüştür (Aydın, 2005 s.173). Bu bilgiler bize insan gelişimine ait inceleme sürecinin ilk çağlardan başladığını işaret etmektedir.

Aristo ve Platondan sonra 16.yy' la kadar geçen zaman zarfında, toplumun insan gelişimine bakış açısı gerileme göstermiştir. On altıncı yüzyılda toplum, çocuğu erişkin minyatürü, erişkinin küçültülmüş bir kopyası olarak kabul etmiştir. Erişkinin kopyası olarak görülen çocuklar ve ergenler, bu inancın değerlendirilmesi sonucunda katı bir disiplin altında yetiştirilmişlerdir. Ortaçağ boyunca çocuklara ve ergenlere, erişkinlerden ayrı bir statü verilmemiştir (Aydın, 2005 s.173). Ortaçağda batıda her alana yansıyan din faktörünün insan gelişimi üzerine yapılan çalışmaları da etkilediği görülmektedir denilebilir.

Geçmiş yüzyıllarda ilkel tarımsal ve kentsel kültürler çok erken yaşlarda gençlerin katkısına gereksinim duymuşlardır. Bu kültürlerde, çocuklar çocukluktan, bugün ergenlik olarak adlandırdığımız dönem için hemen hiç ara vermeden yetişkinlik sorumluluklarına atlamışlardır (Adams, 1995 s.13).

18.yy'da J.Jack Rousseau, "Emile" isimli yapıtında çocukları erişkinin kopyası gibi değerlendirmenin temelde doğru bir anlayış olmadığını savunmuştur. Çocukların on iki yaşına kadar erişkinlerin kısıtlamalarından uzak, kendi dünyalarını tanımalarına fırsat tanıyarak yetiştirilmeleri gerektiğini iddia etmiştir (Aydın, 2005 s.174).

Yirminci yüzyılın başında ergenlik konusunda yayınladığı iki ciltlik "Adolescence" kitabı (1904) ile Hall, ergenlik konusundaki bilimsel çalışmaların

öncülüğünü yapmıştır. Hall'ın görüşüne göre çevre, kalıtımla taşınan özelliklerle birlikte, ergenin gelişimini belirleyen en temel unsurdur (Aydın , 2005 s.173-174).

Hall, bu evrede çocuğun tümüyle yeni bir kişiliğe büründüğünü savunur. Hall' a göre bu değişiklikler cinsel olgunluk sonucu, yani biyolojik kaynaklıdır. Hall, bu dönemi bir “ fırtına ve gerginlik “ evresi olarak tanımlar. Ona göre, bu evredeki genç, duygusal, dengesiz, önseziden yoksun bir bireydir (Yavuzer,1982 s.76).

2.1.1.3. Ergenlikte fiziksel gelişim:

Ergenlik dönemindeki bedensel değişim oldukça hızlıdır.Bu dönemin kendine has özellikleri vardır. Büyüme ve gelişme açısından kız ve erkekler farklılıklar gösterirler. Ergenlik dönemi kızlarda daha erken başlamaktadır. Ergenliğe giriş yaşı ülkeden ülkeye, toplumdan topluma ve ırklar arası (genetik farklılıktan dolayı) değişiklikler gösterir. Bu farklılıklar çok büyük boyutlarda değildir ; kızlarda genelde 9-11 yaşlarında, erkeklerde ise 11-13 yaşlarında ergenliğe adım atma söz konusudur (Abalı, 2004 s.18).

Cinsiyet hormonlarının salgılanmaya başlaması ve bu hormonların vücuttaki öteki hormonlarla birleşmesi, kemik ve kaslardaki büyümeyi hızlandırır (Yavuz, 2004 s.17).Kızlarda boy uzaması erkeklere göre daha önce olur. Boy uzaması, vücut yağ dokusunun artışı kalça kısmında genişleme tipik olarak kızlarda görülen bedensel değişikliklerdir. Bu dönemin tamamlanması ortalama olarak 16-17 yaşına kadar sürer (Abalı, 2004 s.18).

Erkeklerde kas yapısında artma, boy uzaması, seste kalınlaşma, kemik kitlesinde artış, adem elması denen yapıda belirginleşme gibi bedensel değişiklikler söz konusudur. Erkekler, erinlik evresinde boyca ve ağırlıkça kendilerinden öne geçen yaşlıları kızlarla aralarındaki farkı kapatarak onları geçerler (Başaran, 1998 s.49).

Bu dönemin tamamlanması ortalama olarak 18-19 yaşına kadar sürer. Kız ve erkeklerdeki bu değişiklikler genç bireyin yetişkin görünümüne adım adım

yaklaşmasının habercileridir. Bu görünüm ve fiziksel değişikliğin bireysel ve çevresel uyum ile sonuçlanması önemlidir (Abalı, 2004 s.18).

2.1.1.4. Psikolojik değişim :

Gençler çocukluk döneminden sıyrılıp hayatın daha farklı ve belki de onlar için önceden yaşamadıkları duygular yaşatan dönemine girmişlerdir. Ergenlik döneminin önemli özelliklerinden bir tanesi de duygusal dalgalanmalar ve yaşanan duygusal yoğunluktur. Gençler ergenlik döneminde hayatın iyi ve kötü farklı yönlerini keşfetmeye başlamışlardır. Erişkinliğe geçişte onları bekleyen bazı gerçekler bulunmaktadır. Bu gerçekler, bir yandan onların gerçek adına düşüncelerini pekiştirirken, diğer yandan onlarda hafif bir kaygı ve paniğe yol açabilir (Başaran , 1998 s.101).

Ergenlik kendini arama ve bulmaya çalışma sürecidir. Ergenlik dönemine girmeden hemen önce bir şeyler olur ve çocuklar için yeni bir dünyanın kapıları açılır. Ruh hali değişkendir (Yavuz, 2004 s.23).

Gençlik evresinde korkunun, utangaçlık, bıkkınlık gibi duyguların gençte görülen belirgin sonuçları, davranışlarda donma, beceriksizlik, terleme, şaşkınlık ve kaçmadır, toplumdaki konumunu yitirme korkusu en baskın olanıdır (Başaran , 1998 s.101).

Değişen yaşla, çevresel koşulların ve uyarıların değişmesi ile hoşlanma ve hoşlanmama duyguları ile duyguların ifade biçimleri değişir. Çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi arasında en belirgin fark çocuklar öfke, kızgınlık ve sevinç gibi duygularını daha açık davranışlarla ve anında ifade eder, buna karşılık ergenlikte bu duygular daha fazla gizlenip maskelenir. Ergenlikte genel olarak kızların erkeklerden daha önce duygusal yoğunluğa ulaştıkları söylenebilir (Kulaksızoğlu , 2000 s.66).

Bir diğer değişim ise soyut düşünceye geçiştir. Ergenlik dönemiyle birlikte hem soyut düşüncede hem de soyut kavramlarda bir artış söz konusudur. Ergenlik dönemindeki gençler hem çocukluktan çıkmak ve çocuksu şeylerden vazgeçmek için hem de artık erişkin ve farklı bir birey olma yolunda olduklarının farkına varmak için

soyut düşünce ve fikirlere eğilim gösterirler. Ergenliğe adım atan genç birey hayatı sorgulamaya başlar ve bu hayat perspektifi içinde kendine ideal ve hayalleri seçme aşamasındadır. Kişinin kendine verdiği değer artar, kendine verilen önem ve değer erişkin bir birey haline gelebilmek ve bireyselleşmek için gereklidir. Ergenlik döneminde olan kişi kendinde olup biten değişiklikleri takip etmektedir. Her gün sık sık aynaya bakma gibi bir durum bu dönem için de sıkça gözlemlenebilen bir davranıştır. Kısacası soyut düşüncede artış, kararsızlık, duygusal dalgalanma, hedef arayışı, kimlik arayışı, arkadaş ilişkilerinde dalgalanma, bağımsızlık arayışı, bireysellikte artış, hayatı ve çevreyi sorgulama, fikri yoğunluk ve benzeri psikolojik değişme ve farklılaşma genç bireyin artık çocukluktan kurtulduğunun ve erişkin bir birey olarak hayatı yorumlamaya çalıştığının bir göstergesidir (Abalı , 2004 s.19-38-43-46-50).

2.1.1.5. Sosyokültürel ve çevresel değişim:

Sosyal gelişme, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilebilir biçimde davranmayı öğrenme sürecidir (1962'den aktaran Kulaksızoğlu , 2000 s.82).

Sosyokültürel ve çevresel değişim bedensel ve psikolojik farklılaşmanın bir sonucudur. Çocukluktan uzaklaşan genç birey arkadaşlarının, ilgi alanlarının, sportif aktivitelerinin, eğlence çeşitlerinin, alışkanlıklarının kısacası sosyo kültürel özelliklerinin önemli bir kısmının zamanla değiştiğini görecektir (Abalı , 2004 s.19).

Ergen gelişiminin sosyal alandaki süreçleri, aile, benlik, kişilik oluşumu, cinsiyet rollerinin kazanılması, ahlak değerleri, yargıları kültür, okul ortamı ve arkadaş ilişkileri gibi konuları kapsar (Aydın , 2005 s.185).

Konumuz açısından bu öğelerden okul, aile ve arkadaş ilişkilerini ele alıp açıklamakta yarar vardır.

2.1.1.6. Okulda ergen:

Okul ergeni çalışma yaşamına ve toplumsal yaşama hazırlayan bir kurumdur.Okulun temel işlevlerinin başında kültür değerlerini genç kuşaklara aktarmanın yanı sıra, onların içinde yaşadıkları kültüre uyum göstermelerini sağlamak gelir (Yavuzer , 1982 s.88).

Okul, öğrenciler için yeni bilgiler öğrendiği ve eğitildiği bir yer olduğu kadar, insan ilişkileri ile ilgili becerilerini geliştirecekleri bir ortamdır da. Okul sosyalleşme için adeta bir deney yeridir (1962'den aktaran Kulaksızoğlu , 2000 s.96).

Günümüz toplumunda eğitimin temel amacı, bireylere kendilerini yöneltebilme yeteneğini geliştirme yolunda yardımcı olmaktır. Gelişmekte olan bireye, çalışma ve diğerleriyle birlikte yaşama alışkanlığını kazandırma konusunda sorumluluğu diğer kurumlarla paylaşır (Yavuzer, 1997 s.155) Bu bilgiler bize okulun insan yaşamındaki vazgeçilmez etkilerini ve önemini yansıtmaktadır.

Okuldaki eğitim programı, ergenin özelliklerini dikkate alarak hazırlandığı, öğretim programı zenginleştirildiği ve grup tartışmalarına yer verildiği takdirde, bu uyum ve çaba olumlu yolda desteklenebilir. Ergenlik dönemindeki duygusal gerginlik, bir yandan bireyin çalışma gücünü azaltıp dengesizliğe neden olurken, bir yandan da dikkatin belirli bir konu üzerinde yoğunlaştırılmasını engeller ve ergeni okulda başarısız kılabilir. Bu nedenle, orta öğretimdeki öğretmenin işlevi ve sorumluluğu büyüktür. Öğretmen gerginliği azaltan, erenlik dönemi özellikleri ve sorunlarını bilen, ergenin sorunlarına eğilebilen bir birey olmalıdır. Eğitim, ergenin bir grup içinde yapıcı ve kalıcı olmasına yardım ederken, bir yandan da otonom bir kişilik geliştirmesini desteklemelidir (Yavuzer , 1982 s.88).

2.1.1.7. Ergenin aile ve yakın çevre ilişkileri:

Aile, “en küçük toplumsal kurum” diye tanımlanır. Aile içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini inançlarını, önyargılarını, kısacası kültürünü yansıtır. En

küçük toplumsal birim sayılan aile, yetişkinlerin ve çocukların oluşturduğu bir insan kümesi, bir gruptur aynı zamanda. Her kümede geçerli olan toplumsal kurallar, aile içinde geçerlidir. Çocuklar da yaş ve cinslerine, kişilik özelliklerine ve ana babanın beklentilerine uygun olarak aile sahnesinde yerlerini alırlar (Yörükoğlu , 1986 s.93-94).

Aile, içerdiği dinamikler doğrultusunda, ana baba tutumları, ana baba ergen çatışması, kardeş ilişkileri ve değişen toplum içerisindeki genel karakteristikleri incelenen bir konudur.

Uzun bir süre ergenlerin sosyalleşme durumunun, ebeveynin tutumları ve teknikleri sayesinde gerçekleştiği zannedilmiştir. Oysa günümüzde ebeveyn çocuklarını sosyalleştirirken, ergen de ebeveynin sosyalleşmesinde etkili olmaktadır görüşü hakimdir (Aydın , 2005 s.185). Ergenin davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda, yardıma gereksinimi vardır. Bu gereksinimi karşılayan ve ergenin yaşamında etkin olan toplumsal kurum ailedir (Yavuzer , 1982 s.86).

Ergenin ebeveyn ile yakın ilişki kurabilmiş olması önemlidir. Yakın ve samimi ilişkilerin kurulmuş olması, başkalarıyla kurulacak olan ilişkileri de etkiler. Ergenlikle birlikte yoğun olarak yaşanan bağımsızlık isteği, sağlıklı bir aile ortamında çözümlenebilir (Aydın , 2005 s.186). Bu açıklamalar ışığında ergenin ailesiyle kurduğu ilişkinin niteliği onun yaşam akışı ve kalitesi açısından önemli bir yer tutmaktadır diyebiliriz.

Aile içinde erişkinlerin tutumları, ergenin haklarıyla sorumlulukları arasındaki dengeyi kurabilecek türden olmalıdır. Aile içinde ergene yöneltilen farklı tutumlar, ergenin dengesizlik ve kararsızlığını artırır. Örneğin, bir gün, “Sen daha çocuksun, bunu bilmezsin.” Diyen bir yetişkinin, bir başka gün “Kocaman adam oldun, hala bilemiyorsun.” Şeklindeki suçlaması, ergeni dengesizliğe iten bir nedendir.

Ergenlik dönemi ergen ile yetişkin değerlerinin farklılaştığı bir dönem olmakla birlikte, anne-baba, ergenin kendisini özdeşleştireceği en önemli modelleri oluştururlar.

Erkek ergenin , kişilik gelişimi ve çatışmasında rastlayacağı zorlukları karşılayabilecek güçte bir babaya, kız ergenin de kendisine başarılı bir model oluşturacak örnek bir anneye gereksinimi vardır (Yavuzer , 1982 s.87). Bu doğrultuda ana babaların tavır ve davranışlarının ergen üzerindeki etkileri gözden kaçırılmaması gereken bir faktördür diyebiliriz.

2.1.1.8. Ergenlikte arkadaş ilişkileri:

Ergenlik çağında gencin çevresi daha da genişlemiştir. Oyun kümelerinin yerini alan arkadaş kümeleri, ergene daha çok etkilerde bulunmaktadır (1985'ten aktaran Çetin,1989 s.16).

Çocukluk çağında oluşturulan kümeler daha yüzeysel ve oyun ilişkisi ile sınırlıdır ve bu kümelerin özelliği genellikle yalnız erkeklerden veya yalnız kızlardan oluşmasıdır. Ergen kümesinin özelliği ise karşı cinse ortak ilgi ve yaklaşıma eğilimi olmasıdır. Kümeler gençlerin rast gele bir araya getirdikleri topluluklar değildir, onları bir arada tutan ortak özellikler vardır. Küme, aynı zamanda gencin geldiği toplumsal sınıfın bir uzantısıdır. Arkadaş kümesi genç için bir danışma ortamı ve davranışlar için yol gösterici bir kaynak görevi yapar. Arkadaş kümesinin genç üzerindeki etkileri daha da güçlü olabilir. Kendisi kopya çekmeyi yanlış bulan bir genç arkadaş hatırına kopya çekebilir. Kümede kişinin değil kümenin üst benliği baskın çıkar. Arkadaş kümesinin genç üzerindeki etkisi arttıkça ana babalarında tedirginliği artar (Yörükoğlu, 1996 s.73). Görülüyor ki arkadaş kümeleri de ergenin gelişim sürecinde etkilendiği önemli diğer bir unsurdur.

Doğaldır ki sosyal gelişme için ergenin akranları ile beraber olmaya ihtiyacı vardır. Bu dönemlerde annenin, babanın ve diğer yetişkinlerin dünya görüşleri reddedilir. İçinde bulunduğu arkadaş çevresinin değerleri ve dünya görüşü genç için önem kazanmaya başlar. Bazı durumlarda ergen akran grubuna kabul edilmek için veya arkadaşları tarafından onay görmek için onların hareketlerini, tutumlarını benimser görünür. Anne babanın onaylamadığı davranışın yaşlıları tarafından beğenilmesi ergen

için çok önemlidir. Bu bakımdan çocuğun davranışlarında yetişkin otoritesinden çok grup otoritesi daha etkindir (1978'ten aktaran Şenses, 1990 s.12).

Ergen yapıların grup kimlikleri bir sürü değişken üzerine kuruludur. Her grubun kendine has bir sosyal havası vardır. Ergenlik dönemindeki birey, grubun etkisine her zamankinden daha açıktır. Artık başka türlü algıladıkları kendi yaşamlarında sarsılan özgüvenlerini grup sürecinde yeniden oluşturma çabasındadırlar (Özlu, 2003 s.79).

Bu açıklamalar doğrultusunda diyebiliriz ki buluş yıllarından itibaren ergenin bağımsız davranma eğilimi, idealist biçimde düşünmesi, daha mantıklı akıl yürütmesi, ergenin başkaları ile ilişkilerini de etkilemektedir. Gencin zeka seviyesi, okul başarısı, fiziksel görünüşü, yetenekleri duygusal olgunluğu da başkalarınca kabul edilme benimsenme derecesini etkilemektedir.

2.2. ERGENİN DİSİPLİN İHTİYACI

Çocuklar hayatla başa çıkma yollarını ailede ve öncelikle de ana babalarından öğrenirler. Bütünüyle tüm araştırmalar ve gözlemler destekler ki çocuk ve gençlerin ruh sağlıkları, problemleriyle ailenin durum ve tutumu arasında büyük bir ilişki söz konusudur (Ekşi, 1990 s.15).

Çocuğun biyolojik, psikolojik, ve sosyal ihtiyaçları anne-babaları tarafından karşılandığı için, çocuk onların koyduğu kurallara uymak zorundadır (1976'dan aktaran Şenses, 1990 s.2).

Ergenlik döneminde anne-baba kontrolüne karşı gelişen tepkiye koşut olarak, otorite desteğine olan gereksinim, duygusal gerginliğe neden olur. Başka bir deyişle ergen, isyankar vaziyet alışının yanında, anne ve babasının desteğine gereksinim duyar. Bu çift kutupluluk ergenin iç çatışmasını arttıran bir nedendir. Ergene karşı yetişkinin baskı ve yasaklara dayanan disiplin anlayışı, olumlu ve yapıcı olması gereken bu devreyi çatışmalarla dolu, olumsuz bir devre haline dönüştürebilir(Yavuzer , 1982 s.87).

Bu dönemde ebeveynin çocuğa karşı tutumu çocuğun gelişiminde ve disiplini konusunda çok önemli bir faktördür. Ebeveynin çocuğun doğasını, bulunduğu durumu kavrayarak merhametlice kabul etmesi hayati önem taşır. Bu tutumlar sağlandığında, çocuk kendisinin tanındığını ve takdir edildiğini hissedeceği için birçok zorluk aşılanacaktır (Williams, 2003 s.90).

Yapılan araştırmalar aslında ergeninde disipline karşı olmadığını, itirazının aslında disiplinin uygulama biçimine karşı olduğunu göstermektedir (1979'dan aktaran Çetin, 1989 s.25). Otorite , çocuğun dengesi için gereklidir. Kararlı otoriteyle yetişen çocuk, yavaş yavaş kendi kendine hakim olmaya başlar. Küçükken her istediğini yapan çocuk, ileride bir kurala uyması gerektiğinde büyük zorluk çeker. Toplum içinde yaşamı, okulda ilişkileri güçleşir (Uzun, 2001 s.21).

Ergen için o kadar çok şey değişmektedir ki, güvенеbileceği bir şeyler arar Kurallar listesinin kısalmasını ister fakat hepsinin birden kaldırılmasını istemez (Orvin, 1997 s.59).

Genç insanın gelişmesi, büyük ölçüde kendine duyabileceği güven duygusuyla oluşmaktadır. Bundan yoksun kalmak, gencin gelişmesini önemli biçimde olumsuz etkiler. Gencin kendine güvenme gereksinmesiyle, büyüklerin ona güvenmemesi arasındaki çelişki, iletişimin kopmasıyla sonuçlanır (Atabek , 2004 s.140).

Çocuk eğitiminde disiplinin temel amacı, çocuğa kendi kendine karar verebilme yeteneğini kazandırmakla birlikte, sosyal hayatta kendisinin dışında da bir takım insanların olduğunu kavratmaktır (Uzun , 2001 s.25).

Ruh sağlığı yerinde, işbirliğine yatkın, kendini ve diğer insanları seven, özgüveni gelişmiş, yaratıcı vicdan sahibi bireylerin yetişmesi, dengeli bir aile ortamının ürünüdür (Aydın, 2005 s.125). Bunun için, sorumlu yetki sahibi bireyler, çocuklarını eğitirken onların duygularına da hakim olmaları gerektiğini kendi yaşantılarıyla pratik bir şekilde onlara öğretmelidirler (Uzun , 2001 s.55).

Disiplinin sonul amacı, kişinin kendi davranışlarını kendinin denetlemesinde, yeterliğini arttırmak olmalıdır. Küçük yaşlardan başlayarak, ailede ve okulda,

davranışlarını kendilerinin denetlemesine ortam hazırlanmalı, böylece özdenetimleri geliştirilmelidir (1989'dan aktaran Başaran , 1998 s.198).

2.3. DİSİPLİN ve DİSİPLİN TEORİLERİ

2.3.1. Kavramın Tanımı ve Kapsamı

Disiplin kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan birkaç örnek verecek olursak;

Disiplin, ilişki içindeki tüm kişileri eşit olarak bağlayan, herkes için açık ve net olan kurallar olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Dergisi 2000, s.147).

İnsanın bireysel ve sosyal iradesinin olumlu ve yapıcı bir biçimde gelişmesine yardım eden önemlerin tümüne disiplin denir (1963'dan aktaran Çetin, 1989 s. 27).

Türk Dil Kurumunda ki karşılığı ile disiplin;

Bir topluluğun yasalarına ve düzenle ilgili yazılı yada yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu, sıkı düzen, zapturapt. Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü (T.D.K.1992 , s. 383) olarak tanımlanmaktadır.

Dar anlamıyla disiplin, davranışı belli kalıplara sokmak amacıyla uygulanan katı kurallara denir. Geniş ve daha doğru anlamıyla ise “Öğretici, düzenli davranış ve yetkinlik kazandırıcı yetiştirme” (Yörükoğlu, 1986 s.147) demektir.

Disiplini eğitim ve öğrenme süreci olarak gören tanımlar en çok kullanılandır. Buna göre; Disiplin bireye hangi davranışların doğru ve iyi olduğunu, hangi davranışların kötü ve yanlış olduğunu öğretmek ve öğrendiklerine göre davranıp davranmadığını kontrol etmek demektir (Başaran, 1998 s.198).

Eğitsel ortamlarda disiplini yalnızca yöneticilerin, öğretmenlerin, diğer personelin ve öğrencilerin uyması gereken kurallar olarak düşünmek doğru değildir. Disiplin insanın disiplin kuralları olmadan da iyi ve doğru davranabilme alışkanlığını kazanması ve kendini kontrol etmeyi öğrenmesi için işe koşulan tüm etkinliklerdir (İlgar, 2000 s.155).

Bu açıklamalardan sonra, disiplin ; herhangi bir yerde düzenli yaşayabilmek için orada bulunması gereken kuralların bütünüdür diyebiliriz. Eğitimde ise disiplin en geniş anlamıyla, çocuğun gelişiminde büyükler tarafından örgütlenen bir yaşam düzenini ifade eder (1979'dan aktaran Çetin , 1989 s.28).

Disiplinin amacı düzeni korumaktır. Eğitim sistemi içindeki disiplinin amacı da, öğretmenin yalnızca olası değil, mümkün olduğu bir ortam yaratmaktır. Eğitimde disiplin, eğitim süreci içinde çocuğa kazandırılması gereken kurallar ve yetişkinlerin bu konudaki yaklaşımlarını içerir (Tosun , 2002 s.122).

Disiplin kavramı günümüzde kabul edilen anlamına ulaşmaya kadar, tarihsel gelişim süreci içinde çağlara göre değişik anlamlarda anlaşılmış ve buna dayalı olarak çeşitli teoriler ortaya çıkmıştır (Çetin, 1989 s.30).

2.3.2. Disiplin Teorilerinin Evrimi

2.3.2.1. İntikamcı disiplin anlayışı :

İnsana uygulanan en eski disiplin anlayışı olan bu teorinin sosyal içerik taşıyan hiçbir değeri yoktur (1955'dan aktaran Çetin, 1989 s.30). 15.yy la kadar görülen bu disiplin anlayışı, daha çok insanların din anlayışına dayanmaktadır. Tanrılık özelliği ve sahip olduğu otorite, hiçbir sorumluluk almadan isterse yalnızca kendi kişisel zevk ve isteği doğrultusunda suçludan intikam alabilmektedir. Bu anlayışın eğitime yansımaları; bazı öğretmenlerin disiplin sorunlarını kişilik sorunu haline getirerek öğrencilerden intikam alırcasına hareket etmeleridir (Tosun , 2002 s.123).

2.3.2.2. Cezalandırıcı disiplin anlayışı :

Genelde 15. - 17. yy' lar arasında kabul gören disiplin anlayışıdır. Tanrılık özelliğinin yerini sosyal adalet duygusu almıştır. Yasalara kurallara karşı gelenler fiziksel olarak acımasızca cezalandırılırlar (örneğin; sürgün işkence ölüm cezası) Eğitimde de bu tür cezalandırıcı kurallar bulunabilmektedir (örneğin; falaka) (Tosun , 2002 s.123).

2.3.2.3. Korku yoluyla engelleyici disiplin anlayışı :

18. ve 19. yy.larda geçerli olan bu anlayışa göre; suçlara verilen cezalar, kişilerin suç işlemelerini engelleyecektir. Daha önce aynı suçu işlemiş olanları da suçu tekrarlamaktan caydıracaktır. Bireyler, dıştan konulan yasaklarla ve korku yoluyla baskı altında tutulurlar. Bu anlayışın eğitime yansımaları; yapılmaması gereken hataları işleyen öğrencilere, disiplin yönetmelikleri çerçevesinde verilen cezalar, diğer öğrencileri korkutarak aynı hatayı işlemelerini önleyebilecektir (Tosun, 2002 s.124).

Görüldüğü gibi bu disiplin biçiminde; öğrencilerin önlerine bazı yasaklar çıkarmak, bu yasaklara uymayacaklarını cezalandırılacaklarını önceden duyurmak gibi bir önlemlerle, yani ceza korkusu ile disiplini sağlama amacı güdülmektedir (1963'den aktaran - Çetin, 1989 s.31).

2.3.2.4. İyileştirici disiplin anlayışı:

Korkunun kalktığı ya da korkuya karşı korunmanın mümkün olduğu durumlarda bireylerin suç işlemeye devam etmelerinin disiplinin tam olarak sağlanmasını engellediği görülür. Bunun üzerine bireyde toplum düzenini bozmaya yönelik eğilim, istek ve davranışlar yerine, toplum düzenini korumaya yönelik eğilim, istek ve davranışlar oluşturmaya çalışılır. Bu nedenle okullarda rehberlik birimleri kurulur. Bu anlayışın eğitime yansımaları; sosyal olmayan davranışın devam ve

tekrarında, öğrencinin iyiliği için ne kadar önemli olduğunu öğrenciye anlatan rehberlik hizmeti şeklindedir (Tosun , 2002 s.124).

Bu konudaki pedo-psikolojik görüşler dikkate alınacak olursa; ıslah edici disiplinde, cezanın en son kullanılacak bir araç olması, cezaya başvurmada önce, öğrenciye rehberlik yapılması; çeşitli araçlar ve tekniklerle öğrencinin ıslahı yoluna gidilmesi ve en önemlisi, öğrenciyi anti-sosyal davranışlara ve suç sayılan hareketlere sevk eden nedenler üzerinde durularak bunların giderilmeleri çarelerinin araştırılması gerekir (1963'dan aktaran Çetin, 1989 s.33).

2.3.2.5. Önleyici disiplin anlayışı:

Bu anlayışa göre eğitim ve çevredeki uyumsuzluk nedenleri ortadan kaldırılınca, öğrencilerde uygun düşünce biçimleri ve uygun davranış alışkanlıklarının sağlam bir şekilde kökleşmesi sağlanmalıdır. Bunlar sağlandığı takdirde bir disiplin olayı olmayacaktır. Bu anlayışta dış kontrolden iç kontrole geçiş söz konusudur. Eğitime yansması şöyledir; sınıfta eğitimde düzeni ve çalışmayı sağlamak, çocuğu iyiye doğru götürmek ve kendi kendini yönetmeye alıştırmaktır (Tosun,2002s.124-125).

Yapıcı disipline göre ancak ailede, okulda ve çevrede uygun şartlar hakim oldukça disiplin olayları asgariye inebilir (1953'dan aktaran Çetin, 1989 s.33).

Yapıcı –önleyici disiplin; olayların disiplinsizliklerin çıkmasını beklemez, olayları, disiplinsizlikleri önleyecek önlemlerin önceden alınmasını; çalışmaya veya yaşamaya elverişli şartların önceden, düşünülerek hazırlanmasını gerektirir (1963'dan aktaran Çetin, 1989 s.34).

Bir disiplin problemini çıktıktan sonra önlemek, çıkmadan önlemekten daha zordur. Disiplinle ilgili bir sorun çıkmadan önlenmesinde öğretmene önemli görevler düşmektedir. Bunlardan en önemlisi öğretim yöntem ve tekniklerinde çağdaş gelişmeleri takip etmek ve uygulamaktır. Önleyici disiplinde ödül ve cezalar açık olarak tanımlanmıştır. Öğrenci yaptığı şeylerin karşılığını göreceği konusunda bilinçlidir (İlgar, 2000 s.167).

2.3.2.6. Modern disiplin :

Çocuğu , baskıdan çok, gönlünü alarak iç problemlerini araştırarak iyileştirme yoluna giden bir anlayıştır. Birinci derecede öğrencilerdeki değişmelerle ilgilenmektedir. Bu anlayışta disiplin her öğrencinin hareketine göre gelişmesine uygun olarak uygulanır, disiplin çocuğu cezalandırmaktan çok ödüllendirmek ister (Ünal, Ada, 2003 s. 46).

Modern disiplin anlayışına göre, disiplin ve özgürlük birlikte düşünülürse, disiplinin gerçek özgürlük ve özgürlüğün gerçek disiplin için zorunlu olduğu görülmektedir. Kişiliğimiz denetlenemez dürtüler ya da karmaşalar tarafından tutsak edilmeden hedeflerini gerçekleştirmeye çalışmakta özgür olmalıdır. Bu anlamdaki disiplin tüm kişiliğe hizmet eder, doğal güçlerini kişiliğin gelişimine uygun bir biçimde kullanmayı sağlar. Şu halde disiplin ve özgürlük birbirlerine karşıt değil, birbirlerini bütünüleyen kavramlardır (1979'dan aktaran Çetin, 1989 s.37).

Çocukların önemli olduklarını anlamaları, varlıklarının denetimini ellerinde tuttuklarını hissedebilmeleri ve iç denetimli sorumluluk duygusu geliştirebilmeleri için kendileriyle ilgili kararların alınmasına katılmaları gerekir. Modern anlayışta aile içinde olduğu gibi okullarda da iç disiplin en etkili disiplindir. Kendilerine fırsat verilen çocukların öz güvenleri ve öz saygıları artar. Anlaşılan ve görüşleri saygı gören gençler kendilerini değerli ve önemli hissederler. Anlaşılanın verdiği doyum ve öz saygılarının artması ana babalarına ve öğretmenlerine karşı olumlu duygular beslemelerine neden olur (Gordon, 2005. s. 149, 208).

Modern disiplin anlayışına göre öğretmenin özellikle önem vermesi istenen şey, öğrenciyi istenilen doğru hedefe yönlendirmede girişim ve cesaret kabiliyetini içerir bir rehberlik göstermesidir. Bu anlayışa göre öğretmen, kendi kendini yönetme ve topluluk halindeki etkinliklere yararlı bir biçimde katılabilme alışkanlıklarının oluşmasında gerekli olan bilgi, beceri ve anlayışta sınıfı oluşturan her öğrencinin ne derece ilerleme kaydetmiş olduğunu dikkatle araştırıp tespit edecektir (1955'den aktaran Çetin, 1989 s.40).

2.3.3. Ailede Disiplin

Aileler, çocuklarına, tam bağımlılıktan bağımsızlığa, yalnızlıktan diğer insanlarla kaynaşmaya, oluşmamış bir kişilikten birey olmaya geçişte gerçek deneyimler sunar.

Diğer insanların saygısını ve öz saygıyı kazanabilmek için, çevrenin bizden neler beklediği ve bize neler verebileceği hakkında bilgiyi bize bu deneyimler sağlar (Orvin, 1997 s.4).

Öğrencilerin uyumlu bireyler olarak gelişmesini sağlamada, sorumluluk birinci derecede okuldan önce aileye düşmektedir. Araştırmacılara göre, hoşgörülü ve demokratik evlerde büyüyen çocuklar arkadaşlarıyla ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, yaratıcı fikirler öne sürebilen, fikirlerini serbestçe söyleme eğiliminde görülen çocuklar olmaktadır (1989'dan aktaran Ağır,1991 s.11).

Bu nedenle ana-babanın tutumu, çocuğa örnek model oluşturacağından kişiliğini etkiler ve özdeşim modellerinden edindiğini, benzer tutumları sergilemesiyle ortaya koyar. Anne-baba, çocuk ilişkisi temelde anne babanın tutumuna bağlıdır. Farklı ana-baba tutumlarını altı ana başlıkta toplamak mümkündür (Yavuzer, 2005, s.28).

2.3.3.1. Baskılı ve otoriter tutum :

Otoriter tutum, çocuğun kendine olan güvenini ortadan kaldıran, onun kişiliğini hiçe sayan bir tutumdur. Bu tutumda ana-baba katı bir disiplin uygular. Çocuk her kurala uymak zorunda bırakılır. Zor yoluyla denetleme ve sevgi esirgeyerek denetleme boyutlarının egemen olduğu aşırı baskılı ve otoriter aile ortamında, denetlenen çocuk hangi davranışın hangi tepkiyi alacağı hakkında bir fikre sahip değildir. Dolayısıyla, çocuğun, kaygılı bir belirsizlik içinde aşırı isyankar veya aşırı boyun eğici olması mümkündür (Yavuzer, 2005 s.29-32).

2.3.3.2. Gevşek tutum :

Genellikle orta yaşın üzerinde çocuk sahibi olan yada kalabalık yetişkinler grubu içinde yetişen tek çocuk olması halinde sıklıkla rastlanır. Böyle bir ortamda çocuk, ailede inisiyatif sahibi tek kişidir ve onun isteklerine diğer aile bireyleri kayıtsız şartsız uyarlar. Aşırı şımartılmış bu çocuklar, her türlü ihtiyaçlarının karşılanacağı ve isteklerinin buyruk niteliği taşıdığı beklentisini geliştirmişlerdir. Her isteklerini yaptırmayı alışkanlık haline getiren bu tür çocuklar okul kurumundaki kurallar karşısında hayal kırıklığına uğrarlar ve kolay uyum sağlayamazlar (Yavuzer, 2005 s.29-32) .

2.3.3.3. Dengesiz ve kararsız tutum :

Ana-babanın dengesiz ve kararsız tutumu, çocuğun eğitim ve gelişimini olumsuz açıdan etkiler. Buradaki dengesizlik ve tutarsızlık, ana-baba arasındaki görüş ayrılığında olabildiği gibi, anne veya babanın gösterdikleri değişken davranış biçiminde de görülebilir. Ana-babanın kararsız ve dengesiz tutum sergilediği durumlarda çocuk hangi koşulda nasıl davranacağını bilemez. Hangi davranışın uygun olan davranış, hangisinin uygun olmayan davranış kategorisine girdiğini kestiremez. Çünkü bu davranışın 'a' ya da 'b' kategorisine girmesi, davranışın niteliğinden çok, anne ya da babanın ruh haline bağlıdır. Bu da önceleri çocukta bazı iç çatışmaların, huzursuzlukların, ardından da dengesiz ve tutarsız bir yapının oluşumuna sebep olabilir (Yavuzer, 2005 s.29-32).

2.3.3.4. Koruyucu tutum :

Ana-babanın aşırı koruması, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Bunun sonucu olarak çocuk, diğer kimselere aşırı bağımlı, güvensiz, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Bu bağımlılık çocuğun yaşamı boyunca sürebilir. Aile ortamının çocuğa kendi benliğini tanımlama olanağını vermemesi, onun, ailenin istediği yönde bağımlı bir kişi olarak gelişmesine neden olur.

Bu tavır çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz açıdan etkileyecek ve sosyal ilişkilerinde, daha çocukluk yıllarından başlayarak başarısız olan bireyin gelecekte bağımlı bir kişi olmasına sebep olabilecektir. Böylelikle psiko-sosyal olgunlaşması engellenmiş olur (Yavuzer, 2005 s.29-32).

2.3.3.5. İlgisiz ve kayıtsız tutum :

Bu tutum, ana-babanın çocuğu yalnız bırakma, görmezlikten gelme şeklinde dışlaması anlamına gelir. Duygusal istismara yol açan böyle bir ortamda ana-baba-çocuk üçgeni arasında iletişim kopukluğu gözlenir. Ana-babanın ilgisizliği ile çocuğun öğretmenine, arkadaşlarına ve yakın çevresindeki eşyalara verdiği zarar ve suçluluk davranışı arasında yakın bir ilişki bulunmuştur. Yapılan araştırma bulgularına göre, ilgisiz ve kayıtsız ana-baba tutumu çocuğun saldırganlık eğilimini güçlendirmektedir (Yavuzer, 2005 s.29-32).

2.3.3.6. Güven verici, destekleyici ve hoşgörülü tutum :

Çocuk kabul edilmek ve onaylanmak ister. Eğer aile ortamı ona kendi benliğini tanımlama özgürlüğü veriyorsa, sağlıklı bir biçimde olgunlaşma yolunda gelişir. Ana-babanın hoşgörüsünün normal bir düzeyde gerçekleşmesi, çocuğun kendine güven, yaratıcı toplumsal bir birey olmasına yardım eder. Böyle bir tutumda evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Söz hakkı vardır. Duygu ve görüşlerine saygı duyulur. Sevgi ve teşvik görür. Böyle bir ortamda çocuk girişim yeteneğine sahip olur. Özgüvenini kazanır ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımasını öğrenir (Yavuzer, 2005 s.29-32).

2.3.4. Okulda ve Sınıfta Disiplin

Disiplin, okulun ilke ve kurallarına öğrencinin uymasını sağlamak için kurulan yaptırım düzenidir. Disiplin düzeninin yaptırım araçları ise ödül ve cezadır.

Okulda disiplinin amacı; öğrencilere okulda uyulması gereken davranış ilke ve kuralları öğretmek, öğrencilerin bu ilke ve kurallara uygun olarak davranıp davranmadığını izlemek, başkalarına bakarak daha iyi davrananları ödüllendirmek ve daha kötü davrananları ise cezalandırmaktır (Başaran, 1998 s.198).

Öğretim faaliyetinde belli bir düzenin sağlanması ve bu düzenin korunması önemlidir. Bu durum öğretmenin disiplin sağlama rol ve görevini ön plana çıkarmaktadır. Öğretimin amacına ulaşmasında disiplini sağlamak ve oluşturmak bir zorunluluktur. Sınıfta disiplin, öğrenme ortamının düzeni bozucu ve öğrenme yaşantılarını engelleyici öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen tepkilerini içermektedir (Ünal, Ada, 2003 s.39-40). Disiplin anlayışı her şeyde olduğu gibi hızla değişmekte ve gelişmektedir. Çağdaş öğretimde öğrencinin belli ölçüde bağımsızca karar vermesini sağlamak esastır (İlgar, 2000 s.166). Kuşkusuz sınıftaki otoritenin temel kaynağı öğretmendir. Fakat otorite öğrenciler tarafından paylaşılırsa, uygulanması daha kolay olur (Çelik, 2002 s.159)

Öğrencilerin üzerindeki denetimin, onun gelişimi ile orantılı olması gerekmektedir. Bu nedenle öğrenciye uygulanacak disiplin oldukça bireysellik içermektedir. Her öğrenci yaptığı olumsuz davranışlardan ders alarak, gelecekte daha iyi davranmasını öğrenir. İyi bir disiplin , öğrencinin yavaş yavaş öğretmenin yönetimine gerek kalmadan kendi kendini yönetmesine yardım etmelidir (Ünal, Ada, 2003 s.40).

Bir sınıfın öğrencilerini yönetmenin oldukça ağır bir görev olduğu meydandadır. Sınıfta yapıcı bir disiplin kurmaya çalışan bir öğretmen, konuyu incelediği zaman, disiplinin yüzde görünen yönlerinin altında, disiplini etkileyen değişkenlerin yattığını görecektir (Başaran, 1985 s.232).

Disiplini etkileyen bu değişkenleri, beş bölüm altında toplamak mümkündür ; (Başaran, 1985 s.232-234)

2.3.4.1. Duruma ve çevreye bağlı değişkenler :

İyi bir eğitim anlayışına sahip olmayan ve yeterli yaşama imkanları bulunmayan ailelerden gelen öğrenciler, geliştirdikleri kişilik yüzünden, sınıfın disiplinine uymakta zorluk çekmektedirler. Aynı şekilde, toplumun öğrenci üzerinde yaptığı olumsuz etkiler de öğrencinin okula uyumunu zorlaştırmaktadır. Büyük şehirlerdeki kalabalık okulların öğrencilerinin, çok çeşitli tutumlara ve ekonomik seviyeye sahip ailelerden gelmesinin, öğrenciyi tanımada zorlukla karşılaşmanın, toplumun birliğinin büyük şehirlerde daha zayıflamış olmasının, öğretmenin öğrenciyi okul dışında izleme imkanlarının sınırlı olmasının, disiplin olayları ve disiplin problemleri yaratan öğrenciler oranının yükselmesinde rolü olmaktadır (Başaran, 1985 s.233). Ergenlik çağında bulunan öğrencilerin, çevrede bulunan yetişkinlere özenmeleri, onları örnek almaları da okul disiplin sorunlarına yol açabilmektedir(Çetin, 1989 s.47).

2.3.4.2. Öğretmenle ilgili değişkenler :

Öğretmenin kişiliği ve sınıfı yönetme şekli, sınıftaki disiplin problemlerinin azalmasında veya çoğalmasında en önemli etmenlerdir. Sınıfın ortamını öğrenmeye elverişli yapacak olan öğretmendir. Birçok öğretmen, hemen hiç başka nedenler olmadan, kendi tutumlarıyla sınıfta birçok disiplin problemleri çıkarırlar. Öğrencilerin seviyesinin üstünde olan isteklerde bulunurlar. Bu isteklerinin yerine getirilmemesi halinde şiddete kapılarak, sınıfta öğrencilerin kendilerine karşı gelmelerine sebep olurlar.

2.3.4.3. Programla ilgili değişkenler :

Birçok disiplin problemleri de, öğrenciye öğretilmek istenen öğrenim görevlerinin, onun seviyesinin çok üstünde veya çok altında olmasıyla, veya ilgisini çekecek kadar çekici olmamasıyla, ya da ihtiyaçlarını doğurmamasıyla ortaya çıkar. Program geliştirilip öğrencilerin ihtiyaçlarına uydurulmadığı ve öğrenciler konuların gerekliliğine inanıp konuları öğrenmek için yeteri derecede güdülenmedikleri takdirde, sınıfta programla ilgili disiplin olayları görülmektedir (Başaran, 1985 s.233).

2.3.4.4. Öğrencinin kişiliği ile ilgili değişkenler :

Bazı kişilik özellikleri sınıfta olumsuz davranışlara neden olabilmektedir. Bunun nedenleri; 1- Öğrencinin geliştirdiğı kişiliği sonucu oluşan olumsuz tutum, 2- Öğrencinin gelişimi gereği yaptığı doğal davranışların öğretmence ve çevrece yanlış anlaşılması ve tanınmaması (Başaran, 1985 s.234).

2.3.4.5. Grup veya sınıfla ilgili değişkenler :

Öğrencilerin birçok davranışları, içinde buldukları veya üyesi oldukları grubun ölçülerine, isteklerine uymak zorundadır. Dolayısıyla bir grup üyesinin davranışları, oldukça grup tarafından yönetilir. Sınıftaki disiplin olaylarının bazısı, öğrencinin kümeye uyma çabasının sonucudur. Kümenin ya da sınıfın önderi olan öğrenci, disiplin olaylarının çıkmasında ya da çıkmamasında etkili olur (Başaran, 1998 s.204) .

Yönetici - Öğrenci ilişkileri açısından okul disiplini hakkında bir değerlendirme yapmak gerekirse; okul yönetimlerinin öğrencilerin disiplin sorunlarıyla karşılaştıkları ve disiplin kurulları yoluyla da cezalar verdikleri sıkça rastlanan bir durumdur.

Özellikle disiplin problemlerinin ortaya çıkmasını engellemek veya ortadan kalkmasını sağlamak için disiplin sağlamaya yardım edici faktörlerin bilinmesi gereklidir. Bu faktörlerin bazılarını şöyle sıralayabiliriz (Ilgar, 2005 s.158).

2.3.4.6. İyi bir rehberlik sistemi :

Öğrenci sorunlarının zamanında tespit edilmesi bu sorunların herkesi rahatsız eden bir disiplin problemi haline gelmesini engeller. Böylelikle öğrenci kendisinin her türlü sorunlarıyla ilgilenildiğini, kendisine önem ve değer verildiğini, kaybedilecek değil, kazanılacak bir varlık olduğunu kavrayabilir.

2.3.4.7. Etkin bir veli – okul ilişkisi ve işbirliği :

Her konuda olduğu gibi disiplin konusunda da okul yönetimi ve öğretmenlerinin velilerle yaptıkları işbirliği sonucunda öğrencilerin sorunlarının yerinde ve zamanında çözülmesi sağlanabilir.

2.3.4.8. Uygun bir eğitim- öğretim programı :

Bireylerin, değişen çağdaş çevre şartlarına uyumunu sağlayacak okul programları oluşturulmalıdır. Yaşama uyum eğitimin ana hedeflerinden birini teşkil etmelidir (Pounds, Gerretson, 1962 s.429).

Öğretim programlarının öğrencilerin yetenek, geçmiş bilgi ve isteklerine uygun eğitim amaçlarına ulaştıracak şekilde olması önemlidir.

Zorlayıcı öğrenme metodları kullanmak yerine, öğrenmek isteyenlerle istemeyenleri birbirinden ayırmakla daha iyi edebiliriz (Noddings,2006 s. 285).

2.3.4.9. Okul binasının etkin kullanımı :

Okul binalarının ve sınıfların etkin ve uygun kullanımı bazı disiplin problemlerinin ortaya çıkmasını engellemektedir. Örn. Elektriğin ve suyun kesik olması, öğrencilerin dinlenmelerini spor yapmalarını, yiyecek içecek ihtiyaçlarını karşılamalarını engelleyecek şeyler veya imkansızlıklar gibi nedenlerde disiplin problemlerinin ortaya çıkmasına yol açabilir.

2.3.4.10. Öğrencilerin okul yönetimine katılmaları :

Eğitim ve öğretimin amaçlarından biri de öğrencide özyönetimi-özdenetimi kazandırmaktır. Okul yönetimi öğrencilerin okul yönetimine azami düzeyde katılmalarını sağlayacak bazı uygulamalar yapabilir. Örn. Sınıf ve okul temsilciliği sisteminin atama yolu ile değil de kendi aralarında seçimle olması gibi. Kitaplık veya kütüphanenin açık oluşu, seminer konferans gibi yönlendirici veya bilgilendirici faaliyetler öğrencilerin kendi kendilerini disipline edici faaliyetler olarak sıralanabilir (Ilgar, 2005 s.158).

Yukarıda sözü edilen önlemlere karşın, okulun çalışma düzenini bozan davranış bozukluğu gösteren öğrenciler bulunabilir. Okullarda disipline aykırı davranışlarda bulunan öğrenci, disiplin yönetmeliğinin gereği olarak okul müdürünün girişimiyle disiplin kuruluna rapor edilmektedir.

2.4. ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI ÖDÜL ve DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ

M.E.B. Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin değişiklik yapılmış şekli 1995 yılında kabul edilen ve 2002 tarihli ek ve değişiklikler 2534 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

Buna göre;

Birinci bölümde yer alan madde 5 itibariyle öğrencilerden beklenen davranışlar ve öğrencilerin uyması gereken kurallar hükme bağlanmıştır.

Üçüncü kısımda yer alan cezalar ve davranışlar da ise Disiplin cezaları ve Cezayı Gerektiren Davranışlar belirtilmektedir. Yine aynı yönetmeliğin üçüncü bölüm madde 20 de Okul Disiplin Kurulunun Kuruluşu, Görev ve Çalışma Usulü belirtilmiştir.

Buna göre;

Okul Disiplin Kurulu, her ders yılının ilk ayı içerisinde öğretmenler kurulunca gizli oyla seçilecek iki öğretmen, müdür başyardımcısı, müdür başyardımcısının bulunmadığı hallerde müdürün görevlendireceği bir müdür yardımcısı, onur kurulu ikinci başkanı ve okul aile birliğinin kendi içinden seçeceği bir öğrenci velisinden kurulur.

Disiplin kurulunun görevleri aynı yönetmeliğin 24. maddesinde ele alınmıştır. Bu maddeye göre;

Disiplin kurulu olayları inceler, okul içinde ve dışında iyi davranışlarda bulunan başarılarıyla üstünlük gösteren öğrencileri ödüllendirirken, okul müdürünün havale ettiği disiplin olaylarını inceleyerek ceza gerektiren davranışlar hakkında da karar verir.

Disiplin konusunda incelemeler yapar, gerektiğinde okul yönetimine görüş bildirir ve tekliflerde bulunur. Disiplin kurulunda okul rehberlik servisi ile de işbirliği yapılması gerektiği yönetmelikte belirtilmektedir. Kişisel olmayan genel disiplin işlerinin görüşüldüğü toplantılarda, varsa okulun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi ilgilileri de yer almaktadır.

Madde 27 olayların kurula sevk hükmünü 2002 yılında yapılan ek değişiklikle “Bir disiplin olayının meydana geldiğinin gerek doğrudan ve gerekse ihbar veya şikayet üzerine anlaşılması halinde, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Servisi olan okullarda disiplin konusu öncelikle bu servise intikal ettirilir. Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Servisinin en kısa zamanda vereceği rapor doğrultusunda konu onur kuruluna ve disiplin kuruluna sevk edilebilir ” hükmü yer almaktadır.

Öğrencinin disipline aykırı davranış sergilerken bazı kişisel, psikolojik problemleri olabilir. Öğrenciyi tanıyan, problemleri ve gelişimi açısından yaptığı görüşmelerle tüm yönlerini en iyi bilen rehber öğretmendir.

Rehberlik servisinin hazırlayacağı rapor disiplin kuruluna sevk edilen öğrencinin davranış gerekçeleri hakkında kurula önemli ipuçları vermektedir. Kurulun karar verme aşamasında öğrencinin problemleri ve diğer özellikleri göz önüne alınarak bir değerlendirme yapması uygun düşer.

Disiplin Yönetmeliğinde ; “Disiplin Cezaları ve bu Cezaları Gerektiren Davranışlar” başlığı altında 56 adet davranış belirtilmektedir. Öğrenciler cezayı gerektiren bu davranıştan birini veya birkaçını sergiledikleri takdirde haklarında disiplin yönetmeliğine göre cezai işlem uygulanabilmektedir(www.meb.gov.tr).

Ancak okulda disiplin cezası verme yetkisine sahip olan disiplin kurulu bir mahkeme olarak düşünülmemeli, işlevinin sadece ceza vermek olduğu kabul edilmemelidir. Disiplin kurulu öğrencilerde istenilen davranışların oluşmasına yardım eden bir topluluk olarak görev yapmalıdır (1968’den aktaran Çetin, 1989, s.79). Öğrencilere kurul tarafından iyi davranışları sebebiyle verilmiş olan takdir belgesi de açıkça ifade edilmelidir. Disiplin kurulunun yönetim ile öğrenci arasında tarafsız bir kurum olması gerekir (1968’ den aktaran Çetin, 1989 s.83).

2.5. DİSİPLİNLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konuyla ilgili daha önce gerçekleştirilmiş araştırmalar ele alınıp, bulguları verilmeye çalışılacaktır.

2.5.1. Yurt içinde ve dışında yapılan araştırmalar:

1- TÜRKEÇ, Abdil. “Orta Dereceli Okullardaki Öğrencilerde Görülen Disiplinsiz davranışlar ve Bunlara uygulanan Yaptırımlar” A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986.

Araştırma 1982-1985 öğretim yılını içine alan 3 yıllık bir süre içinde Ankara ilinde yapılmıştır. Araştırma kapsamına 6 öğretim kurumu girmiştir. Bu okullardaki disiplin olayları incelenmiştir. Araştırmanın amacı; öğrencilerin hangi tür disipline aykırı davranış sergiledikleri, bu davranışlara okul yönetimlerince uygulanan yaptırımların neler olduğunu tespit etmektir.

Araştırmanın bulguları şöyle sıralanabilir;

Disipline aykırı davranışların okullara göre dağılımlarında, öğretmene karşı gelmek, dersin huzurunu bozmak kopya çekmek, sigara içmek okuldan kaçmak olduğu görülmektedir.

Disipline aykırı davranışların öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımında ise, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla suç işledikleri görülmektedir.

Yaşla ilgili olarak ise öğrencilerin yaşları büyüdükçe disipline aykırı davranışlarda bulunma oranı da artmaktadır.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin daha fazla disipline aykırı davranış sergiledikleri, daha sonra üst sosyo-ekonomik düzey ve en az da orta sosyo-ekonomik düzeyde olduğu görülmektedir.

Okullarda en çok okuldan kısa süreli uzaklaştırma, ikinci olarak uyarma, üçüncü olarak ta kınama cezaları verilmiştir.

Öğretmenlerin öğrencilerde gördükleri disipline aykırı davranışlarda disiplin yönetmeliğini uygularken esnek ve ılımlı davrandıkları da araştırma sonucunda görülmektedir.

Tüm bu bulgular araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

2- AĞIR, İrfan. “Orta dereceli Okullarda Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Suçları” A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991.

Araştırma 1990 yılında Ankara ilindeki ortaöğretim kurumlarında yapılmıştır. Araştırma kapsamına evreni temsilen alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullardan birer örnek alınmıştır. Araştırmanın amacı; disipline aykırı öğrenci davranışları ile disiplin anlayışları arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak amacıyla.

Araştırmanın bulguları şöyle sıralanabilir;

Disipline aykırı davranışların öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımında , erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla suç işledikleri görülmektedir.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek öğrencilerin daha fazla disiplin suçu işledikleri, daha sonra orta sosyo-ekonomik düzey ve en az da düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin disiplin suçu işledikleri görülmektedir.

Disiplin suçu işleyen ve işlemeyen öğrencilerin bir danışmana ihtiyaç duyduklarında en çok annelerine başvurdukları görülmektedir.

Disiplin suçu işleyen ve işlemeyen öğrencilerin çoğunluğuna göre, öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumunun genellikle ilgisiz olduğu anlaşılmaktadır, böylece ilgisizliğin de bir tür cezalandırma sayılabileceği ve öğrencilerin disiplin suçu işlemelerinin nedenlerinden biri olabileceği düşünülmektedir.

Disiplin suçu işleyen öğrencilerin işlemeyen öğrencilerden daha az rehberlik servisinden yararlandıkları, bunun da disiplin suçu işlemlerinin önemli bir nedeni olabileceği görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzeyde en çok derse geç kalma suçu işlenmekte, üst sosyo-ekonomik düzeyde ise en çok okulu ve çevresini kirletmek suçunun işlendiği görülmektedir.

Disiplin suçu işleyen öğrencilere göre, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından öğrencilere uygulanan cezanın en çok disiplin cezası vermekle tehdit cezası olduğu, disiplin suçu işlemeyen öğrencilere göre ise onur kırıcı sözler ve dayak olduğu anlaşılmaktadır.

3- ŞENSES Vildan. “Tokat ili Merkez ve İlçe Orta dereceli Okul Öğrencilerinin Disipline Aykırı Davranışlarda Bulunma Nedenlerinin Araştırılması” G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990

Araştırma Tokat ili ve ilçeleri kapsamındaki orta dereceli okullarda yapılmıştır. Araştırma kapsamına 20 orta dereceli okul evreni temsilen alınmıştır. Araştırma 1987-1988-1989 yıllarını ve 1990 yılının I. Dönemini kapsamaktadır. Araştırmanın genel amacı; Tokat ili merkez ve ilçe orta dereceli okul öğrencilerinin disipline aykırı davranışlarda bulunan öğrenci ve davranışlarının, bu öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma nedenlerinin değerlendirilmesidir.

Araştırmanın bulguları şöyle sıralanabilir;

Araştırmanın bulgularına göre disipline aykırı davranışta bulunan öğrencileri cinsiyete göre dağılımında erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla disipline aykırı davranışta buldukları gözlenmektedir.

Sınıfta kalmış olan öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma oranı sınıf geçen öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Disipline aykırı davranışta bulunmada ailenin yanlış tutumunun etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ailelerin çocuklarını dayakla cezalandırdıkları ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, anne babanın öğrenci üzerinde aşırı baskısı, ilgisizliği sevgi göstermemesi, sık sık cezalandırması kardeşler arasında ayırım yapması çocuklarında disiplin yerine disiplinsizlik yarattığını ortaya koymuştur.

Disipline aykırı davranışta bulunan ve bulunmayan öğrencilerin öğretmenlerini ve okul yönetimini anlayışsız buldukları ve öğretmen, öğrenci diyalogunun çok yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır.

Disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilerin çoğunluğuna göre öğretmenlerinin onur kırıcı söz ve hareketlerde bulunduğu fikrine karşılık, disipline aykırı davranışta bulunmayan öğrencilerin bu konuda daha olumlu düşündükleri gözlenmektedir.

Disipline aykırı davranışta bulunan ve bulunmayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun okulda verilen cezalardan korktuğu gözlenmektedir.

Derslerinde başarısızlık gösteren öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma oranı başarılı öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Disipline aykırı davranışta bulunan ve bulunmayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuldaki sosyal faaliyetlerin yetersizliğinden yakınmakta olduğu, buna göre de disipline aykırı davranışta bulunmada sosyal faaliyetlerin az olmasının bir etken olarak görüldüğü söylenebilir.

Disipline aykırı bulunan öğrenci davranışlarının başında, öğretmen yada yöneticiye saygısızlık, kopya çekmek, öğrenci kurallarına uymayan davranışlarda bulunmak ilk üç sırada yer almaktadır. Bu davranışlara verilen cezalarda ise; okuldan kısa süreli uzaklaştırmak, kınama ve uyarma cezaları gelmektedir.

Yukarıda verilen tüm bulgular araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

4- ÇETİN, Hasibe. “Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin Eğitsel Açından Değerlendirilmesi” A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1989.

Bu araştırmada ortaöğretim kurumları öğrenci disiplin yönetmeliğinin genel bir değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Disiplin yönetmeliğinin eğitsel açıdan değerlendirilmesinde; söz konusu yönetmeliğin okulda düzeni kurma ve koruma, kurallara uymayı sağlama ve uymayanları cezalandırma anlayışıyla hazırlandığı görölmektedir. Bu özelliği ile genel olarak bakıldığı zaman, ortaöğretim kurumları disiplin yönetmeliğinin biçimsel disiplin anlayışı içinde olduğu ve yasaklayıcı disiplin teorisinin özelliklerini yansıtmakta olduğu görölmektedir.

Her istenmeyen davranışa verilecek ceza kesin olarak önceden belirlendiği için, cezanın suçluya uygun olması ilkesi dikkate alınmaksızın, cezanın suça uygun olması ilkesine göre belirlendiği görölmektedir. Buna göre suçu kim işlerse işlesin aynı cezayı alacaktır. Bu anlayış cezanın tarafsız ve adil olması açısından yerinde ve doğru olabilir. Ancak ıslah edici disiplin teorisine göre yetersizdir. Ayrıca yönetmelikte, çok sayıda disiplin cezası gerektiren davranış sıralandığı için ‘ceza seyrek verilmelidir’ ilkesine uymadığı görölmektedir.

Diğer bir nokta da başvurulan ceza türünün eğitsel hiçbir değerinin olmamasıdır. Okulun asıl görevi olumsuz davranışlar gösteren öğrencilerden kurtulmak değil, onları eğitim yoluyla topluma kazandırmaktır. Bu bakımdan okulun suç işleyen öğrenciyi eğitim etkinliklerinden mahrum bırakarak ondan belli süre için veya sürekli olarak kurtulması hiçbir biçimde çözüm olmadığı gibi toplum açısından da sakıncalıdır ve okulun asıl görevini unuttuğunun göstergesidir.

Bir başka hususta öğrencinin ceza alması üzerinde durulmuş olması fakat cezadan sonra ne yapılması gerektiği üzerinde durulmamış olmasıdır. Oysa ıslah edici disiplin teorisine göre cezayı mutlaka öğrencinin tekrar suç işlemesini önleyici özelliğe sahip ikinci bir adımın izlemesi gerekir. Bu teoriye göre, bir disiplin veya disiplinleştirme şeklinde dikkat edilmesi gereken temel şart; verilen cezanın bir öç alma veya sadece korkutma hissini uyandırmamasıdır. Tersine ceza bireye, yaptığı hareketin uygunsuzluğunu anlatmak ve bu gibi hareketlerin tekrarını önlemek, yani bireyi ıslah etmek amacıyla verilmiş olduğu izlenimini uyandırmalıdır.

Günümüzde kabul edilen modern disiplin anlayışına göre okulda en etkili olan disiplin yapıcı disiplin ile ıslah edici disiplinin bir arada kullanılmasıdır. Buna göre hoş gitmeyen olayların ortaya çıkmasına engel olacak önlemleri önceden almak disiplinin en önemli evresidir.

Bu araştırmada, özet olarak aşağıdaki sonuçlarla karşılaşılmıştır.

Genel olarak ortaöğretim kurumları disiplin yönetmeliğinin biçimci disiplin anlayışı içinde olduğu görülmüştür. Kullanılan ceza türünün, genellikle eğitsel etkinliklerden mahrum bırakma, belli bir süre okuldan uzaklaştırma olması nedeniyle, eğitsel hiçbir değerinin olmadığı ve modern disiplin anlayışının verilen ceza öğrenciyi diğer eğitim etkinliklerinden mahrum bırakmamalıdır.ve okuldan atma cezası verilmemelidir ilkeleriyle çeliştiği görülmüştür.

Sonuç olarak ortaöğretim kurumları öğrenci disiplin yönetmeliğinin, eğitim ve psikolojideki gelişmelere ve buna dayalı olarak disiplin anlayışındaki değişmelere paralel olarak geliştirilmediği, bu nedenle günümüz disiplin anlayışına ters düştüğü, yasaklayıcı disiplin teorisinin özelliklerini taşımakta olduğu, üzerinde sonradan yapılan değişikliklerin bir yama gibi kaldığı bu nedenle söz konusu disiplin yönetmeliğinin tekrar gözden geçirilerek yeniden biçimlendirilmesinin gerekli olduğu görülmüştür.

5- ÖZMEN, Ahmet. "Disiplin cezaları ve Lise Öğrencilerinin Uyum Durumları Arasındaki İlişki" Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995

Bu araştırmanın temel amacı, lise öğrencilerinin uyum durumları ve disiplin cezaları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırma Adana ili merkezindeki araştırma kapsamına alınan dört lisede 1994-1995 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiş olup önleyici rehberlik ve psikolojik danışma anlayışının okullarımızda yaygınlaştırılmasının gerekliliğini vurgulama ihtiyacından dolayı duyulmuştur.

Araştırmada Hacettepe Kişilik Envanteri kullanılarak, yüksek puanlar sağlıklı veya uyumlu oluşu, düşük puanlar ise uyumsuz oluşu işaret etmiştir.

Disiplin cezası almış olan öğrencilerin tespiti okul disiplin kurulu defterleri ve tutanakları ile öğrenci kişisel dosyalarının incelenmesi yoluyla elde edilmiştir. Disiplin cezası almamış olan grup ise öğrenci yoklama listelerinden rasgele seçilen öğrencilerden oluşmuştur.

Araştırmanın bulguları şöyle sıralanabilir;

Disiplin cezası almış öğrenciler ile almamış öğrenci grubu arasındaki kişisel uyum puanları ortalaması farkı .05 düzeyinde önemsiz bulunmuştur. Buradan disiplin cezası almamış öğrenci grubuyla, disiplin cezası almış olan öğrenci grubu arasında kendine güven, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine kararlar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, kabul edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olma gibi nitelikler yönünden önemli bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu öğrenciler arasında anlamlı bir farkın bulunmaması okullarda öğrencilere uygulanmakta olan disiplin cezası yönteminin ne kadar sağlıklı bir şekilde işletilip işletilmediğini ortaya koymaktadır.

Kişisel Uyumun alt ölçeklerinden olan duygusal kararlılık puanının gruplar arasındaki farkının .05 düzeyinde önemsiz olduğu ortaya çıkmıştır. Bu verilerden disiplin cezası almamış öğrenci grubuyla, disiplin cezası almış olan öğrenci grubu arasında, kendine güvenme, üzüntüye kapılma düzeyleri, alınganlık sakin ve huzurlu olma durumları, kendi kararlarını kendileri verebilme, acil durumlarda etkili davranış gösterip göstermeme, çekinip çekinmeme, ataklık kavgacılık ve kaygı durumları yönünden önemli bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırma örneğine alınmış olan gruplar arasında duygusal kararlılık bakımından anlamlı bir farkın bulunmaması, okullarda görev alan öğretmenlerce ve disiplin kurullarınca, karşı karşıya oldukları öğrencilerin duygusal gelişmeleri ve içinde buldukları gelişimsel çağın özelliklerinin yeterince göz önünde tutulmadığını göstermektedir.

Disiplin cezası almamış öğrenci grubuyla, disiplin cezası almış olan öğrenci grubu arasında, sosyal uyum toplam puanları ile sosyal uyumun alt ölçekleri olan, aile

ilişkileri ve sosyal ilişkiler puanları üzerinde yapılan analizlere göre önemli bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu verilerden disiplin cezası almamış öğrenci grubuyla, disiplin cezası almış olan öğrenci grubu arasında, anne, baba ve kardeşler ile ilişkiler bakımından belli düzeyde onlara bağımsız olma hakkını onlara tanıyıp tanımama, zamanlarının çoğunu aileleriyle birlikte evde geçirip geçirmeme, aile üyelerini otoriter bulup bulmama, evden uzaklaşma istekleri yönünden önemli bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Buna göre okullarımızda disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilerin aile ilişkileri değerlendirilmeden ceza verilmemelidir.

HKE'nin genel özelliği bakımından genel uyum puanı Kişisel Uyum toplam puanı ve Sosyal uyum toplam puanlarının toplanmasıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre disiplin cezası almamış öğrenci grubuyla, disiplin cezası almış olan öğrenci grubu arasında, genel uyum puanı bakımından önemli bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak;

Öğrencilerde görülen ve okul disiplin kurallarına aykırı olduğu tespit edilen birtakım davranışlar değerlendirilirken öğrencinin büyüme ve gelişmesiyle ilgili olarak ortaya çıkan gerilim çatışma ve kaygılarının göz önüne alınması gerekmektedir.

Okullarımızda öğrenciyle direk olarak yüz yüze bulunan öğretmenler ve öğrenciyle ilgili tüm diğer birimler, alacakları kararları ve yapacakları düzenlemeleri öğrencilerin ilgi yetenek ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak gerçekleştirmelidirler.

Okullarda disipline aykırı davranışların sınırları belirlenerek, tanımlanması ve öğrencilere anlaşılır bir şekilde anlatılması, disipline aykırı herhangi bir davranış nedeniyle öğrencilerin önce rehberlik servisine gönderilmesi gerekirken bunun yerine okul disiplin kurallarına gönderilerek cezalandırma yoluna gidilmektedir. Bu nedenle rehberlik hizmetlerinin eğitim ve öğretim süreci içerisinde bulunması gereken yere oturtularak işlevselliğinin artırılması gerekmektedir.

Tüm bu bulgular araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

Hoffman (1970) , suça karşı koyma, suçluluk duyguları, ahlaki yargının dış etmenlerden bağımsızlığı ve itirafa eğilim konularında hangi yöntemlerin daha etkili olduğunu araştırma bulgularına dayalı olarak değerlendirilmesini yapmış ve bu doğrultuda; sık uygulanan fiziksel ceza ile ahlak gelişimi arasındaki ilişkinin olumsuz olduğunu, sevgiden yoksun bırakma ile ahlak gelişimi göstergeleri arasındaki ilişkinin tutarsız olduğunu, açıklama ve şefkatin ileri düzeyde gelişmiş ahlak ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğu bulgularını ortaya koymuştur (Çileli, 1986 s.110).

Finney (1961) yaptığı çalışmada çevredeki yetişkinler yada ebeveynleri tarafından sert tepki ile karşılaşan, yetiştirilmesinde katı tutum ve kurallarla karşılaşan çocuklarda bu durumun gizli düşmanlığa neden olduğunu ortaya koymuştur (Özmen, 1995 s.30).

Mayers ve arkadaşları (1987) lise ve üniversite öğrencilerinde Aile Yapısının Akademik Başarı ve Disipline Aykırı Davranışlar Üzerine Etkileri incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin akademik başarıları ve disipline aykırı davranışta bulunmalarının aile yapılarından etkilendiği saptanmıştır. Bu nedenle ailelerin sosyalizasyonuna önem verilmesi ve ailelerin bu yönde desteklenmesi gerektiği sonucunu ortaya koymuşlardır (Ağır,1991 s.16).

Petterson (1961) ana baba tutumları ile çocuktaki davranış problemleri arasındaki ilişkiyi araştırarak çocuklarda olumsuz eğilimlerin oluşmasında ve şekillenmesinde, babaların tutumlarının da annelerinki kadar etkili olduğunu, uyum problemi olan çocukların anne ve babalarının da daha az uyumlu, daha az sosyal ve daha az demokratik olduklarını ortaya koymuştur. Problemlili gruptaki çocuklar arasındaki kişilik problemlerinin, anne tutumlarından bağımsız bulunmasına rağmen otoriter tutumlar babanın ilgisizliği ile bağlantılı çıkmıştır. Annedeki genel uyumsuzluk ve babadaki açık tolerans ile etkisiz disiplin ve çocuktaki iletişim problemleri arasındaki ilişki ortaya çıkartılmıştır (Özmen, 1995 s.29).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada, öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenleri ve aldıkları disiplin cezaları tespit edilmeye çalışıldığından, araştırma ankete dayalı veriler üzerinden yürütülmüş, ayrıca okul disiplin dosyalarından elde edilen bilgilerden yararlanılmıştır.

3.2. EVREN

Araştırma evreni; İstanbul ili Anadolu yakası ilçeleri orta dereceli okullardaki resmi genel liselerde yer alan öğrencilerdir. İstanbul ili Anadolu yakasındaki 10 ilçede toplam 73 adet resmi genel lise bulunmaktadır.

3.3. ÖRNEKLEM

Belirtilen evrenden küme örnekleme yoluyla on beş adet orta dereceli okul araştırma kapsamına alınmıştır. Bu okullar; Tuzla Lisesi, Pendik Lisesi, Maltepe Halit Armay Lisesi, Ümraniye Erkut Soyak Lisesi, Dudullu 75. Yıl Cumhuriyet Lisesi, Ümraniye Mevlana Lisesi, K. Bakkalköy Faik Somer Lisesi, Ataşehir Lisesi, Sani Gezici Lisesi, Kemal Atatürk Lisesi, Kazım İşmen Lisesi, İhsan Kurşunoğlu Lisesi, İntaş Lisesi, Şenesenevler Lisesi, Fenerbahçe Lisesi'nden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini resmi genel liseler arasından seçilen okullarda öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Her okuldaki disipline aykırı davranışta bulunan ve ceza

alan öğrencilerden oluşan grup ile değişik sınıflardan yansız olarak seçilen ceza almamış öğrencilerden oluşan grup araştırmanın örnekleme dahil edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan on beş liseden disiplin cezası almış olan 188 öğrenci okul disiplin kayıtları esas alınarak tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin yanı sıra disiplin cezası almamış olan 340 öğrenci rastlantısal olarak seçilmiş ve araştırma örnekleme toplam 528 öğrenci alınmıştır. Araştırma 2004-2005, 2005-2006 yılları ile 2006-2007 eğitim öğretim yılının birinci yarısını kapsamaktadır.

3.4. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturmak amacı ile ilgili konularda literatür taraması yapılmıştır. Var olan ve daha önceki benzeri çalışmalarda kullanılmış anket formu, orta dereceli okullardaki öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenlerini ve öğrenci problemlerini ortaya çıkarmak amacıyla uygulanmıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır:

Tanıtıcı bilgiler, ailevi bilgiler ve okulla ilgili bilgiler. İlk bölüm toplam 18 sorudan, diğer iki bölüm ise toplam 49 ifadeden oluşmaktadır.

Verilerin toplanmasında ayrıca gözlem kayıt fişi kullanılmıştır. Bu fiş, araştırma kapsamına alınan okullardaki öğrencilerin gösterdiği disipline aykırı davranışları, bu davranışlara okul disiplin kurulunca verilen cezaları, cinsiyetini, yaşını, okulunu, sınıfını belirten bilgileri içermektedir. Ayrıca bu çalışmaya, okul disiplin kurulu karar defterleri, okul disiplin dosyaları, öğrenci kişisel dosyaları, öğretmen ve yöneticiler kaynaklık etmiştir.

3.5. VERİ TOPLAMA ARACININ GEÇERLİLİĞİ VE GÜVENİLİRLİĞİ

3.5.1. Güvenilirlik testi :

Güvenilirlik analizi, ölçmede kullanılan testlerin, anketlerin ya da ölçeklerin özelliklerini ve güvenilirliklerini değerlendirmek üzere geliştirilmiş bir yöntemdir. Ankette yer alan soruların birbirleri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin ilgilenilen sorunu ne derece yansıttığını ifade eder.

Güvenilirlik analizinde kullanılan modeller 5 grupta toplanabilir.

Bu modeller; Cronbach Alfa katsayısı (cronbach alpha coefficient), ikiye bölünmüş model (split half), guttman modeli (guttman), paralel (parallel) model ve kesin paralel (strict parallel) modeldir(Kalaycı,2005). Tez çalışmasında, güvenilirlik analizi, Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak yapılmıştır.

Alfa modeli, ölçekte yer alan katsayı sorunun homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediğini araştırır. Ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır ve bir ölçekteki katsayı sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile elde edilir. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı Cronbach Alfa katsayısı olarak adlandırılır. Sorular arasındaki korelasyon negatif ise, alfa yöntemi ile hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı da negatiftir. Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır.

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür.
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Güvenilirlik Katsayısı

Alfa	Standartlaştırılmış alfa
0,76	0,81

70 soru için güvenilirlik katsayısı 0.76 olarak elde edilmiştir. Bu sonuca göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilmektedir.

3.5.2. Analiz için kullanılan paket program :

Anket yolu ile elde edilen veriler, SPSS 11.5 paket programı ile analiz edilmiştir. SPSS Paket Programı, istatistiksel analizler yapan bir paket programdır.

3.6. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, orta dereceli okullarda disipline aykırı öğrenci davranışlarının ve bu öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma nedenlerinin araştırılması amacıyla İstanbul'daki 15 lisede öğrenim gören 528 öğrenciye ulaşılmış ve öğrencilerden derlenen bilgilerin sonuçları sunulmuştur. Çalışmada disiplin suçu işlemiş öğrencilerin yanı sıra disiplin suçu işlememiş öğrencilerin de görüşleri alınmıştır. Öğrencilere yöneltilen anket formu ekte verilmiştir.

Çalışmada ayrıca, hazırlanan anket formunun geçerliliği de güvenilirlik testi yapılarak incelenmiş ve anket formunda yer alan soruların güvenilir olduğu ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara geçmeden önce, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

3.6.1. Kullanılan yöntemlere ilişkin genel bilgiler :

3.6.1.1. Ki-kare testi :

Ki-Kare testi ilk olarak 1900'lü yıllarda Pearson tarafından ortaya atılmıştır(Aytaç, 1999 s. 317). Ki-Kare testi araştırmalarda sıklıkla kullanılan ve uygulama kolaylığı nedeniyle de tercih edilen bir testtir. Çoğu araştırmada çeşitli kategorilere giren deneklerin, nesnelerin veya cevapların sayısı ile ilgilenilir. Örneğın, bir grup insan belli bir anketin sorularına verdikleri cevaplara göre sınıflandırılabilirler (Bircan, 2003). Araştırmacı belli bir grubun verdiği cevapların diğerlerine kıyasla daha sık ortaya çıkıp çıkmayacağını belirlemek isteyebilir. Bu gibi durumlarda ve özellikle de sayımla belirlenen kalitatif özelliklerle ilgili testlerde daha çok Ki-Kare testi kullanılır. Uygulama amacına ve durumuna göre ki-kare testi, uygunluk testi, bağımsızlık testi, ve homojenlik testi olmak üzere üç başlık altında incelenir. Çalışmamızda Ki-kare bağımsızlık testi kullanıldığı için sadece bu konuda bilgi verilecektir.

Ki-kare bağımsızlık testi iki veya daha fazla değişken grubu arasında ilişki bulunup bulunmadığını incelemek için kullanılır. Burada hipotezler aşağıdaki şekilde kurulur.

H_0 : Değişkenler arasında ilişki yada fark yoktur.

H_1 : Değişkenler arasında ilişki yada fark vardır.

(Değişkenler birbirinden bağımsız değildir.)

Ki-kare bağımsızlık testinin uygulanabilmesi için gözlem sonuçlarının sınıflandırılmış veya gruplandırılmış bileşik seriler şeklinde gösterilmesi gerekir. Bu gösterim şekline kontenjans Tablosu denir. Bu Tablo değişkenlerin sınıflarının yer aldığı satır ve sütunlardan oluşur. Tablodaki satır sayısı (r) ile ve sütun sayısı (c) ile gösterilirse (rXc) boyutlarında bir kontenjans Tablosu elde edilir. Bu şekilde çapraz sınıflandırma, herhangi bir satırdaki elemanla, sütundaki eleman arasındaki ilişkinin

incelenmesi amacıyla yapılır. Bunun için her satır ve sütundaki elemana ait beklenen frekansların (E_{ij}) gözlenen (O_{ij}) frekanslarla karşılaştırılması gerekir(Kalaycı,2005).

Hesaplanan Ki-kare değeri $>$ Ki kare Tablo değeri (rXC)-1 serbestlik derecesindeki ise H_0 hipotezi ret edilerek H_1 hipotezi kabul edilir.

Hesaplanan Ki-kare değeri $<$ Ki kare Tablo değeri (rXC)-1 serbestlik derecesindeki ise H_0 hipotezi kabul edilerek H_1 hipotezi ret edilir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Tanıttıcı Bilgilere Ait Bulgular :

4.1.1. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre disiplin cezası alma durumları :

Araştırmaya 15 lise'den 528 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 188'i disiplin suçu işlemiş 340'ı ise disiplin suçu işlememiş öğrencilerdir. Tablo 4.1. 1, ankete katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Bu sonuçlara göre, Lise 1'de öğrenim gören 90 öğrencinin %16.67'si disiplin cezası alırken %83.33'ü hiç disiplin cezası almamıştır. Ankete katılan Lise 2. sınıf öğrencileri içinde benzer bir durum söz konusudur. Lise 2. sınıfta okuyan 179 öğrencinin % 15.64'ü disiplin cezası alırken %84. 36'ısı disiplin cezası almamıştır. Ancak Lise 3. sınıfta okuyan öğrenciler arasında disiplin cezası alanların oranının arttığı görülmektedir. Ankete katılan 259 Lise 3 öğrencisinin %55.98'i disiplin cezası alırken, %44.02'si disiplin cezası almamıştır. Benzer şekilde, disiplin cezası alan öğrencilerin %77.13'ü lise 3 öğrencilerinden %14.89'u lise 2 öğrencilerinden %7.98'i ise Lise 1 öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu durum, öğrencilerin disiplin cezası alması ile öğrenim gördükleri sınıf arasında bir ilişki olabileceğini göstermektedir.

Bunun için aşağıdaki hipotez kurulmuş ve hipotez ki-kare istatistiği ile test edilmiştir.

H₀: Öğrencilerin disiplin cezası alması ile öğrenim gördükleri sınıf arasında bir ilişki yoktur.

H₁: Öğrencilerin disiplin cezası alması ile öğrenim gördükleri sınıf arasında bir ilişki vardır.

Tablo 4.1.1.
Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Sınıf	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Lise1	Sayı	15	75	90
	Satır %	16,67	83,33	100,00
	Sütun %	7,98	22,06	17,05
Lise2	Sayı	28	151	179
	Satır %	15,64	84,36	100,00
	Sütun %	14,89	44,41	33,90
Lise3	Sayı	145	114	259
	Satır %	55,98	44,02	100,00
	Sütun %	77,13	33,53	49,05
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 92,10; serbestlik derecesi:2 ; p değeri:0.00

Ki-kare analizi sonucunda bulunan p değeri = 0.00 $\alpha=0.05$ değerinden daha küçük olduğu için H_0 hipotezi ret edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile öğrenim gördükleri sınıf arasında bir ilişki olduğu %95 güvenlilikle istatistiksel olarak söylenmektedir.

Bu konuda yapılan diğer araştırmalardan, Eripek (1980) ve Şenses' in de (1990) aynı sonuçlara ulaştığı yani, sınıf seviyesi yükseldikçe disipline aykırı davranışta bulunan öğrenci sayısının arttığı belirlenmiştir. Diğer araştırmalarda bu durumu destekler niteliktedir.

Sınıf geçme sisteminde yaşanan her yılki değişimler, ülkemizde üniversitelere girişin gün geçtikçe öğrenciler için artan bir problem oluşu , liselerin ileri sınıflarındaki öğrencilerde ortaya çıkan kaygıların artması bu durumun oluşumundaki etkenler gibi görülmektedir.

4.1.2. Öğrencilerin cinsiyetine göre disiplin cezası alma durumları :

Tablo 4.1.2, ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Bu sonuçlara göre, ankete katılan 229 kız öğrencinin %28.38'i disiplin cezası alırken %71.62'isi disiplin cezası almamıştır. Ankete katılan 299 erkek öğrencinin %41'i disiplin cezası alırken % 58.86'ısı disiplin cezası almamıştır. Disiplin cezası alan 188 öğrencinin %34.57'isini kız öğrenciler % 65.43'ünü ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Ortaya konan bu sonuç erkek öğrencilerin disiplin cezası almaya daha yatkın olduklarını göstermektedir.

Öğrencilerin disiplin cezası alması ile cinsiyetleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H_0 : Öğrencilerin disiplin cezası alması ile cinsiyeti arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Öğrencilerin disiplin cezası alması ile cinsiyeti arasında bir ilişki vardır.

Ki-kare analizi sonucunda bulunan p değeri = 0.002 $\alpha=0.05$ değerinden daha küçük olduğu için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile cinsiyeti arasında bir ilişki olduğu %95 güvenilirlikle istatistiksel olarak söylenmektedir.

Genellikle erkeklerin kızlardan daha saldırgan oldukları söylenebilir (Jersild, 1983 s.290). Uluğtekin çocuğun cinsiyetinin ana baba davranışlarını etkileyen önemli bir değişken olduğunu, erkek çocukların çevre ile ilişkilerinde daha saldırgan olmalarına göz yumulduğunu, kızlara ise bağımlı olmaları için baskı yapıldığını belirtmektedir (1981'den aktaran Kulaksızoğlu, 1998 s.108).

Erkek çocukların kız çocuklardan farklı fiziksel yapıya sahip olmaları (Jersild, 1983, s.325) da bu duruma neden oluşturabilir.

Tablo 4.1.2.
Cinsiyete Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Cinsiyet	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Kız	Sayı	65	164	229
	Satır %	28,38	71,62	100,00
	Sütun %	34,57	48,24	43,37
Erkek	Sayı	123	176	299
	Satır %	41,14	58,86	100,00
	Sütun %	65,43	51,76	56,63
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 9.198; serbestlik derecesi:1 ; p değeri:0.002

4.1.3. Öğrencilerin yaşlarına göre disiplin cezası alma durumları :

Tablo 4.1.3, ankete katılan öğrencilerin yaşlarına göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Bu sonuçlara göre, ankete katılan öğrencilerden 15 ve daha küçük yaşta olan öğrencilerin hiç disiplin suçu almadıkları, 15 yaşındaki 128 öğrencinin %14.84'ünün disiplin cezası alırken %85.16'ısının almadığı, 16 yaşındaki 182 öğrencinin %29.12'sinin disiplin cezası alırken %70.88'inin almadığı, 17 yaşındaki 128 öğrencinin %52.34'ünün disiplin cezası alırken % 47.66'ısının almadığı ve 17 yaşından büyük 71 öğrenciden %69.01'inin disiplin cezası alırken % 30.99'unun disiplin cezası almadığı görülmektedir.

Öğrencilerin yaşı arttıkça disiplin cezası alanların oranı da doğrusal olarak artmaktadır. Öğrencilerin yaşı ile disiplin cezası alması arasında doğrusal bir ilişki olduğu açıkça görülmektedir.

Öğrencilerin disiplin cezası alması ile yaşları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H₀:Öğrencilerin disiplin cezası alması ile yaşı arasında bir ilişki yoktur.

H₁: Öğrencilerin disiplin cezası alması ile yaşı arasında bir ilişki vardır.

Yapılan ki-kare analizi de Tablo 4.1.3'de gözle görülen bu sonucu doğrulamaktadır. Analiz sonucunda bulunan p değeri = 0.00 $\alpha=0.05$ değerinden daha küçük olduğu için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile yaşları arasında bir ilişki olduğu %95 güvenilirlikle söylenmektedir.

Öğrencilerin yaşları büyüdükçe disipline aykırı davranışlarda artış olduğu ve en fazla 17 yaş ve üzerinde kümelendiği görülmektedir.

15 -17 yaşları ergenliğin ortalarıdır.Okuyan gençler, ergenliğin ortalarında lise son sınıfa ulaşırlar. Ergenlik çağının getirdiği problemlerin yoğun olarak yaşanması disipline aykırı davranışların bu yaşlarda fazla yaşanmasına neden olur (Kulaksızoğlu, 1998 s.113).

Çocuklarının yaşları büyüdükçe anne-babaların en yoğun yaşadıkları değişiklik artık çocukları üzerindeki kontrolü kaybetmeye başlamalarıdır (Dodson,1998 s.250). Ergenlerin bağımsız olma, kimlik arayışı, mahremiyet arayışı, başarı arayışı gibi özellikleri vardır. Bu özelliklerin hepsi birbiriyle bağlantılı ve ergen davranışlarını açıklar. Ergenlik döneminin güç geçmesinin önemli bir nedeni de bir yandan kendini bulma ve kendi olma savaşı verirken aynı zamanda birçok seçme yapmak zorunluluğudur. Arkadaş seçme, hedef seçme, ileride girilecek meslek alanını seçme gibi çok yönlü seçme zorunluluğu ortaya çıkar. Bu durum henüz kendisini bulmaya çalışan genç için çeşitli zorlukları da taşımaktadır. Bu noktada gençlerimize gerek aile içinde gerekse okullarda hedef belirleme-perspektif genişletme-hedefler seçme-seçilen hedefte yoğunlaşma-uzun vadeli plan ve program yapabilme alışkanlığı kazandırılmalıdır (Atabek, 2002 s.58-61).

Ülkemizin içinde bulunduğu yüksek öğrenime yerleşip yerleşememe telaşının yoğun yaşandığı bu yaşlardaki kaygılar da gençlerdeki tepkilerin aşırıya kaçmasına sebep olabilmektedir. Gelecek endişesi duyan, telaş ve kaygıyla okul artı üniversiteye giriş hazırlığı içerisinde olan öğrencilerin tutum ve davranışlarında gerginliklere yol açtığı söylenebilir.

Tablo 4.1.3
Öğrencilerin Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Yaş	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
15 yaş altı	Sayı		19	19
	Satır %		100,00	100,00
	Sütun %		5,59	3,60
15 yaş	Sayı	19	109	128
	Satır %	14,84	85,16	100,00
	Sütun %	10,11	32,06	24,24
16 yaş	Sayı	53	129	182
	Satır %	29,12	70,88	100,00
	Sütun %	28,19	37,94	34,47
17 yaş	Sayı	67	61	128
	Satır %	52,34	47,66	100,00
	Sütun %	35,64	17,94	24,24
17 yaş üstü	Sayı	49	22	71
	Satır %	69,01	30,99	100,00
	Sütun %	26,06	6,47	13,45
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 88.11; serbestlik derecesi: 4; p değeri: 0.00

4.1.4. Öğrencilerin annelerinin yaşlarına göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin annelerinin yaşları ile disiplin cezası alma durumları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.4, ankete katılan öğrencilerin annelerinin yaşlarına göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan ve annesi 35 yaş ve altı, 36-45 yaş arası ile 46-55 yaşları arasında olan öğrencilerin yaklaşık olarak %35'i disiplin cezası alırken % 65'i disiplin cezası almamaktadır. Ankete katılan 6 öğrencinin annelerinin yaşı 56-65 arasındadır.

Öğrencilerin annelerin yaşları ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H₀: Öğrencilerin disiplin cezası alması ile annelerinin yaşları arasında bir ilişki yoktur.

H₁: Öğrencilerin disiplin cezası alması ile annelerinin yaşları arasında bir ilişki vardır.

Ki-kare analizi sonucunda bulunan p değeri = 0.448, $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin annelerinin yaşları ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olmadığı %95 güvenilirlikle istatistiksel olarak söylenmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerinin annelerinin genç yada yaşlı olması öğrencilerin disiplin cezası işleme üzerinde etkileyici bir rol oynamamaktadır.

Tablo 4.1.4.
Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Yaş	Disiplin Cezası Alma Durumu			Toplam
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	
35 yaş ve altı	Sayı	25	43	68
	Satır %	36,76	63,24	100,00
	Sütun %	13,30	12,65	12,88
36-45 yaş arası	Sayı	126	232	358
	Satır %	35,20	64,80	100,00
	Sütun %	67,02	68,24	67,80
46-55 yaş arası	Sayı	33	63	96
	Satır %	34,38	65,63	100,00
	Sütun %	17,55	18,53	18,18
56-65 yaş arası	Sayı	4	2	6
	Satır %	66,67	33,33	100,00
	Sütun %	2,13	0,59	1,14
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 2.65; serbestlik derecesi:3 ; p değeri:0.448

4.1.5. Öğrencilerin babalarının yaşlarına göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin babalarının yaşları ile disiplin cezası alma durumları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir Tablo 4.1.5, ankete katılan öğrencilerin babalarının yaşlarına göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan ve babası 36-45 yaş arası ile 46-55 yaşları arasında olan öğrencilerin yaklaşık olarak %35'i disiplin cezası alırken % 65'i disiplin cezası almamaktadır. Babası 56-65 yaşları arasında olan 33 öğrencinin ise %45.45'i disiplin cezası alırken %

54.55'i disiplin cezası almamıştır. Ankete katılan sadece 2 öğrencinin babalarının yaşı 66 ve daha yukarıdır.

Öğrencilerin babalarının yaşları ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H_0 : Öğrencilerin disiplin cezası alması ile babalarının yaşları arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Öğrencilerin disiplin cezası alması ile babalarının yaşları arasında bir ilişki vardır.

Ki-kare analizi sonucunda bulunan p değeri = 0.51, $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin babalarının yaşları ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olmadığı %95 güvenlilikle söylenmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerinin babalarının genç ya da yaşlı olması öğrencilerin disiplin cezası işlemesi üzerinde etkileyici bir rol oynamamaktadır.

Tablo 4.1.5
Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Yaş	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
35 yaş ve altı	Sayı		3	3
	Satır %		100,00	100,00
	Sütun %		0,88	0,57
36-45 yaş arası	Sayı	96	177	273
	Satır %	35,16	64,84	100,00
	Sütun %	51,06	52,06	51,70
46-55 yaş arası	Sayı	76	141	217
	Satır %	35,02	64,98	100,00
	Sütun %	40,43	41,47	41,10
56-65 yaş arası	Sayı	15	18	33
	Satır %	45,45	54,55	100,00
	Sütun %	7,98	5,29	6,25
66 yaş ve üstü	Sayı	1	1	2
	Satır %	50,00	50,00	100,00
	Sütun %	0,53	0,29	0,38
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 3.29; serbestlik derecesi:4 ; p değeri:0.51

4.1.6. Öğrencilerin kardeş sayısına göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.6, ankete katılan öğrencilerin kardeş sayılarına göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan ve kardeş sayısının 1-3 arasında olduğunu belirten öğrencilerin %31-%36'ısı disiplin cezası almaktadır. Kardeş sayısı 4 ve 5 olan öğrencilerde ise disiplin suçu işleyenlerin oranının yaklaşık %48-%50'lere yükseldiği Tablo 4.1.6'dan görülmektedir. Tablo 4.1.6'da kardeş sayısı arttıkça öğrencinin disiplin suçu işleme oranının biraz daha arttığı gözlenmektedir.

Gözle ortaya konan bu sonucun tesadüfi mi yoksa istatistiksel olarak anlamlı bir gözlem mi olduğunu ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H_0 : Öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki vardır.

Ki-kare analizi sonucunda bulunan p değeri = 0.067, $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olmadığı %95 güvenlilikle söylenmektedir.

Tablo 4.1.6
Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Kardeş Sayısı	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Tek çocuğum	Sayı	20	43	63
	Satır %	31,75	68,25	100,00
	Sütun %	10,64	12,65	11,93
2 kardeş	Sayı	85	181	266
	Satır %	31,95	68,05	100,00
	Sütun %	45,21	53,24	50,38
3 kardeş	Sayı	46	79	125
	Satır %	36,80	63,20	100,00
	Sütun %	24,47	23,24	23,67
4 kardeş	Sayı	21	20	41
	Satır %	51,22	48,78	100,00
	Sütun %	11,17	5,88	7,77
5 kardeş	Sayı	16	17	33
	Satır %	48,48	51,52	100,00
	Sütun %	8,51	5,00	6,25
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki- kare değeri: 8.78; serbestlik derecesi:4 ; p değeri:0.067

4.1.7. Öğrencilerin kaçınıcı çocuk olduklarına göre disiplin cezası alma durumları :

Tablo 4.1.7, ankete katılan öğrencilerin ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Bu sonuçlara göre, ailenin tek çocuğu olan 250 öğrencinin %32.40'ı disiplin suçu işlerken, ailenin ikinci çocuğu olan 188 öğrencinin %34.04'ü, ailenin üçüncü çocuğu olan 59 öğrencinin % 44.07'isi ve ailenin dördüncü çocuğu olduğunu belirten 31 öğrencinin %54.84'i disiplin cezası almıştır. Bu durum, öğrencinin ailenin kaçınıcı sıradaki çocuğu olduğu gerçeği ile disiplin cezası alması arasında doğrusal bir ilişki olduğunu açıkça göstermektedir. Öğrencinin, öğrenciden önce doğan kardeşlerinin sayısı arttıkça, disiplin cezası alma olasılığı artmaktadır.

H₀: Öğrencilerin kaçınıcı çocuk olduğu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki yoktur.

H₁: Öğrencilerin kaçınıcı çocuk olduğu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki vardır.

Yapılan ki-kare analizi de Tablo 4.1.7’de gözle görülen bu sonucu doğrulamaktadır. Analiz sonucunda bulunan p değeri = 0.042 $\alpha=0.05$ değerinden daha küçük olduğu için H₀ hipotezi red edilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu arasında bir ilişki olduğu söylenmektedir.

Anne-baba çocuk ilişkisi, temelde anne-babanın tutumlarına bağlıdır. Çocuklar arasında uyum bozukluğuna yol açan birçok vakaya, yeterli ve uygun olmayan anne-baba çocuk ilişkilerinin neden olduğu saptanmıştır (Yavuzer, 1991 s.139).

Bütün çocuklarını eşit düzeyde sevdiklerini söylemelerine karşın, kimi anne-babanın, bazı çocuklarını diğerlerinden ayırarak, onları kayırdıkları gözlenmektedir. Aşırı sevgi gören bu çocuklar, akranlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve baskıcı bir tavır içindedirler (Yavuzer, 1991 s.144).

Tablo 4.1.7
Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Kaçınıcı Çocuk	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
İlk çocuk	Sayı	81	169	250
	Satır %	32,40	67,60	100,00
	Sütun %	43,09	49,71	47,35
İkinci çocuk	Sayı	64	124	188
	Satır %	34,04	65,96	100,00
	Sütun %	34,04	36,47	35,61
Üçüncü çocuk	Sayı	26	33	59
	Satır %	44,07	55,93	100,00
	Sütun %	13,83	9,71	11,17
Dördüncü çocuk	Sayı	17	14	31
	Satır %	54,84	45,16	100,00
	Sütun %	9,04	4,12	5,87
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 8.16; serbestlik derecesi:3 ; p değeri:0.042

4.1.8. Öğrencilerin annesinin öz / üvey olma durumuna göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin annelerinin öz/üvey olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir Tablo 4.1.8, ankete katılan öğrencilerin annelerinin öz/üvey olma durumuna göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan 528 öğrencinin 524'ünün annesi öz, 4'ünün annesi üvey'dir. Annesi üvey olan 4 çocuğun hepsi disiplin cezası alırken, annesinin öz olduğunu belirten 524 öğrencinin %35.11'i disiplin cezası almıştır.

Öğrencilerin annelerinin öz/üvey olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Ki-kare analizi yapılamamıştır. Bunun nedeni, ankete katılan ve annesi üvey olan öğrenci sayısının oldukça az olmasıdır. Tablo 4.1.8'deki hücrelerde 5'den az gözlem sayısı bulunma oranının %50 olması nedeniyle Ki-kare analizi yapılmaması istatistiksel olarak tavsiye edilmektedir.

Tablo 4.1.8
Öğrencilerin Annesinin Öz / Üvey Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Annenin öz ya da üvey olma durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Öz	Sayı	184	340	524
	Satır %	35,11	64,89	100,00
	Sütun %	97,87	100,00	99,24
Üvey	Sayı	4		4
	Satır %	100,00		100,00
	Sütun %	2,13		0,76
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Beklenen gözlem sayısı 5'in altında olan hücre oranı %50 olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmamıştır.

4.1.9. Öğrencilerin babasının öz / üvey olma durumuna göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin babalarının öz/üvey olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.9, ankete katılan öğrencilerin babalarının öz/üvey olma durumuna göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan 528 öğrencinin 526'sının babası öz, 2'sinin ise üveydir. Babası üvey olan 2 öğrencinin 1'i disiplin cezası alırken diğeri disiplin cezası almamıştır. Babasının öz olduğunu belirten 526 öğrencinin ise %35.55'i disiplin cezası almıştır.

Öğrencilerin babalarının öz/üvey olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Ki-kare analizi yapılamamıştır. Bunun nedeni, ankete katılan ve babası üvey olan öğrenci sayısının oldukça az olmasıdır.

Tablo 4.1.9
Öğrencilerin Babasının Öz / Üvey Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Babanın öz yada üvey olma durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Öz	Sayı	187	339	526
	Satır %	35,55	64,45	100,00
	Sütun %	99,47	99,71	99,62
Üvey	Sayı	1	1	2
	Satır %	50,00	50,00	100,00
	Sütun %	0,53	0,29	0,38
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Beklenen gözlem sayısı 5'in altında olan hücre oranı %50 olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmamıştır.

4.1.10. Öğrencilerin annesinin sağ / ölü olma durumuna göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin annelerinin sağ/ölü olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.10, ankete katılan öğrencilerin annelerinin sağ/ölü olma durumuna göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan 528 öğrencinin 521'inin annesi sağ iken, 7'sinin annesi ölmüştür. Annesi ölmüş olan 7 öğrenciden 3'ü disiplin cezası alırken 4'ü disiplin cezası almamıştır. Annesinin sağ olduğunu belirten 521 öğrencinin ise %35.51'i disiplin cezası almıştır.

Öğrencilerin annelerinin sağ/ölü olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Ki-kare analizi yapılamamıştır. Bunun nedeni, ankete katılan ve annesi ölmüş olan öğrenci sayısının oldukça az olmasıdır. Tablo 4.1.10'daki hücrelerde 5'den az gözlem sayısı bulunma oranının %50 olması nedeniyle Ki-kare analizi yapılmaması istatistiksel olarak tavsiye edilmektedir.

Tablo 4.1.10
Öğrencilerin Annesinin Sağ / Ölü Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Annenin sağ ya da ölü olma durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Sağ	Sayı	185	336	521
	Satır %	35,51	64,49	100,00
	Sütun %	98,40	98,82	98,67
Ölü	Sayı	3	4	7
	Satır %	42,86	57,14	100,00
	Sütun %	1,60	1,18	1,33
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Beklenen gözlem sayısı 5'in altında olan hücre oranı %50 olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmamıştır.

4.1.11. Öğrencilerin babasının sağ / ölü olma durumuna göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin babalarının sağ/ölü olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.11, ankete katılan öğrencilerin babalarının sağ/ölü olma durumuna göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan 528 öğrencinin 509'unun babası sağ iken, 19'unun babası ölmüştür. Babası ölmüş olan 19 öğrenciden 9'u (%47.37) disiplin cezası alırken 10'u (%52,63) disiplin cezası almamıştır. Babasının sağ olduğunu belirten 509 öğrencinin ise %35.17'isi disiplin cezası almıştır. İlişki olup olmadığını ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H_0 : Öğrencilerin babasının sağ / ölü olma durumu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Öğrencilerin babasının sağ / ölü olma durumu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki vardır.

Öğrencilerin babalarının sağ/özü olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Ki-kare analizi yapılmış ve analiz sonucunda $p=0.27$ değeri $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile babasının sağ/özü olması arasında bir ilişki olmadığı söylenmektedir.

Tablo 4.1.11.
Öğrencilerin Babasının Sağ / Özü Olma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Babanın sağ ya da özü olma durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Sağ	Sayı	179	330	509
	Satır %	35,17	64,83	100,00
	Sütun %	95,21	97,06	96,40
Ölü	Sayı	9	10	19
	Satır %	47,37	52,63	100,00
	Sütun %	4,79	2,94	3,60
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 1.189; serbestlik derecesi:1 ; p değeri:0.27

4.1.12.Öğrencilerin annesinin öğrenim düzeyine göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.12'den öğrencinin annesinin eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin disiplin cezası alma oranının azaldığı görülmektedir.

Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H₀: Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki yoktur

H₁: Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki vardır.

Yapılan ki-kare analizi sonucunda $p=0.033$ değeri $\alpha=0.05$ değerinden daha küçük olduğu için H₀ hipotezi ret edilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile annesinin eğitim düzeyi arasında bir ilişki olduğu %95 güvenilirlikle söylenmektedir.

Çocuklarımızın ilk eğitimlerini aldıkları aile yuvalarında, genellikle gelenekler doğrultusunda alışlagelmiş yöntemlerle eğitildikleri açıktır. Eğitim düzeyi düşük olan anne-babanın çocuğunu tanımak için hiçbir bilimsel aydınlanma imkanı yoktur (Şenses, 1990 s.58).

Bilinçli annelik neyin neden ve nasıl yapılacağını sorgulayıp öğrenerek kazanılan bir anne kimliğidir. Doğumla birlikte dünyaya yeni bir insan getirdiğinin bilincinde olan annenin içgüdüleri de çok güçlüdür. Çocuğuna verdiği her şeyin onda nasıl etkiler yaptığını onu nasıl değiştirdiğini gözlemler yalnız kendi yaptıklarına değil , çocuğunun gelişmesine de bilinçle bakar. Çocuğuyla yaşadığı hayatı bir ‘verme’ olarak değil , bir ‘paylaşma’ olarak kabul eder. Bu davranışta çocuk kişiliğini kabul etmenin , onun kişiliğini bilinçle geliştirmenin farkı vardır. Kendini çocuklarına adayan anne olmayı değil çocuklarına hayatı öğreten , kendi hayatlarının güçlükleriyle başa çıkabilen bireyler yetiştiren anne olmayı bilir (Atabek 2006 , s.30-31).

Araştırma, öğrencilerin anne eğitim düzeylerinin arttıkça disiplin suçu işleme oranlarının azaldığını göstermekte bu da eğitilmiş ve bilinçli bir anne etkisinin öğrenci üzerinde yarattığı olumlu sonucu ortaya koymaktadır.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan durum bu gerçeğin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Tablo 4.1.12
Öğrencilerin Annesinin Öğrenim Düzeyine Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Öğrencinin annesinin öğrenim düzeyi	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Okula gitmemiş	Sayı	15	11	26
	Satır %	57,69	42,31	100,00
	Sütun %	7,98	3,24	4,92
İlköğretim	Sayı	97	158	255
	Satır %	38,04	61,96	100,00
	Sütun %	51,60	46,47	48,30
Lise	Sayı	60	134	194
	Satır %	30,93	69,07	100,00
	Sütun %	31,91	39,41	36,74
Üniversite ve üstü	Sayı	16	37	53
	Satır %	30,19	69,81	100,00
	Sütun %	8,51	10,88	10,04
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 8.72; serbestlik derecesi:3 ; p değeri:0.033

4.1.13. Öğrencilerin babasının öğrenim düzeyine göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.13'den öğrencinin babasının eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin disiplin cezası alma oranının azaldığı görülmektedir. Ancak bu azalma oranı çok belirgin değildir. Örneğin babasının öğrenim durumu ilköğretim ve lise olan öğrencilerin disiplin suçu işleme oranları yaklaşık olarak % 35-%38 arasında değişkenlik göstermektedir. Benzer durum babasının öğrenim düzeyi lise ve üniversite olan öğrenciler içinde geçerlidir.

Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H₀: Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki yoktur

H₁: Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki vardır.

Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Ki-kare analizi yapılmış ve analiz sonucunda $p=0.117$ değeri $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile babasının öğrenim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı söylenmektedir.

Tablo 4.1.13
Öğrencilerin Babasının Öğrenim Düzeyine Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Öğrencinin babasının öğrenim düzeyi	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Okula gitmemiş	Sayı	5	3	8
	Satır %	62,50	37,50	100,00
	Sütun %	2,66	0,88	1,52
İlköğretim	Sayı	84	134	218
	Satır %	38,53	61,47	100,00
	Sütun %	44,68	39,41	41,29
Lise	Sayı	64	116	180
	Satır %	35,56	64,44	100,00
	Sütun %	34,04	34,12	34,09
Üniversite ve üstü	Sayı	35	87	122
	Satır %	28,69	71,31	100,00
	Sütun %	18,62	25,59	23,11
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 5.88; serbestlik derecesi:3 ; p değeri:0.117

4.1.14. Öğrencilerin annesinin çalışma durumuna göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin annelerinin çalışıp çalışmadığı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiş ve sonuçlar Tablo 4.1.14’de verilmiştir. Ankete katılan 528 öğrenciden 136’sının annesi çalışırken 392’sinin annesi çalışmamaktadır. Annesi çalışan 136 öğrencisinin %39.71’i disiplin cezası alırken annesi çalışmayan 392 öğrencinin %34.18’i disiplin cezası almıştır. Annesi çalışan öğrenciler arasında disiplin cezası alma oranı biraz fazla gibi görünse de, yapılan ki-kare analizi sonucunda, $p=0.246$ değeri $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilerek, öğrencilerin annelerinin istihdamda olup olmaması ile disiplin cezası almaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

H_0 :Öğrencilerin annelerinin çalışıp çalışmadığı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki yoktur.

H_1 :Öğrencilerin annelerinin çalışıp çalışmadığı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki vardır.

Tablo 4.1.14
Öğrencilerin Annesinin Çalışma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Anne'nin çalışma durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Çalışıyor	Sayı	54	82	136
	Satır %	39,71	60,29	100,00
	Sütun %	28,72	24,12	25,76
Çalışmıyor	Sayı	134	258	392
	Satır %	34,18	65,82	100,00
	Sütun %	71,28	75,88	74,24
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 1.343; serbestlik derecesi:1 ; p değeri:0.246

4.1.15. Öğrencilerin babasının çalışma durumuna göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin babalarının çalışıp çalışmadığı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiş, sonuçlar Tablo 4.1.15’de verilmiştir. Ankete katılan 528 öğrenciden 459’unun babası çalışırken 69’unun babası çalışmamaktadır. Babası çalışan 459 öğrencinin %34.86’sı disiplin cezası alırken babası çalışmayan 69 öğrencinin %40.58’i disiplin cezası almıştır. Babası çalışmayan öğrenciler arasında disiplin cezası alma oranı biraz fazla gibi görünse de, yapılan ki-kare analizi sonucunda, $p=0.355$ değeri $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiş ve öğrencilerin babalarının istihdamda olup olmaması ile disiplin cezası almaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

H_0 :Öğrencilerin babalarının çalışıp çalışmadığı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki yoktur.

H_1 :Öğrencilerin babalarının çalışıp çalışmadığı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki vardır.

Tablo 4.1.15
Öğrencilerin Babasının Çalışma Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Baba'nın çalışma durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Çalışıyor	Sayı	160	299	459
	Satır %	34,86	65,14	100,00
	Sütun %	85,11	87,94	86,93
Çalışmıyor	Sayı	28	41	69
	Satır %	40,58	59,42	100,00
	Sütun %	14,89	12,06	13,07
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 0.856; serbestlik derecesi:1 ; p değeri:0.355

4.1.16. Öğrencilerin yaşadığı evdeki kişi sayısına göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin yaşadığı evdeki kişi sayısı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.16, ankete katılan öğrencilerin yaşadığı evdeki kişi sayısına göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan ve evde yaşayan kişi sayısının 3 ve daha az olduğunu belirten öğrencilerin %32.81'i disiplin cezası alırken bu oran, evde yaşayan kişi sayısının 4-5 kişi olduğunu belirten öğrencilerde %34.32'ye, 6-7 kişi yaşadığını belirten öğrencilerde %47.37'ye ve 8 ve daha fazla kişi olduklarını belirten öğrenciler arasında ise % 60'a çıkmaktadır. Evde yaşayan kişi sayısı arttıkça öğrencilerin disiplin suçu işleme oranlarının da kademeli olarak arttığı Tablo 4.1.16 'dan görülmektedir. Gözle ortaya konan bu sonucun tesadüfi mi yoksa istatistiksel olarak anlamlı bir gözlem mi olduğunu ortaya koymak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H_0 : Öğrencilerin yaşadığı evdeki kişi sayısı ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Öğrencilerin yaşadığı evdeki kişi sayısı ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki vardır.

Ki-kare analizi sonucunda bulunan p değeri = 0.143, $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin yaşadığı evdeki kişi sayısı ile disiplin cezası almaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4.1.16
Öğrencilerin Yaşadığı Evdeki Kişi Sayısına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Öğrencinin evindeki kişi sayısı	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
3 kişi ve daha az	Sayı	42	86	128
	Satır %	32,81	67,19	100,00
	Sütun %	22,34	25,29	24,24
4-5 kişi	Sayı	116	222	338
	Satır %	34,32	65,68	100,00
	Sütun %	61,70	65,29	64,02
6-7 kişi	Sayı	27	30	57
	Satır %	47,37	52,63	100,00
	Sütun %	14,36	8,82	10,80
8 kişi ve daha fazla	Sayı	3	2	5
	Satır %	60,00	40,00	100,00
	Sütun %	1,60	0,59	0,95
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 5.42; serbestlik derecesi:3 ; p değeri:0.143

4.1.17. Öğrencilerin ailesinin ekonomik durumuna göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin ailesinin ekonomik durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiş ve sonuçlar Tablo 4.1.17'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları değişse bile öğrencilerin disiplin suçu işleme oranları % 34 ile %41 arasında değişkenlik göstermektedir.

Öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Ki-kare analizi yapılmış ve analiz sonucunda $p=0.927$ değeri $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile ailelerinin ekonomik durumu arasında bir ilişki olmadığı istatistiksel olarak söylenmektedir.

H₀: Öğrencilerin ailesinin ekonomik durumu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki yoktur.

H₁: Öğrencilerin ailesinin ekonomik durumu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki vardır.

Tablo 4.1.17
Öğrencilerin Ailesinin Ekonomik Durumuna Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Öğrencinin ailesinin ekonomik durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Çok iyi	Sayı	10	15	25
	Satır %	40,00	60,00	100,00
	Sütun %	5,32	4,41	4,73
İyi	Sayı	90	163	253
	Satır %	35,57	64,43	100,00
	Sütun %	47,87	47,94	47,92
Orta halli	Sayı	83	155	238
	Satır %	34,87	65,13	100,00
	Sütun %	44,15	45,59	45,08
Zayıf	Sayı	5	7	12
	Satır %	41,67	58,33	100,00
	Sütun %	2,66	2,06	2,27
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 0.458; serbestlik derecesi:3 ; p değeri:0.927

4.1.18. Öğrencilerin hasta/özürlü olmalarına göre disiplin cezası alma durumları :

Bu bölümde, öğrencilerin hasta/özürlü olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.1.18, ankete katılan öğrencilerin hasta/özürlü olma durumuna göre disiplin cezası alma durumlarının dağılımını göstermektedir. Ankete katılan 528 öğrencinin 517'si hasta/özürlü olmadığını , sadece 11'i hasta/özürlü olduğunu belirtmişlerdir. Hasta/Özürlü olan 11 çocuğun 2'isi disiplin

cezası alırken 9'ı almamıştır. Hasta ve özürlü olmayan öğrencilerin ise %35.98'i disiplin suçu işlemişlerdir. Öğrencilerin hasta/özürlü olma durumu ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Ki-kare analizi yapılmış ve $p=0.222$ değeri $\alpha=0.05$ değerinden daha büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece, öğrencilerin disiplin cezası alması ile hasta/özürlü olmaları arasında bir ilişki olmadığı istatistiksel olarak söylenmektedir.

H_0 :Öğrencilerin hasta/özürlü olma durumu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki yoktur.

H_1 :Öğrencilerin hasta/özürlü olma durumu ile disiplin cezası alması arasında bir ilişki vardır.

Tablo 4.1.18
Öğrencilerin Hasta/Özürlü Olmalarına Göre Disiplin Cezası Alma Durumlarının Dağılımı

Öğrencinin hasta yada özürlü olma durumu	Disiplin Cezası Alma Durumu			
	İstatistik	Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Toplam
Hasta/Özürlü	Sayı	2	9	11
	Satır %	18,18	81,82	100,00
	Sütun %	1,06	2,65	2,08
Hasta/Özürlü değil	Sayı	186	331	517
	Satır %	35,98	64,02	100,00
	Sütun %	98,94	97,35	97,92
Toplam	Sayı	188	340	528
	Satır %	35,61	64,39	100,00
	Sütun %	100,00	100,00	100,00

Ki-kare değeri: 1.487; serbestlik derecesi:1 ; p değeri:0.222

4.2. Okulda İşlenen Disiplin Suçları ve Disiplin Cezaları :

Bu bölümde disiplin suçu işleyen 188 öğrencinin işlediği disiplin suçlarının ve aldıkları disiplin cezalarının cinsiyete göre dağılımları verilmiştir. Tablo 4.2.1.'de öğrenciler tarafından işlenen 21 çeşit disiplin suçu yer almıştır.

Buna göre öğrencilerin en çok okul içinde kavga ve küfür etmek ile dersi ihlal ve ders akışını bozmak yüzünden disiplin cezası aldığı görülmektedir. Öğrenciler tarafından en çok işlenen üçüncü sıradaki disiplin suçu öğretmene saygısızlık etmek, karşı gelmek olurken onu okuldan izinsiz kaçmak suçu izlenmektedir. Sigara içmekte öğrenciler tarafından en çok işlenen disiplin suçları arasında beşinci sırada yer almaktadır.

Okullarda disipline aykırı bulunan davranışlardan birinci sırada yer tutan “ okul içinde kavga ve küfür etmek” son dönemlerde gençlerde görülen önemli problem alanlarından birisidir. Gençleri şiddete yönelten etkenlerin başında günümüzde yaygın olarak kullanılan görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının etkisinin olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırma bulgularına göre, çok televizyon izleyen çocuklar, az izleyenlere, içinde saldırganlık görüntüleri bulunan filmleri izleyen çocuklar bu filmleri izlemeyenlere oranla daha fazla saldırgan davranışlarda bulunmaktadırlar. Sonuçlar, bir şekilde şiddete tanık olan çocukların okulda daha fazla saldırgan olma eğilimi gösterdiklerini vurgulamaktadır (Yavuzer, 2005 s.167)

Saldırganlık ve küfürleşmek toplumda ki ahlaki değerlerin hızla yozlaşmasının bir sonucu olabilir. Yetiştigi ortamda, aile ve çevresinde bu gibi tutum ve davranışlara tanık olan çocuk normal karşıladığı bu gibi durumları kendi tutum ve davranışlarında sergileyebilir.

“Dersi ihlal ve ders akışını bozmak” sınıfta istenmeyen davranışlardandır. Bu duruma sebep olan etmenler ise dersten sıkılma, dikkat çekme, otoriteye karşı gelme isteği, duygusal sorunlar, öğretmen kaynaklı faktörler gibi nedenler olabilir. İstenmeyen davranışı önlemek düzeltmekten daha iyidir. Öğretmen faktörünün önemli

rol oynadığı bu noktada, başarılı öğretmenler istenmeyen davranışları ortaya çıkaran faktörleri kaldırma yoluna gider (İlgar 2000 s.170-172).

Öğrenciler büyüyüp öğretmenlerine bağımlılıkları azaldıkça öğretmenlerin onlar üzerindeki güçleri etkinliğini yitirebilir. Öğretmenler , öğrenciler küçükken , fiziksel ve psikolojik ceza türlerini daha çok kullanırlar. Ceza , öğretmenin psikolojik ve fiziksel boyutunun öğrenciye karşı gelemeyeceği şekilde hissettirildiğinde etkili olur (Gordon 1993, s.136).

“Öğretmene karşı gelmek ve saygısızlık etmek” de öğrenciler tarafından yapılan disipline aykırı davranışların yaygın olanı olarak gözlemlenmiştir. Bu problemin ortaya çıkışında, ergenlik döneminin özellikleri yanında, okulun ve öğretmenin etkisini de değerlendirmek gerekiyor.

Öğrenciler için baskısını açıkça ortaya koyan öğretmenle baş etmek, aynı baskıyı iyiliksever sözlerle öğreten öğretmenlerle baş etmekten daha kolaydır , çünkü birinci tip öğretmene karşı koyan öğrenci suçluluk duymaz. Öğretmenin güç kullanımına öğrencinin karşı koyması aslında en sağlıklı yanıt verme yoludur. Sınıfta biraz kargaşa yaratsa da, öğrencinin ruh sağlığı açısından baş eğmesinden ve geri çekilmesinden daha iyidir (Gordon 1993, s.140).

Okul, öncelikle ve özellikle öğretmen yada yönetici yoluyla öğrenci üzerinde çeşitli etkilerde bulunmaktadır. Bu dönemde öğrenciler, kendileriyle öğretmen arasında nesnel bir psikolojik bağın kurulması için gerekli olan niteliklere, diğer dönemlere oranla daha çok önem verirler. Bu niteliklerin başında, öğretmen tarafından anlaşılma ve tanınma ihtiyacı gelmektedir (Eripek 1980, s.50).

Öğretmeni tarafından anlaşılmadığını veya yanlış anlaşıldığı inancını taşıyan öğrencilerde, otoriteye baş kaldırma eğiliminin dışa yansımaya uygun bir ortam oluşmaktadır. Öğretmenlerin çocukların üzerinde iki tip otoritesi vardır ; biri uzmanlıkları nedeniyle çocukların verdiği gerçek otorite , diğeri ise salt öğretmen oldukları için onlara verdikleri düş ürünü otorite. Öğretmenlerin ister gerçek , ister yakıştırılmış (düş ürünü) olsun otoritelerinin çocuklar üzerinde ne denli etkili olduğunu

ve bu otoritelerini abartmamaları gerektiğini bilmeleri çok önemlidir (Gordon 1993, s.135).

Öğrencilerin işledikleri suçlar içerisinde beşinci sırada sigara içmek yer almaktadır.

Sigara içmek alışkanlığı bu maddelerin üretimi , satışı ve daha çok kullanımı bu alandaki endüstriye bağlanabilir. Bu maddelerin kullanımı hızla yaygınlaşmaktadır. Araştırmaların Türkiye’ de ortaya koyduğu gerçekler sigara içme yaşının 11’e kadar düştüğünü göstermektedir.

Yeniden Sağlık ve Eğitim Vakfının araştırması 2001 yılı sonuçlarında sigara , alkol uyuşturucu madde kullanımının hem arttığını , hem de daha küçük yaşlara düştüğünü gösteriyor.

Günümüz çocukları eski kuşaklara göre daha çok para kullanmakta daha çok tüketmekte , erişkinlerin yapması normal karşılanan tutum ve davranışlara daha erken erişmektedir.

Genç insanların bağımsızlık istekleri aşırı uzayan tüketicilik dönemi ile çelişmekte , bu da sorunlarının çözümünü onların gözünde zorlaştırmaktadır. Çocuk ve gençlerdeki bağımsızlık duygusu daha güçlenmekte , aile etkisinden daha küçük yaşlarda çıkıp arkadaş etkisinin çekimine girmektedirler.

Çocuk – gençler özellikle iki alanda , sorunlarını doğru biçimde çözmek ve dürtülerini kontrol etmek alanlarında geçmişe göre daha başarısız olmaktadırlar. Sigara , içki ve uyuşturucu maddelerinin kullanımında bu değişimin büyük rolleri vardır (Atabek 2002 , s.44-45).

Tablo 4.2.1.
Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Suçu Türüne ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Disiplin Suçları	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
Okul içinde kavga küfür etme	20	20	40
Dersi ihlal akışı bozma	11	19	30
Öğretmene saygısızlık, karşı gelme	12	12	24
Okuldan izinsiz kaçmak	7	10	17
Okul demirbaşına zarar vermek	0	2	2
Ders araç ve gereçlerine zarar verme	0	2	2
Yolama fişinde tahribat	3	7	10
İzinsiz sınavı terk etme	0	2	2
İzinsiz sınıfı terk etme	1	4	5
Sigara içmek	4	12	16
Kopya çekmek	1	4	5
Kılık kıyafet yönetmeliğine uymamak	1	8	9
Öğretime engel olma	1	5	6
Yasak CD taşıma	0	1	1
Öğretmen ve yöneticilere küfür/tehdit etme	0	1	1
Okula kesici alet getirme	0	1	1
Bayrak törenine katılmamak	2	0	2
Ders araç ve gereçlerini getirmemek	0	5	5
Derse girmeme	2	3	5
Arkadaşına kaba davranış, hakaret	0	3	3
Sahte evrak	0	2	2
Toplam	65	123	188

Tablo 4.2.2.'de öğrencilerin işlediği disiplin suçlarına karşılık okul idaresi tarafından öğrencilere verilen disiplin cezalarının dağılımı yer almaktadır. Tablo incelendiğinde öğrencilere verilen disiplin cezaları arasında ilk sırayı okuldan uzaklaştırma almaktadır. 188 öğrencinin 92'si uzaklaştırma cezası almıştır. Bu disiplin cezası türünü uyarı cezası ve kınama cezası izlemektedir. Sadece 6 öğrenci mahrumiyet cezası almıştır.

Tablo4.2.2.
Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin Aldıkları Disiplin Ceza Türüne ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Disiplin Cezası Türleri	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
Kınama	13	18	31
Kınama ve Uyarı	0	3	3
Uyarı	23	33	56
Uzaklaştırma	27	65	92
Mahrumiyet	2	4	6
Toplam	65	123	188

Tablo 4.2.3’de uzaklaştırma cezası alan öğrencilerin okuldan uzaklaştırıldıkları gün sayısının dağılımı verilmektedir. Uzaklaştırma cezası alan öğrencilerin %34.78’i okuldan 2 gün uzaklaştırılırken, %28’i ise 3 gün uzaklaştırılmıştır. Öğrencilere en az 4 gün uzaklaştırma cezası verilmektedir. Uzaklaştırma cezası alan öğrencilerin ortalama okuldan uzaklaştırılma süresi 2,587’dir.

Tablo 4.2.3
Uzaklaştırma Cezası Alan Öğrencilerin Okuldan Uzaklaştırıldıkları Gün Sayısına Göre Dağılımı

Öğrencinin Uzaklaştırıldığı Gün Sayısı	Öğrenci Sayısı	Yüzde(%)	Birikimli Yüzde
1	18	19,57	19,57
2	32	34,78	54,35
3	26	28,26	82,61
4	2	2,17	84,78
5	14	15,22	100,00
Toplam	92	100,00	

Tablo 4.2.4’de öğrencilerin işledikleri disiplin suçuna göre aldıkları disiplin cezalarının dağılımı yer almaktadır. Öğrencilerin en çok işledikleri suç olan okul içinde kavga ve küfür etmek suçu için 9 öğrenci kınama cezası alırken 31 öğrenci uzaklaştırma cezası almıştır. Dersi ihlal ve ders akışını bozma suçu için yoğunlukla uyarı ve uzaklaştırma cezası verilmektedir. Tablo 4.2.4’den diğer disiplin suçlarına verilen disiplin cezalarının dağılımı da benzer şekilde yorumlanabilir.

Tablo 4.2.4
Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Ceza Türü ve Aldıkları Disiplin Ceza Türüne Göre Dağılımları

Disiplin Cezası Türleri	Okul içinde kavga küfür etme	Dersi ihlal akışı bozma	Öğretmene saygısızlık, karşı gelme	Okuldan izinsiz kaçmak	Okul demirbaşına zarar vermek	Ders araç ve gereçlerin e zarar verme	Yokla fişinde tahribat
Kınama	9	0	3	2	0	0	0
Kına. ve Uyarı	0	3	0	0	0	0	0
Uyarı	0	15	5	13	0	0	0
Uzaklaştırma	31	12	14	0	2	2	10
Mahrumiyet	0	0	2	2	0	0	0
Toplam	40	30	24	17	2	2	10

Tablo 4.2.4
Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Ceza Türü ve Aldıkları
Disiplin Ceza Türüne Göre Dağılımları (Devam)

Disiplin Cezası Türleri	İzinsiz sınavı terk etme	İzinsiz sınıfı terk etme	Sigara içmek	Kopya çekmek	Kılık kıyafet yönetmeliğine uymamak	Öğretime engel olma	Yasak CD taşıma
Kınama	0	1	12	0	0	0	0
Kına.ve Uyarı	0	0	0	0	0	0	0
Uyarı	0	3	4	3	2	5	0
Uzaklaştırma	2	1	0	2	7	1	1
Mahrumiyet	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	2	5	16	5	9	6	1

Tablo 4.2.4
Disiplin Suçu İşleyen Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Ceza Türü ve Aldıkları
Disiplin Ceza Türüne Göre Dağılımları (Devam)

Disiplin Cezası Türleri	Öğretmen ve yöneticilere küfür/ tehdit etme	Okula kesici alet getirme	Bayrak törenin katılmamak	Ders araç ve gereçlerini getirmem	Derse girme me	Arkadaşı na kaba davranış, hakaret	Sahte evrak	Toplam
Kınama	0	0	0	2	1	1	0	31
Kına.ve Uyarı	0	0	0	0	0	0	0	3
Uyarı	0	0	0	3	2	1	0	56
Uzaklaştırma	1	1	0	0	2	1	2	92
Mahrumiyet	0	0	2	0	0	0	0	6
Toplam	1	1	2	5	5	3	2	188

4.3. Öğrencilerin Disiplin Cezası Alma Durumu İle Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi :

Çalışmanın bu bölümünde, öğrencilerin disiplin cezası alma durumu ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 4.3.1’de öğrencilerin aileleri hakkında kendilerine yöneltilen önermelere verdikleri cevapların dağılımı ve ki-kare t testi sonuçları yer alırken Tablo 4.3.2.’de ise öğrencilerin okulları hakkında yöneltilen önermelere verdikleri cevapların dağılımı ve ki-kare test sonuçları bulunmaktadır. Her iki Tablo’da koyu olarak

gösterilen p değerleri, ilgili önerme ile disiplin cezası alan ve almayan öğrencilerin verdiği cevaplar arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.3.1. ve 4.3.2.'de verilen tüm önermeler için aşağıdaki hipotez kurulmuş ve ki-kare istatistiği ile test edilmiştir.

H_0 : Öğrencilerin disiplin cezası alması ile aileleri/okulları hakkında kendilerine yöneltilen ilgili önermeye verdikleri cevaplar arasında ilişki yoktur.

H_1 : Öğrencilerin disiplin cezası alması ile aileleri/okulları hakkında kendilerine yöneltilen ilgili önermeye verdikleri cevaplar arasında ilişki vardır.

Ki-kare testi sonucunda bulunan p değeri, $\alpha=0.05$ değerinden daha küçük olursa H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmekte ve öğrencilerin disiplin cezası alması ile ilgili önermeye verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenmektedir. Tablo 4.3.1. ve Tablo 4.3.2.'de koyu olarak gösterilen tüm p değerleri $\alpha=0.05$ değerinden daha küçük olduğu için H_0 hipotezi bu önermeler için red edilmiştir.

Tablo 4.3.1.'de öğrencilerin disiplin cezası alması ile ilişkili olan ailelere ilişkin önermeler şunlardır:

- Aile içinde yeteri kadar sevildiğimi hissetmiyorum
- Ailemin fazla baskısı beni üzüyor
- Ailemi fazla anlayışsız buluyorum
- Ailemin bana güveni yok
- Annemle anlaşamıyorum
- Ailemin ilgisizliği beni üzüyor
- Babam çok otoriter
- Evde istediğim huzuru bulamıyorum

- Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor
- Ailem çok kalabalık
- Ailede en çok babamın sözü geçer
- Ailede en çok annemin sözü geçer
- Ailem hatalı davranışlarda bulunduğumu gördüğü zaman hatalarımı güzellikle anlatıp öğüt verir
- Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor.
- İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum
- Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok

Yukarıdaki önermeler için disiplin cezası alan ve almayan öğrencilerin verdiği cevapların dağılımı incelendiğinde;

Disiplin cezası alan öğrenciler almayanlara göre; aile içinde yeteri kadar sevildiğini hissetmemekte, ailesinin fazla baskısından rahatsız olmakta, ailesini fazla anlayışsız bulmakta, ailesinin kendilerine güvenmediğini düşünmekte, anneleri ile anlaşmamakta, ailesinin ilgisizliğinden rahatsız olmakta, babasını çok otoriter bulmakta, evde istediği gibi bir huzur bulamadığından şikayet etmekte, ailesinin kardeşler arasında ayırım yaptığını düşünmekte, ailesinin çok kalabalık olduğunu ifade etmekte, daha çok annelerinin değil babalarının sözünün geçtiğini ifade etmekte, ailelerinin hatalı davranışları ile ilgilenmediğini ifade etmekte, evden kaçmayı düşünmekte, iradesi zayıf olduğu için kendini kontrol edemediğini belirtmekte ve sıkıntılarını anlatacak kimse bulamadığını ifade etmektedirler.

Tablo 4.3.2.'de öğrencilerin disiplin cezası alması ile ilişkili olan okula dair önermeler şunlardır:

- Okulda disiplin çok fazla

- Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar
- Kız-erkek ayrımı yapılıyor
- Okul idaresi anlayışsız
- Öğretmenlerimiz anlayışsız
- Öğretmenlerimiz bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor
- Öğretmenlerimiz onur kırıcı sözlerde ve hakaretlerde bulunuyorlar
- Okulda verilen cezalardan korkuyorum
- Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor
- Öğretmenlerin notları çok kıt
- Okulu bitirememe korkusu var
- Bu okuldan nefret ediyorum

Yukarıdaki önermeler için disiplin cezası alan ve almayan öğrencilerin verdiği cevapların dağılımına bakıldığında;

Disiplin cezası alan öğrenciler almayanlara göre; okulda disiplinin fazla olduğunu düşünmekte, okulda kıyafetlerine karışıldığına inanmakta, okulda kız-erkek ayrımı yapıldığına inanmakta, okul idaresini ve öğretmenlerini anlayışsız bulmakta, öğretmenlerin kendileri ile yeterince ilgilenmediğini düşünmekte, öğretmenlerin onur kırıcı sözler söylediğini ve hakaretlerde bulunduğunu ifade etmekte, okulda verilen cezalardan korkmakta, dersleri yeterince ilgi çekici bulmamakta ve derslerin ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini belirtmekte, öğretmenlerin notlarının kıt olduğunu ifade etmekte, okulu bitirememe korkusu yaşamakta ve okuldan daha çok nefret etmektedirler.

Tablo 4.3.1
Öğrencilerin Disiplin Cezası Alması ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar
Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Disiplin Cezası Alıp Almadığı		Ki-kare Sonuçları		
		Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Aile içinde yeteri kadar sevildiğimi hissetmiyorum	Evet	24	21	1	6,742	0,009
	Hayır	164	319			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	55	72	1	4,325	0,038
	Hayır	133	268			
Ailemi fazla anlayışsız buluyorum	Evet	42	47	1	6,266	0,012
	Hayır	146	293			
Ailemin bana güveni yok	Evet	44	41	1	11,537	0,001
	Hayır	144	299			
Ailemin bana güveni yok	Evet	13	17	1	0,828	0,363
	Hayır	175	323			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	36	34	1	8,811	0,003
	Hayır	152	306			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	39	50	1	3,150	0,076
	Hayır	149	290			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	24	18	1	9,231	0,002
	Hayır	164	322			
Anne ve babamın fazla ilgisi beni sıkıyor	Evet	42	81	1	0,149	0,699
	Hayır	146	259			
Babam çok otoriter	Evet	59	80	1	3,850	0,050
	Hayır	129	260			
Evde istediğim huzuru bulamıyorum	Evet	51	59	1	7,013	0,008
	Hayır	137	281			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	45	64	1	1,932	0,165
	Hayır	143	276			
Ailem kardeşler arasında ayrım yapıyor	Evet	29	22	1	11,125	0,001
	Hayır	159	318			
Tek çocuk olduğuma üzülmüyorum	Evet	6	17	1	0,950	0,330
	Hayır	182	323			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	17	21	1	1,489	0,222
	Hayır	171	319			

Tablo 4.3.1
Öğrencilerin Disiplin Cezası Alması ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar
Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları(Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Disiplin Cezası Alıp Almadığı		Ki-kare Sonuçları		
		Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	Sd	Ki-kare Değeri	p-değeri
Ailem çok kalabalık	Evet	25	16	1	12,478	0,000
	Hayır	163	324			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evet	120	160	1	13,670	0,000
	Hayır	68	180			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evet	41	106	1	5,288	0,021
	Hayır	147	234			
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evet	24	42	1	0,019	0,891
	Hayır	164	298			
Benim ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var	Evet	74	107	1	3,346	0,067
	Hayır	114	233			
Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum	Evet	34	60	1	0,016	0,900
	Hayır	154	280			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımı anlatıp öğüt verir	Evet	146	299	1	9,659	0,002
	Hayır	42	41			
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evet	34	46	1	1,954	0,162
	Hayır	154	294			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımla ilgilenmezler	Evet	18	17	1	4,093	0,043
	Hayır	170	323			
Ailem haklı olduğum konularda bile beni cezalandırıyor	Evet	20	24	1	2,031	0,154
	Hayır	168	316			
Ailemden dayak yiyorum	Evet	8	7	1	2,116	0,146
	Hayır	180	333			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evet	13	15	1	1,510	0,219
	Hayır	175	325			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evet	54	61	1	8,261	0,004
	Hayır	134	279			
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evet	50	56	1	7,735	0,005
	Hayır	138	284			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evet	68	102	1	2,111	0,146
	Hayır	120	238			
Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok	Evet	61	68	1	10,158	0,001
	Hayır	127	272			
Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum	Evet	84	124	1	3,418	0,064
	Hayır	104	216			

Tablo 4.3.2
Öğrencilerin Disiplin Cezası Alması ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri
Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Disiplin Cezası Alıp Almadığı		Ki-kare Sonuçları		
		Disiplin Cezası Aldı	Disiplin Cezası Almadı	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evet	85	135	1	1,510	0,219
	Hayır	103	205			
Okulda disiplin çok fazla	Evet	127	164	1	18,262	0,000
	Hayır	61	176			
Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar	Evet	159	245	1	10,553	0,001
	Hayır	29	95			
Kız-erkek ayrımı yapıyor	Evet	71	69	1	18,967	0,000
	Hayır	117	271			
Okul idaresi anlayışsız	Evet	98	125	1	11,712	0,001
	Hayır	90	215			
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evet	84	80	1	25,293	0,000
	Hayır	104	260			
Öğretmenlerimiz bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor	Evet	96	128	1	8,922	0,003
	Hayır	92	212			
Öğret. onur kırıcı sözlerde ve hakaretlerde bulunuyorlar	Evet	99	123	1	13,498	0,000
	Hayır	89	217			
Okulda verilen cezalardan korkuyorum	Evet	91	107	1	14,811	0,000
	Hayır	97	233			
Okulda problemlerimizle fazla ilgilenilmiyor	Evet	96	148	1	2,765	0,096
	Hayır	92	192			
Okulda disiplin zayıf	Evet	35	71	1	0,387	0,534
	Hayır	153	269			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evet	47	85	1	0,000	1,000
	Hayır	141	255			
Öğretmenler gereğinden fazla ders veriyor	Evet	53	80	1	1,396	0,237
	Hayır	135	260			
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evet	142	228	1	4,145	0,042
	Hayır	46	112			
Derslere çok çalıştığım halde başaramıyorum	Evet	82	119	1	3,810	0,051
	Hayır	106	221			
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evet	125	171	1	12,890	0,000
	Hayır	63	169			
Okulu bitirememe korkusu var	Evet	104	85	1	48,422	0,000
	Hayır	84	255			
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evet	146	251	1	0,955	0,328
	Hayır	42	89			
Bu okuldan nefret ediyorum	Evet	50	57	1	7,241	0,007
	Hayır	138	283			

4.4. Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Aileleri ve Okulları Hakkındaki Önermeler ve Verdikleri Cevapların İncelenmesi :

Bu bölümde, sadece disiplin cezası alan öğrencilerin aileleri ve okulları hakkındaki görüşleri ele alınmıştır. disiplin cezası alan öğrencilerin aile ve okulları hakkındaki görüşleri ile onların **cinsiyetleri, öğrenim gördükleri sınıf seviyesi, anne ve babasının yaşları, anne ve babalarının çalışma durumları, ailelerinin ekonomik durumları** arasında bir ilişki olup olmadığı ki-kare testi ile istatistiksel olarak incelenmiştir. Sonuçlar 7 alt başlık halinde verilmiştir.

4.4.1. Disiplin cezası alan öğrencilerin cinsiyetleri ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin incelenmesi :

Tablo 4.4.1.'de disiplin cezası alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre aileleri hakkındaki önermeler verdikleri cevaplar ve cinsiyet ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; sadece iki önermeye verilen cevapları cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Bu önermeler şunlardır:

- Ailem beni sık sık cezalandırıyor
- Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum

Belirtilen önermeler için cinsiyete göre verilen cevaplar incelendiğinde, kızlar erkeklere göre daha fazla aileleri tarafından cezalandırıldığını düşünürken, erkekler de kızlara göre daha fazla yaptığı hatalardan utandıklarını ifade etmişlerdir.

Disiplin cezası alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve cinsiyet ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları Tablo 4.4.1.1.'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre aşağıda belirtilen önermeler için öğrencilerin verdikleri cevaplar cinsiyete göre değişkenlik göstermektedir:

- Okulda kız-erkek ayrımı yapıyor

- Okulu bitirememe korkusu var
- Okulda sosyal faaliyetler çok az

Belirtilen önermeler için cinsiyete göre verilen cevaplar incelendiğinde, tüm önermelerde erkekler kızlara göre daha fazla kız- erkek ayrımı yapıldığını düşünmekte, daha fazla okulu bitirememe korkusu taşıdığını ifade etmekte ve okulda sosyal faaliyetlerin az olduğundan daha çok yakınmaktadır.

Tablo 4.4.1

Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Cinsiyeti ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Cinsiyet		Ki-kare Sonuçları		
		Kız	Erkek	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Aile içinde yeteri kadar sevdiğimi hissetmiyorum	Evet	8	16	1	0,019	0,891
	Hayır	57	107			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	20	35	1	0,110	0,740
	Hayır	45	88			
Ailemi fazla anlayışsız buluyorum	Evet	13	29	1	0,314	0,575
	Hayır	52	94			
Ailemin bana güveni yok	Evet	12	32	1	1,354	0,245
	Hayır	53	91			
Ailemin bana güveni yok	Evet	8	5	1	4,489	0,034
	Hayır	57	118			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	14	22	1	0,366	0,545
	Hayır	51	101			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	13	26	1	0,034	0,855
	Hayır	52	97			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	8	16	1	0,019	0,891
	Hayır	57	107			
Anne ve babamın fazla ilgisi beni sıkıyor	Evet	11	31	1	1,681	0,195
	Hayır	54	92			
Babam çok otoriter	Evet	22	37	1	0,280	0,597
	Hayır	43	86			
Evde istediğim huzuru bulamıyorum	Evet	18	33	1	0,016	0,899
	Hayır	47	90			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	21	24	1	3,824	0,051
	Hayır	44	99			
Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor	Evet	9	20	1	0,190	0,663
	Hayır	56	103			
Tek çocuk olduğuma üzülüyorum	Evet	1	5	1	0,879	0,349
	Hayır	64	118			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	5	12	1	0,220	0,639
	Hayır	60	111			

Tablo 4.4.1.
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Cinsiyeti ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar
Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları(Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Cinsiyet		Ki-kare Sonuçları		
		Kız	Erkek	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Ailem çok kalabalık	Evet	10	15	1	0,375	0,540
	Hayır	55	108			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evet	38	82	1	1,240	0,265
	Hayır	27	41			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evet	15	26	1	0,094	0,759
	Hayır	50	97			
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evet	9	15	1	0,104	0,747
	Hayır	56	108			
Ben ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var	Evet	23	51	1	0,658	0,417
	Hayır	42	72			
Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum	Evet	15	19	1	1,671	0,196
	Hayır	50	104			
Ailem hatalı davrandığımda hatlarımı güzellikle anlatıp öğüt verir	Evet	53	93	1	0,862	0,353
	Hayır	12	30			
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evet	13	21	1	0,246	0,620
	Hayır	52	102			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımla ilgilenmezler	Evet	3	15	1	2,822	0,093
	Hayır	62	108			
Ailem haklı olduğum konularda bile beni cezalandırıyor	Evet	3	17	1	3,791	0,052
	Hayır	62	106			
Ailemden dayak yiyorum	Evet	1	7	1	1,800	0,180
	Hayır	64	116			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evet	8	5	1	4,489	0,034
	Hayır	57	118			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evet	15	39	1	1,547	0,214
	Hayır	50	84			
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evet	14	36	1	1,302	0,254
	Hayır	51	87			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evet	27	41	1	1,240	0,265
	Hayır	38	82			
Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok	Evet	17	44	1	1,795	0,180
	Hayır	48	79			
Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum	Evet	22	62	1	4,718	0,030
	Hayır	43	61			

Tablo 4.4.1.1
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Cinsiyeti ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar
Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Cinsiyet		Ki-kare Sonuçları		
		Kız	Erkek	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evvet	28	57	1	0,183	0,669
	Hayır	37	66			
Okulda disiplin çok fazla	Evvet	43	84	1	0,089	0,766
	Hayır	22	39			
Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar	Evvet	55	104	1	0,000	1,000
	Hayır	10	19			
Kız-erkek ayrımı yapıyor	Evvet	16	55	1	7,310	0,007
	Hayır	49	68			
Okul idaresi anlayışsız	Evvet	32	66	1	0,334	0,563
	Hayır	33	57			
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evvet	28	56	1	0,103	0,748
	Hayır	37	67			
Öğretmenlerimiz bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor	Evvet	36	60	1	0,742	0,389
	Hayır	29	63			
Öğretmenlerimiz onur kırıcı sözler hakaretlerde bulunuyorlar	Evvet	32	67	1	0,469	0,494
	Hayır	33	56			
Okulda verilen cezalardan korkuyorum	Evvet	34	57	1	0,606	0,436
	Hayır	31	66			
Okulda problemlerimizle fazla ilgilenilmiyor	Evvet	35	61	1	0,308	0,579
	Hayır	30	62			
Okulda disiplin zayıf	Evvet	15	20	1	1,304	0,253
	Hayır	50	103			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evvet	18	29	1	0,384	0,535
	Hayır	47	94			
Öğretmenler gereğinden fazla ders veriyor	Evvet	15	38	1	1,284	0,257
	Hayır	50	85			
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evvet	53	89	1	1,939	0,164
	Hayır	12	34			
Derslere çok çalıştığım halde başaramıyorum	Evvet	27	55	1	0,175	0,676
	Hayır	38	68			
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evvet	40	85	1	1,093	0,296
	Hayır	25	38			
Okulu bitirememe korkusu var	Evvet	29	75	1	4,605	0,032
	Hayır	36	48			
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evvet	44	102	1	5,689	0,017
	Hayır	21	21			
Bu okuldan nefret ediyorum	Evvet	18	32	1	0,061	0,805
	Hayır	47	91			

4.4.2. Disiplin cezası alan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin incelenmesi :

Tablo 4.4.2.'de disiplin cezası alan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre aileleri hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve sınıf seviyeleri ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre aşağıdaki önermelere verilen cevaplar ile öğrencilerin sınıf seviyeleri arasında ilişki olduğu görülmüştür.

- Ailemin fazla baskısı beni üzüyor
- Ailemin bana güveni yok
- Babamla anlaşamıyorum
- Evde istediğim huzuru bulamıyorum
- Ailede en çok babamın sözü geçer
- Benim ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var.
- Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum.
- Ailem hatalı davranışlarda bulunduğumu gördüğü zaman hatalarımı güzellikle anlatıp öğüt verir.
- Ailem hatalı davranışlarda bulunduğum zaman hatalarımla ilgilenmez.
- Ailemden dayak yiyorum
- Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok

Disiplin cezası alan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve ki-kare testi sonuçları Tablo 4.4.2.1.'de verilmiştir. Burada sadece “öğretmenler gereğinden fazla ders veriyor” önermesi için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre değişkenlik

göstermektedir. Okul ile ilgili öğrencilere yöneltilen diğer önermeler ile öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4.4.2
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Sınıf			Ki-kare Sonuçları		
		Lise1	Lise2	Lise3	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Aile de yeteri kadar sevildiğimi hissetmiyorum	Evet	3	6	15	2,000	3,355	0,187
	Hayır	12	22	130			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	7	12	36	2,000	6,074	0,048
	Hayır	8	16	109			
Ailemi fazla anlayışsız buluyorum	Evet	6	7	29	2,000	3,268	0,195
	Hayır	9	21	116			
Ailemin bana güveni yok	Evet	8	8	28	2,000	9,268	0,010
	Hayır	7	20	117			
Ailemin bana güveni yok	Evet		3	10	2,000	1,742	0,418
	Hayır	15	25	135			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	2	8	26	2,000	2,072	0,355
	Hayır	13	20	119			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	7	6	26	2,000	6,837	0,033
	Hayır	8	22	119			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	3	4	17	2,000	0,904	0,636
	Hayır	12	24	128			
Anne ve babamın fazla ilgisi beni sıkıyor	Evet	4	7	31	2,000	0,353	0,838
	Hayır	11	21	114			
Babam çok otoriter	Evet	6	5	48	2,000	3,095	0,213
	Hayır	9	23	97			
Evde istediğim huzuru bulamıyorum	Evet	8	11	32	2,000	9,182	0,010
	Hayır	7	17	113			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	4	11	30	2,000	4,524	0,104
	Hayır	11	17	115			
Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor	Evet	2	8	19	2,000	4,359	0,113
	Hayır	13	20	126			
Tek çocuk olduğuma üzülüyorum	Evet		2	4	2,000	1,997	0,368
	Hayır	15	26	141			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	1	3	13	2,000	0,199	0,905
	Hayır	14	25	132			

Tablo 4.4.2
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf ile Aileleri ile İlgili
Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları(Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Sınıf			Ki-kare Sonuçları		
		Lise1	Lise2	Lise3	S d	Ki-kare Değeri	p- değeri
Ailem çok kalabalık	Evət	4	4	17	2,000	2,660	0,264
	Hayır	11	24	128			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evət	11	11	98	2,000	8,779	0,012
	Hayır	4	17	47			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evət	2	8	31	2,000	1,398	0,497
	Hayır	13	20	114			
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evət	1	3	20	2,000	0,744	0,689
	Hayır	14	25	125			
Benim ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var.	Evət	12	12	50	2,000	11,968	0,003
	Hayır	3	16	95			
Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum	Evət	4	10	20	2,000	8,423	0,015
	Hayır	11	18	125			
Ailem hatalı davrandığımda hatlarımı güzellikle anlatıp öğüt verir	Evət	11	16	119	2,000	8,580	0,014
	Hayır	4	12	26			
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evət	6	8	20	2,000	8,744	0,013
	Hayır	9	20	125			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımla ilgilenmez	Evət	5	2	11	2,000	10,633	0,005
	Hayır	10	26	134			
Ailem haklı olduğum konularda bile beni cezalandırıyor	Evət	4	2	14	2,000	4,561	0,102
	Hayır	11	26	131			
Ailemden dayak yiyorum	Evət	2	3	3	2,000	7,602	0,022
	Hayır	13	25	142			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evət	2	3	8	2,000	2,028	0,363
	Hayır	13	25	137			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evət	6	11	37	2,000	3,186	0,203
	Hayır	9	17	108			
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evət	6	8	36	2,000	1,669	0,434
	Hayır	9	20	109			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evət	6	14	48	2,000	3,006	0,223
	Hayır	9	14	97			
Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok	Evət	4	15	42	2,000	6,731	0,035
	Hayır	11	13	103			
Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum	Evət	9	13	62	2,000	1,676	0,433
	Hayır	6	15	83			

Tablo 4.4.2.1
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf ile Okulları ile İlgili
Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Sınıf			Ki-kare Sonuçları		
		Lise1	Lise2	Lise3	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evet	8	12	65	2,000	0,471	0,790
	Hayır	7	16	80			
Okulda disiplin çok fazla	Evet	12	19	96	2,000	1,181	0,554
	Hayır	3	9	49			
Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar	Evet	12	22	125	2,000	1,310	0,519
	Hayır	3	6	20			
Kız-erkek ayrımı yapıyor	Evet	5	8	58	2,000	1,440	0,487
	Hayır	10	20	87			
Okul idaresi anlayışsız	Evet	5	16	77	2,000	2,461	0,292
	Hayır	10	12	68			
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evet	7	13	64	2,000	0,076	0,963
	Hayır	8	15	81			
Öğret. bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor	Evet	6	13	77	2,000	1,217	0,544
	Hayır	9	15	68			
Öğretmenler onur kırıcı söz hakaretlerde bulunuyor	Evet	8	11	80	2,000	2,379	0,304
	Hayır	7	17	65			
Okulda verilen cezalardan korkuyorum	Evet	9	15	67	2,000	1,387	0,500
	Hayır	6	13	78			
Okulda problemlerimizle fazla ilgilenilmiyor	Evet	6	14	76	2,000	0,853	0,653
	Hayır	9	14	69			
Okulda disiplin zayıf	Evet	2	4	29	2,000	0,806	0,668
	Hayır	13	24	116			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evet	3	3	41	2,000	4,078	0,130
	Hayır	12	25	104			
Öğret gereğinden fazla ders veriyor	Evet	4	15	34	2,000	10,538	0,005
	Hayır	11	13	111			
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evet	9	21	112	2,000	2,192	0,334
	Hayır	6	7	33			
Derslere çok çalıştığım halde başaramıyorum	Evet	10	10	62	2,000	3,995	0,136
	Hayır	5	18	83			
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evet	10	18	97	2,000	0,072	0,965
	Hayır	5	10	48			
Okulu bitirememe korkusu var	Evet	11	12	81	2,000	3,746	0,154
	Hayır	4	16	64			
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evet	11	20	115	2,000	1,016	0,602
	Hayır	4	8	30			
Bu okuldan nefret ediyorum	Evet	5	10	35	2,000	1,990	0,370
	Hayır	10	18	110			

4.4.3. Disiplin cezası alan öğrencilerin annelerinin yaşları ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin incelenmesi :

Tablo 4.4.3.'de disiplin cezası alan öğrencilerin annelerinin yaşlarına göre aileleri hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve öğrencilerin annelerinin yaşları ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre aşağıdaki önermelere verilen cevaplar ile öğrencilerin annelerinin yaşlarına arasında ilişki olduğu görülmüştür.

- Ailem çok kalabalık
- Ailem hatalı davranışlarda bulunduğum zaman bağırp kötü sözler söyler.
- Ailem haklı olduğum konularda bile beni cezalandırıyor
- Ailemden dayak yiyorum
- Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor
- Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum

Disiplin cezası alan öğrencilerin annelerinin yaşlarına göre okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve ki-kare testi sonuçları Tablo 4.4.3.1.'de verilmiştir. Burada sadece “okulda sosyal faaliyetler çok az” önermesi için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin annelerinin yaşlarına göre değişkenlik göstermektedir. Okul ile ilgili öğrencilere yöneltilen diğer önermeler ile öğrencilerin annelerinin yaşları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır. Tablo 4.4.3. ve 4.4.3.1.'de * ile gösterilen önermeler için ki-kare istatistiği hesaplanamamıştır. Bunun nedeni, ilgili önermelere öğrencilerin verdikleri cevapların %30'dan fazlası 5'den küçük değer almıştır. Bu tür durumlarda ki-kare değerinin hesaplanmaması tavsiye edilmektedir.

Tablo 4.4.3
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Yaşları ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Annenin yaşı				Ki-kare Sonuçları		
		35 yaş ve altı	36-45 yaş arası	46-55 yaş arası	56-65 yaş arası	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Ailede sevildiğimi hissetmiyorum	Evet	4	12	6	2	3	*	
	Hayır	21	114	27	2			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	10	31	12	2	3	4,349	0,226
	Hayır	15	95	21	2			
Ailemi anlayışsız buluyorum	Evet	5	29	7	1	3	0,153	0,985
	Hayır	20	97	26	3			
Ailemin bana güveni yok	Evet	7	28	8	1	3	0,411	0,938
	Hayır	18	98	25	3			
Ailemin bana güveni yok	Evet	2	6	4	1	3	*	
	Hayır	23	120	29	3			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	6	22	6	2	3	*	
	Hayır	19	104	27	2			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	5	25	8	1	3	0,361	0,948
	Hayır	20	101	25	3			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	5	14	4	1	3	*	
	Hayır	20	112	29	3			
Anne babamın fazla ilgisi beni sıkıyor	Evet	5	27	10		3	2,496	0,476
	Hayır	20	99	23	4			
Babam çok otoriter	Evet	10	38	9	2	3	1,852	0,604
	Hayır	15	88	24	2			
Evde istediği huzuru bulamıyorum	Evet	6	31	12	2	3	3,012	0,390
	Hayır	19	95	21	2			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	5	32	7	1	3	0,497	0,919
	Hayır	20	94	26	3			
Ailem kardeşler arasında ayrı yapıyor	Evet	4	17	8		3	6,063	0,382
	Hayır	21	109	25	4			
Tek çocuk olduğuma üzülüyorum	Evet	1	3	1	1	3	6,481	0,090
	Hayır	24	123	32	3			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	4	10	2	1	3	3,254	0,354
	Hayır	21	116	31	3			

*: Hücrelerin %30'undan fazlası 5 değerinden küçük olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmaz.

Tablo 4.4.3
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Yaşları ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları (Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Annenin yaşı				Ki-kare Sonuçları		
		35 yaş ve altı	36-45 yaş arası	46-55 yaş arası	56-65 yaş arası	S d	Ki-kare Değeri	P-değeri
Ailem çok kalabalık	Evet	7	10	7	1	3	10,096	0,018
	Hayır	18	116	26	3			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evet	20	75	23	2	3	4,667	0,198
	Hayır	5	51	10	2			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evet	3	28	9	1	3	2,025	0,567
	Hayır	22	98	24	3			
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evet	2	19	3		3	*	
	Hayır	23	107	30	4			
Ben ve aile fikirleri arasında zıtlık var	Evet	10	46	16	2	3	1,775	0,620
	Hayır	15	80	17	2			
Evde küçük çocuk muamelesi görüyorum	Evet	4	21	8	1	3	1,218	0,749
	Hayır	21	105	25	3			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımı anlatıp öğüt verir	Evet	18	103	23	2	3	4,644	0,200
	Hayır	7	23	10	2			
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evet	5	16	11	2	3	10,459	0,015
	Hayır	20	110	22	2			
Ailem hatalı davrandığımda hata. ilgilenmezler	Evet	2	12	4		3	0,743	0,863
	Hayır	23	114	29	4			
Ailem haklı olduğum da bile beni cezalandırıyor	Evet	2	9	9		3	11,884	0,008
	Hayır	23	117	24	4			
Ailemden dayak yiyorum	Evet	3	2	2	1	3	10,371	0,016
	Hayır	22	124	31	3			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evet	2	8	3		3	0,648	0,885
	Hayır	23	118	30	4			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evet	6	29	17	2	3	11,535	0,009
	Hayır	19	97	16	2			
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evet	7	31	11	1	3	1,054	0,788
	Hayır	18	95	22	3			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evet	11	41	14	2	3	2,274	0,518
	Hayır	14	85	19	2			
Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok	Evet	7	39	13	2	3	1,643	0,650
	Hayır	18	87	20	2			
Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum	Evet	14	46	21	3	3	10,986	0,012
	Hayır	11	80	12	1			

*: Hücrelerin %30'undan fazlası 5 değerinden küçük olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmaz

Tablo 4.4.3.1
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Yaşları ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Annenin yaşı				Ki-kare Sonuçları		
		35 yaş ve altı	36-45 yaş arası	46-55 yaş arası	56-65 yaş arası	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evet	9	54	19	3	3	4,608	0,203
	Hayır	16	72	14	1			
Okulda disiplin çok fazla	Evet	20	79	25	3	3	4,236	0,237
	Hayır	5	47	8	1			
Okulda kıyafetl. çok karışıyorlar	Evet	25	104	28	2	3	*	
	Hayır		22	5	2			
Kız-erkek ayrımı yapılıyor	Evet	12	40	16	3	3	7,029	0,071
	Hayır	13	86	17	1			
Okul idaresi anlayışsız	Evet	13	65	18	2	3	0,099	0,992
	Hayır	12	61	15	2			
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evet	7	61	14	2	3	3,638	0,303
	Hayır	18	65	19	2			
Öğretmenler bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor	Evet	10	69	15	2	3	2,332	0,507
	Hayır	15	57	18	2			
Öğretmen onur kırıcı söz hakaretlerde bulunuyor	Evet	11	65	20	3	3	2,447	0,485
	Hayır	14	61	13	1			
Okulda verilen cezalar. korkuyorum	Evet	9	60	19	3	3	3,816	0,282
	Hayır	16	66	14	1			
Okulda problemlerimizle fazla ilgilenilmiyor	Evet	13	65	16	2	3	0,112	0,990
	Hayır	12	61	17	2			
Okulda disiplin zayıf	Evet	3	27	4	1	3	2,406	0,492
	Hayır	22	99	29	3			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evet	6	36	4	1	3	3,790	0,285
	Hayır	19	90	29	3			
Öğret. gereğinden fazla ders veriyor	Evet	2	40	10	1	3	5,914	0,116
	Hayır	23	86	23	3			
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evet	20	99	21	2	3	4,838	0,184
	Hayır	5	27	12	2			
Derslere çok çalıştığım halde başaramıyorum	Evet	13	50	16	3	3	3,427	0,330
	Hayır	12	76	17	1			
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evet	18	80	24	3	3	1,555	0,670
	Hayır	7	46	9	1			
Okulu bitiremem korkusu var	Evet	15	63	23	3	3	5,051	0,168
	Hayır	10	63	10	1			
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evet	16	105	21	4	3	9,918	0,019
	Hayır	9	21	12				
Bu okuldan nefret ediyorum	Evet	9	30	9	2	3	2,764	0,430
	Hayır	16	96	24	2			

*: Hücrelerin %30'undan fazlası 5 değerinden küçük olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmaz

4.4.4. Disiplin cezası alan öğrencilerin babalarının yaşları ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin incelenmesi :

Tablo 4.4.4.'de disiplin cezası alan öğrencilerin babalarının yaşlarına göre aileleri hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve öğrencilerin babalarının yaşları ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 4.4.4.1.'de ise, disiplin cezası alan öğrencilerin babalarının yaşlarına göre öğrencilerin okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve ki-kare testi sonuçları verilmiştir. Tablo 4.4.4. ve Tablo 4.4.4.1.'deki sonuçlara göre, öğrencilere hem aileleri hem okulları hakkında yöneltilen önermelere verdikleri cevaplar ile öğrencilerin babalarının yaşları arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Tablo 4.4.4. ve Tablo 4.4.4.1.'de dikkat çeken bir diğer husus ise, öğrencilerin babalarının yaşları 4 ayrı yaş grubu kategorisinde derlendiği için her bir önerme için çapraz Tablolardaki hücrelerin % 30'dan fazlası 5'den küçük değer alması nedeniyle ki-kare test istatistiğinin hesaplanmamış olmasıdır.

Tablo 4.4.4
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Yaşları ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Babanın yaşı				Ki-kare Sonuçları		
		36-45 yaş arası	46-55 yaş arası	56-65 yaş arası	66 yaş ve üstü	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Aile içinde sevildiğimi hissetmiyorum	Evet	11	7	6		3	*	
	Hayır	85	69	9	1			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	28	23	3	1	3	*	
	Hayır	68	53	12				
Ailemi fazla anlayışsız buluyorum	Evet	25	14	2	1	3	*	
	Hayır	71	62	13				
Ailemin bana güveni yok	Evet	23	16	5		3	*	
	Hayır	73	60	10	1			
Ailemin bana güveni yok	Evet	7	4	2		3	*	
	Hayır	89	72	13	1			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	20	12	4		3	*	
	Hayır	76	64	11	1			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	21	15	3		3	*	
	Hayır	75	61	12	1			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	12	7	4	1	3	*	
	Hayır	84	69	11				
Anne ve babamın fazla ilgisi beni sıkıyor	Evet	24	16	2		3	*	
	Hayır	72	60	13	1			
Babam çok otoriter	Evet	34	22	3		3	*	
	Hayır	62	54	12	1			
Evde istediğim huzuru bulamıyorum	Evet	23	22	6		3	*	
	Hayır	73	54	9	1			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	23	19	3		3	*	
	Hayır	73	57	12	1			
Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor	Evet	14	12	3		3	*	
	Hayır	82	64	12	1			
Tek çocuk olduğuma üzülüyorum	Evet	2	3	1		3	*	
	Hayır	94	73	14	1			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	8	7	1	1	3	*	
	Hayır	88	69	14				

*: Hücrelerin %30'undan fazlası 5 değerinden küçük olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmaz.

Tablo 4.4.4
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Yaşları ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri
Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları(Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Babanın yaşı				Ki-kare Sonuçları		
		36-45 yaş arası	46-55 yaş arası	56-65 yaş arası	66 yaş üstü	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Ailem çok kalabalık	Evet	13	9	3		3	*	
	Hayır	83	67	12	1			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evet	61	48	11		3	*	
	Hayır	35	28	4	1			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evet	19	15	7		3	*	
	Hayır	77	61	8	1			
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evet	10	14			3	*	
	Hayır	86	62	15	1			
Ben ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var	Evet	34	33	6	1	3	2,694	0,441
	Hayır	62	43	9				
Evde çocuk muamelesi görüyorum	Evet	18	13	3		3	*	
	Hayır	78	63	12	1			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımı anlatıp öğüt verir	Evet	75	59	11	1	3	*	
	Hayır	21	17	4				
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evet	14	16	3	1	3	*	
	Hayır	82	60	12				
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımla ilgilenmezler	Evet	10	7	1		3	*	
	Hayır	86	69	14	1			
Ailem haklı olduğumda bile beni cezalandırıyor	Evet	9	8	3		3	*	
	Hayır	87	68	12	1			
Ailemden dayak yiyorum	Evet	4	2	2		3	*	
	Hayır	92	74	13	1			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evet	9	4			3	*	
	Hayır	87	72	15	1			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evet	21	25	7	1	3	*	
	Hayır	75	51	8				
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evet	23	24	3		3	*	
	Hayır	73	52	12	1			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evet	37	27	3	1	3	3,711	0,294
	Hayır	59	49	12				
Sıkıntılarımı anlatacak kimse yok	Evet	33	23	4	1	3	*	
	Hayır	63	53	11				
Yaptığım bazı hatalar. utaniyorum	Evet	42	33	8	1	3	1,775	0,620
	Hayır	54	43	7				

*: Hücrelerin %30'undan fazlası 5 değerinden küçük olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmaz.

Tablo 4.4.4.1
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Yaşları ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Babanın yaşı				Ki-kare Sonuçları		
		36-45 yaş arası	46-55 yaş arası	56-65 yaş arası	66 yaş üstü	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evet	44	31	9	1	3	3,151	0,369
	Hayır	52	45	6				
Okulda disiplin çok fazla	Evet	69	48	9	1	3	*	
	Hayır	27	28	6				
Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar	Evet	81	66	11	1	3	*	
	Hayır	15	10	4				
Kız-erkek ayrımı yapılıyor	Evet	38	24	8	1	3	4,567	0,206
	Hayır	58	52	7				
Okul idaresi anlayışsız	Evet	50	41	6	1	3	1,903	0,593
	Hayır	46	35	9				
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evet	42	37	4	1	3	3,734	0,292
	Hayır	54	39	11				
Öğretmenler bizimle ilgilenmiyor	Evet	52	38	5	1	3	3,250	0,355
	Hayır	44	38	10				
Öğretmen onur kırıcı söz ve hakaretlerde bulunuyor	Evet	50	40	8	1	3	0,915	0,822
	Hayır	46	36	7				
Okulda verilen cezalardan korkuyorum	Evet	47	35	8	1	3	1,392	0,707
	Hayır	49	41	7				
Okulda prob. fazla ilgilenilmiyor	Evet	52	35	8	1	3	2,123	0,547
	Hayır	44	41	7				
Okulda disiplin zayıf	Evet	18	14	3		3	*	
	Hayır	78	62	12	1			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evet	28	17	2		3	*	
	Hayır	68	59	13	1			
Öğret.gereğinden fazla ders veriyor	Evet	27	21	4	1	3	*	
	Hayır	69	55	11				
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evet	76	56	9	1	3	*	
	Hayır	20	20	6				
Derslere çalıştığım başaramıyorum	Evet	43	30	8	1	3	2,453	0,484
	Hayır	53	46	7				
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evet	60	53	11	1	3	1,865	0,601
	Hayır	36	23	4				
Okulu bitiremem korkusu var	Evet	49	44	10	1	3	2,504	0,475
	Hayır	47	32	5				
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evet	78	54	13	1	3	*	
	Hayır	18	22	2				
Bu okuldan nefret ediyorum	Evet	26	21	2	1	3	*	
	Hayır	70	55	13				

*: Hücrelerin %30'undan fazlası 5 değerinden küçük olduğu için Ki-kare değeri hesaplanmaz

4.4.5. Disiplin cezası alan öğrencilerin annelerinin çalışma durumu ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin incelenmesi :

Tablo 4.4.5’de disiplin cezası alan öğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına göre aileleri hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve öğrencilerin annelerinin çalışma durumu ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre aşağıdaki önermelere verilen cevaplar ile öğrencilerin annelerinin çalışma durumları arasında ilişki olduğu görülmüştür.

- Ailemi fazla anlayışsız buluyorum
- Ailemin bana güveni yok
- Tek çocuk olduğuma üzülüyorum
- Ailem çok kalabalık
- Ailede en çok babamın sözü geçer
- Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum
- Ailem hatalı davranışlarda bulunduğum zaman bağırıp kötü sözler söyler.

Disiplin cezası alan öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve ki-kare testi sonuçları Tablo 4.4.5.1.’de verilmiştir. Burada görüldüğü gibi, hiçbir önerme için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre değişkenlik göstermemektedir. Başka bir ifade ile okul ile ilgili olarak öğrencilere yöneltilen hiç bir önerme ile öğrencilerin annelerinin çalışma durumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4.4.5.
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Aileleri ile İlgili Önermelere
Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren
Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Anne'nin çalışma durumu		Ki-kare Sonuçları		
		Çalışıyor	Çalışmıyor	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Aile içinde sevildiğimi hissetmiyorum	Evet	4	20	1	1,953	0,162
	Hayır	50	114			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	11	44	1	2,890	0,089
	Hayır	43	90			
Ailemi fazla anlayışsız buluyorum	Evet	7	35	1	3,840	0,050
	Hayır	47	99			
Ailemin bana güveni yok	Evet	6	38	1	6,387	0,011
	Hayır	48	96			
Ailemin bana güveni yok	Evet	2	11	1	1,214	0,271
	Hayır	52	123			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	7	29	1	1,873	0,171
	Hayır	47	105			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	12	27	1	0,101	0,751
	Hayır	42	107			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	6	18	1	0,186	0,666
	Hayır	48	116			
Anne ve babamın fazla ilgisi beni sıkıyor	Evet	8	34	1	2,473	0,116
	Hayır	46	100			
Babam çok otoriter	Evet	15	44	1	0,457	0,499
	Hayır	39	90			
Evde istediğim huzuru bulamıyorum	Evet	12	39	1	0,922	0,337
	Hayır	42	95			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	14	31	1	0,165	0,685
	Hayır	40	103			
Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor	Evet	6	23	1	1,081	0,298
	Hayır	48	111			
Tek çocuk olduğuma üzülüyorum	Evet	4	2	1	4,358	0,037
	Hayır	50	132			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	3	14	1	1,120	0,290
	Hayır	51	120			

Tablo 4.4.5
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları (Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Anne'nin çalışma durumu		Ki-kare Sonuçları		
		Çalışıyor	Çalışmıyor	Sd	Ki-kare Değeri	p-değeri
Ailem çok kalabalık	Evet	1	24	1	8,609	0,003
	Hayır	53	110			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evet	28	92	1	4,708	0,030
	Hayır	26	42			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evet	12	29	1	0,008	0,931
	Hayır	42	105			
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evet	10	14	1	2,251	0,134
	Hayır	44	120			
Ben ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var	Evet	18	56	1	1,154	0,283
	Hayır	36	78			
Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum	Evet	5	29	1	3,984	0,046
	Hayır	49	105			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımı anlatıp öğüt verir	Evet	45	101	1	1,406	0,236
	Hayır	9	33			
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evet	3	31	1	8,028	0,005
	Hayır	51	103			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımla ilgilenmezler	Evet	5	13	1	0,009	0,926
	Hayır	49	121			
Ailem haklı olduğumda bile beni cezalandırıyor	Evet	4	16	1	0,832	0,362
	Hayır	50	118			
Ailemden dayak yiyorum	Evet		8	1	3,367	0,067
	Hayır	54	126			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evet	3	10	1	0,217	0,641
	Hayır	51	124			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evet	17	37	1	0,281	0,596
	Hayır	37	97			
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evet	12	38	1	0,742	0,389
	Hayır	42	96			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evet	20	48	1	0,025	0,875
	Hayır	34	86			
Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok	Evet	13	48	1	2,423	0,120
	Hayır	41	86			
Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum	Evet	22	62	1	0,476	0,490
	Hayır	32	72			

Tablo 4.4.5.1
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Okulları ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuç

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Anne'nin çalışma durumu		Ki-kare Sonuçları		
		Çalışıyor	Çalışmıyor	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evet	30	55	1	3,272	0,070
	Hayır	24	79			
Okulda disiplin çok fazla	Evet	35	92	1	0,259	0,611
	Hayır	19	42			
Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar	Evet	46	113	1	0,022	0,883
	Hayır	8	21			
Kız-erkek ayrımı yapıyor	Evet	24	47	1	1,438	0,231
	Hayır	30	87			
Okul idaresi anlayışsız	Evet	29	69	1	0,075	0,784
	Hayır	25	65			
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evet	26	58	1	0,368	0,544
	Hayır	28	76			
Öğretmenler bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor	Evet	32	64	1	2,036	0,154
	Hayır	22	70			
Öğretmenler onur kırıcı söz ve hakarete bulunuyor	Evet	32	67	1	1,324	0,256
	Hayır	22	67			
Okulda verilen cezalardan korkuyorum	Evet	27	64	1	0,077	0,781
	Hayır	27	70			
Okulda prob. fazla ilgilenilmiyor	Evet	27	69	1	0,034	0,853
	Hayır	27	65			
Okulda disiplin zayıf	Evet	10	25	1	0,000	0,982
	Hayır	44	109			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evet	15	32	1	0,312	0,577
	Hayır	39	102			
Öğretmenler gereğinden fazla ders veriyor	Evet	20	33	1	2,928	0,087
	Hayır	34	101			
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evet	41	101	1	0,006	0,936
	Hayır	13	33			
Derslere çok çalıştığım halde başaramıyorum	Evet	20	62	1	1,334	0,248
	Hayır	34	72			
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evet	36	89	1	0,001	0,974
	Hayır	18	45			
Okulu bitiremem korkusu var	Evet	24	80	1	3,625	0,057
	Hayır	30	54			
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evet	41	105	1	0,131	0,717
	Hayır	13	29			
Bu okuldan nefret ediyorum	Evet	15	35	1	0,054	0,816
	Hayır	39	99			

4.4.6. Disiplin cezası alan öğrencilerin babalarının çalışma durumu ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin incelenmesi :

Tablo 4.4.6.'da disiplin cezası alan öğrencilerin babalarının çalışma durumlarına göre aileleri hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve öğrencilerin babalarının çalışma durumu ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Burada sadece “ailemin ilgisizliği beni üzüyor” önermesi için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin babalarının çalışma durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Aile ile ilgili öğrencilere yöneltilen diğer önermeler ile öğrencilerin babalarının çalışma durumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

Disiplin cezası alan öğrencilerin babalarının çalışma durumuna göre okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve ki-kare testi sonuçları Tablo 4.4.6.1.'de verilmiştir. Tablo'da görüldüğü gibi, hiçbir önerme için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin babalarının çalışma durumuna göre değişkenlik göstermemektedir. Başka bir ifade ile okul ile ilgili olarak öğrencilere yöneltilen hiç bir önerme ile öğrencilerin babalarının çalışma durumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4.4.6
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Aileleri ile İlgili Önermelere
Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Babanın çalışma durumu		Ki-kare Sonuçları		
		Çalışıyor	Çalışmıyor	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Aile içinde yeteri kadar sevildiğimi hissetmiyorum	Evet	21	3	1	0,124	0,724
	Hayır	139	25			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	49	6	1	0,974	0,324
	Hayır	111	22			
Ailemi fazla anlayışsız buluyorum	Evet	38	4	1	1,230	0,267
	Hayır	122	24			
Ailemin bana güveni yok	Evet	35	9	1	1,401	0,236
	Hayır	125	19			
Ailemin bana güveni yok	Evet	12	1	1	0,571	0,450
	Hayır	148	27			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	34	2	1	3,063	0,080
	Hayır	126	26			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	33	6	1	0,009	0,923
	Hayır	127	22			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	17	7	1	4,422	0,035
	Hayır	143	21			
Anne ve babamın fazla ilgisi beni sıkıyor	Evet	38	4	1	1,230	0,267
	Hayır	122	24			
Babam çok otoriter	Evet	54	5	1	2,795	0,095
	Hayır	106	23			
Evde istediğim huzuru bulamıyorum	Evet	44	7	1	0,075	0,784
	Hayır	116	21			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	41	4	1	1,683	0,195
	Hayır	119	24			
Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor	Evet	23	6	1	0,909	0,340
	Hayır	137	22			
Tek çocuk olduğuma üzülüyorum	Evet	6		1	1,085	0,298
	Hayır	154	28			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	12	5	1	3,108	0,078
	Hayır	148	23			

Tablo 4.4.6
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Aileleri ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları (Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Babanın çalışma durumu		Ki-kare Sonuçları		
		Çalışıyor	Çalışıyor	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Ailem çok kalabalık	Evet	22	3	1	0,190	0,663
	Hayır	138	25			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evet	104	16	1	0,637	0,425
	Hayır	56	12			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evet	32	9	1	2,061	0,151
	Hayır	128	19			
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evet	22	2	1	0,934	0,334
	Hayır	138	26			
Benim ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var	Evet	62	12	1	0,168	0,682
	Hayır	98	16			
Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum	Evet	27	7	1	1,062	0,303
	Hayır	133	21			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımı anlatıp öğüt verir	Evet	124	22	1	0,016	0,900
	Hayır	36	6			
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evet	28	6	1	0,248	0,618
	Hayır	132	22			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımla ilgilenmezler	Evet	16	2	1	0,225	0,635
	Hayır	144	26			
Ailem haklı olduğumda bile beni cezalandırıyor	Evet	17	3	1	0,000	0,989
	Hayır	143	25			
Ailemden dayak yiyorum	Evet	7	1	1	0,038	0,846
	Hayır	153	27			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evet	12	1	1	0,571	0,450
	Hayır	148	27			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evet	43	11	1	1,793	0,181
	Hayır	117	17			
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evet	41	9	1	0,519	0,471
	Hayır	119	19			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evet	58	10	1	0,003	0,957
	Hayır	102	18			
Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok	Evet	50	11	1	0,702	0,402
	Hayır	110	17			
Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum	Evet	72	12	1	0,044	0,833
	Hayır	88	16			

Tablo 4.4.6.1
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Okulları ile İlgili Önermelere
Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Babanın çalışma durumu		Ki-kare Sonuçları		
		Çalışıyor	Çalışmıyor	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evet	73	12	1	0,074	0,786
	Hayır	87	16			
Okulda disiplin çok fazla	Evet	108	19	1	0,001	0,970
	Hayır	52	9			
Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar	Evet	136	23	1	0,149	0,699
	Hayır	24	5			
Kız-erkek ayrımı yapıyor	Evet	61	10	1	0,059	0,808
	Hayır	99	18			
Okul idaresi anlayışsız	Evet	85	13	1	0,428	0,513
	Hayır	75	15			
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evet	73	11	1	0,387	0,534
	Hayır	87	17			
Öğretmenler bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor	Evet	85	11	1	1,826	0,177
	Hayır	75	17			
Öğretmenler onur kırıcı söz hakarete bulunuyor	Evet	87	12	1	1,268	0,260
	Hayır	73	16			
Okulda verilen cezalardan korkuyorum	Evet	75	16	1	1,006	0,316
	Hayır	85	12			
Okulda problemlerimizle fazla ilgilenilmiyor	Evet	84	12	1	0,887	0,346
	Hayır	76	16			
Okulda disiplin zayıf	Evet	32	3	1	1,356	0,244
	Hayır	128	25			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evet	43	4	1	2,014	0,156
	Hayır	117	24			
Öğretmenler gereğinden fazla ders veriyor	Evet	48	5	1	1,736	0,188
	Hayır	112	23			
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evet	123	19	1	1,049	0,306
	Hayır	37	9			
Derslere çok çalıştığım halde başaramıyorum	Evet	69	13	1	0,106	0,745
	Hayır	91	15			
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evet	106	19	1	0,028	0,868
	Hayır	54	9			
Okulu bitiremem korkusu var	Evet	85	19	1	2,092	0,148
	Hayır	75	9			
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evet	127	19	1	1,822	0,177
	Hayır	33	9			
Bu okuldan nefret ediyorum	Evet	43	7	1	0,043	0,836
	Hayır	117	21			

4.4.7. Disiplin cezası alan öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumu ile aileleri ve okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin incelenmesi :

Tablo 4.4.7’de disiplin cezası alan öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre aileleri hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları ile cevaplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyan ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Öncelikle öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumu soru formunda yer aldığı şekilde dört ayrı kategoride ele alınmış ve ki-kare analizi yapılmıştır. Ancak ailelerinin ekonomik durumu çok iyi ve zayıf kategorisinde olan öğrenci sayısı çok az olduğu için ve gözlem sayısı 5’den az olan hücre sayısı her bir önerme için %30’dan fazla olduğu için ki-kare istatistiği hesaplanamamıştır. Bu nedenle dört kategori olan ekonomik durum değişkeni, ekonomik durumu “çok iyi” ve” iyi” olanlar ile ekonomik durumu “zayıf” ve “orta “olanlar birleştirilerek iki kategoriye indirgenmiştir.

Böylece yeni oluşturulan ekonomik durum değişkeni ile aile ve okul ile ilgili önermeler için öğrencilerin verdiği cevaplar arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla tekrar ki-kare analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre sadece “ailemin cahilliği beni üzüyor” önermesi için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Ailesinin ekonomik durumu zayıf olan öğrenciler, ekonomik durumu iyi olan öğrencilere göre daha çok ailesinin cahilliğinden üzüntü duyduklarını ifade etmişlerdir. Aile ile ilgili öğrencilere yöneltilen diğer önermeler ile öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4.4.7.1.’de ise, disiplin cezası alan öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarına göre öğrencilerin okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar ve ki-kare testi sonuçları verilmiştir. Tablo 4.4.7.1.’deki sonuçlara göre, sadece “okulu bitiremem korkusu var” önermesi için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Ailesinin ekonomik durumu zayıf olan öğrenciler, ekonomik durumu iyi olan öğrencilere göre daha çok okulu bitiremem korkusu yaşamaktadırlar. Okul ile ilgili öğrencilere yöneltilen diğer

önergeler ile öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4.4.7
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu ile Aileleri Hakkındaki Önergelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Aileler Hakkındaki Önergeler	Cevaplar	Ekonomik Durum		Ki-kare Sonuçları		
		İyi	Zayıf	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Aile içinde sevildiğimi hissetmiyorum	Evet	11	13	1	0,598	0,439
	Hayır	89	75			
Ailemin fazla baskısı beni üzüyor	Evet	27	28	1	0,525	0,469
	Hayır	73	60			
Ailemi fazla anlayışsız buluyorum	Evet	26	16	1	1,649	0,199
	Hayır	74	72			
Ailemin bana güveni yok	Evet	24	20	1	0,042	0,837
	Hayır	76	68			
Ailemin bana güveni yok	Evet	6	7	1	0,278	0,598
	Hayır	94	81			
Annemle anlaşamıyorum	Evet	19	17	1	0,003	0,956
	Hayır	81	71			
Babamla anlaşamıyorum	Evet	18	21	1	0,979	0,322
	Hayır	82	67			
Ailemin ilgisizliği beni üzüyor	Evet	10	14	1	1,468	0,226
	Hayır	90	74			
Anne- babamın fazla ilgilisi beni sıkıyor	Evet	26	16	1	1,649	0,199
	Hayır	74	72			
Babam çok otoriter	Evet	33	26	1	0,259	0,611
	Hayır	67	62			
Evde istediğim huzuru bulamıyorum	Evet	26	25	1	0,137	0,711
	Hayır	74	63			
Kardeşimle geçinemiyorum	Evet	25	20	1	0,133	0,716
	Hayır	75	68			
Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor	Evet	17	12	1	0,406	0,524
	Hayır	83	76			
Tek çocuk olduğuma üzülmüyorum	Evet	4	2	1	0,452	0,501
	Hayır	96	86			
Ailemin cahilliği beni üzüyor	Evet	4	13	1	0,605	0,010
	Hayır	96	75			
Ailem çok kalabalık	Evet	14	11	1	0,091	0,762
	Hayır	86	77			
Ailede en çok babamın sözü geçer	Evet	59	61	1	2,159	0,142
	Hayır	41	27			
Aile de en çok annemin sözü geçer	Evet	21	20	1	0,082	0,775
	Hayır	79	68			

Tablo 4.4.7
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu ile Aileleri Hakkındaki
Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları (Devam)

Aileler Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Ekonomik Durum		Ki-kare Sonuçları		
		İyi	Zayıf	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Ailede en çok benim sözüm geçer	Evet	18	6	1	5,255	0,022
	Hayır	82	82			
Benim ve ailemin fikirleri arasında zıtlık var	Evet	36	38	1	1,012	0,315
	Hayır	64	50			
Evde küçük bir çocuk muamelesi görüyorum	Evet	20	14	1	0,529	0,467
	Hayır	80	74			
Ailem hatalı davrandığımda hatal. anlatıp öğüt verir	Evet	80	66	1	0,674	0,411
	Hayır	20	22			
Ailem hatalı davrandığımda bağırıp kötü sözler söyler	Evet	14	20	1	2,407	0,121
	Hayır	86	68			
Ailem hatalı davrandığımda hatalarımla ilgilenmezler	Evet	9	9	1	0,081	0,775
	Hayır	91	79			
Ailem haklı olduğumda bile beni cezalandırıyor	Evet	9	11	1	0,603	0,437
	Hayır	91	77			
Ailemden dayak yiyorum	Evet	4	4	1	0,034	0,853
	Hayır	96	84			
Ailem beni sık sık cezalandırıyor	Evet	7	6	1	0,002	0,961
	Hayır	93	82			
Evden kaçmayı düşündüğüm oluyor	Evet	28	26	1	0,055	0,815
	Hayır	72	62			
İradem zayıf kendimi kontrol edemiyorum	Evet	26	24	1	0,039	0,844
	Hayır	74	64			
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	Evet	37	31	1	0,064	0,801
	Hayır	63	57			
Sıkıntılarımı anlatacak kimsem yok	Evet	30	31	1	0,584	0,445
	Hayır	70	57			
Yaptığım bazı hatalardan utanıyorum	Evet	46	38	1	0,150	0,698
	Hayır	54	50			

Tablo 4.4.7.1
Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu ile Okulları Hakkındaki Önermelere Verdikleri Cevaplar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-kare Testi Sonuçları

Okul Hakkındaki Önermeler	Cevaplar	Ekonomik Durum		Ki-kare Sonuçları		
		İyi	Zayıf	S d	Ki-kare Değeri	p-değeri
Sınıfımız çok kalabalık	Evet	44	41	1	0,127	0,722
	Hayır	56	47			
Okulda disiplin çok fazla	Evet	71	56	1	1,158	0,282
	Hayır	29	32			
Okulda kıyafetlerimize çok karışıyorlar	Evet	89	70	1	3,207	0,073
	Hayır	11	18			
Kız-erkek ayrımı yapıyor	Evet	40	31	1	0,454	0,501
	Hayır	60	57			
Okul idaresi anlayışsız	Evet	57	41	1	2,032	0,154
	Hayır	43	47			
Öğretmenlerimiz anlayışsız	Evet	49	35	1	1,612	0,204
	Hayır	51	53			
Öğretmenlerimiz bizimle yeteri kadar ilgilenmiyor	Evet	55	41	1	1,325	0,250
	Hayır	45	47			
Öğretmenler onur kırıcı söz ve hakaretlerde bulunuyorlar	Evet	57	42	1	1,614	0,204
	Hayır	43	46			
Okulda verilen cezalardan korkuyorum	Evet	45	46	1	0,991	0,319
	Hayır	55	42			
Okulda problemlerimizle fazla ilgilenilmiyor	Evet	52	44	1	0,075	0,784
	Hayır	48	44			
Okulda disiplin zayıf	Evet	17	18	1	0,369	0,544
	Hayır	83	70			
Kopya çekenlere engel olunmuyor	Evet	23	24	1	0,456	0,500
	Hayır	77	64			
Öğretmenler gereğinden fazla ders veriyor	Evet	31	22	1	0,832	0,362
	Hayır	69	66			
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	Evet	78	64	1	0,704	0,401
	Hayır	22	24			
Derslere çok çalıştığım halde başaramıyorum	Evet	42	40	1	0,227	0,634
	Hayır	58	48			
Öğretmenlerin notları çok kıt	Evet	68	57	1	0,219	0,640
	Hayır	32	31			
Okulu bitirememe korkusu var	Evet	46	58	1	7,506	0,006
	Hayır	54	30			
Okulda sosyal faaliyetler çok az	Evet	78	68	1	0,014	0,905
	Hayır	22	20			
Bu okuldan nefret ediyorum	Evet	31	19	1	2,123	0,145

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR :

Araştırmada elde edilen bulgular şöyledir;

1- Orta dereceli okullarda öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, yaş özellikleri ile disipline aykırı davranışta bulunma durumları birbirine bağlıdır.

a- Disipline aykırı davranışların cinsiyete göre dağılımında erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla disipline aykırı davranışta buldukları anlaşılmaktadır.

b- Öğrencilerin yaşlarının büyüdükçe disipline aykırı davranışlarında artış olduğu gözlenmekte, en fazla disipline aykırı davranış durumu 17 yaş ve üzerinde kümelenmektedir.

c- Öğrencilerin sınıf seviyeleri yükseldikçe disipline aykırı davranışlarda artış olduğu, en az disipline aykırı davranış durumunun lise 1. sınıf, en çok ise lise 3. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir.

2- Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi incelendiğinde;

a- Öğrencilerin annelerinin yaşları ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile öğrencilerin annelerinin genç yada yaşlı olması öğrencilerin disiplin cezası işlemesi üzerinde etkileyici bir rol oynamamaktadır.

b- Öğrencilerin babalarının yaşları ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin babalarının genç yada yaşlı olması öğrencilerin disiplin cezası işlemesi üzerinde etkileyici bir rol oynamamaktadır.

c- Öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı ile disiplin cezası almaları arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir.

d- Öğrencinin ailenin kaçınıcı sıradaki çocuğu olduğu gerçeği ile disiplin cezası alması arasında doğrusal bir ilişki olduğu gör÷lmektedir. Öğrencinin, öğrenciden önce doğan kardeşlerinin sayısı arttıkça, disiplin cezası alma olasılığı artmaktadır. Öğrencilerin disiplin cezası alması ile ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu arasında bir ilişki olduğu söylenebilir.

e- Öğrencinin annesinin eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin disiplin cezası alma oranının azaldığı gör÷lmektedir. Öğrencilerin disiplin cezası alması ile annesinin eğitim düzeyi arasında bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

f- Öğrencinin babasının eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin disiplin cezası alma oranının azaldığı gör÷lmektedir. Ancak bu azalma oranı çok belirgin değildir. Öğrencilerin disiplin cezası alması ile babasının öğrenim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

g- Öğrencilerin anne-babalarının istihdamda olup olmaması ile disiplin cezası almaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

h- Öğrencilerin disiplin cezası alması ile ailelerinin ekonomik durumu arasında bir ilişki olmadığı istatistiksel olarak söylenmektedir.

ı- Öğrencilerin yaşadığı evdeki kişi sayısı ile disiplin cezası almaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

3- Anne ve babanın tutum ve davranışları ile öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma ve bulunmama durumları incelendiğinde verdikleri cevaplar arasında fark olduğu gör÷lmektedir.

Disiplin cezası alan öğrenciler almayanlara göre; aile içinde yeteri kadar sevildiğini hissetmemekte, ailesinin fazla baskısından rahatsız olmakta, ailesini fazla anlayışsız bulmakta, ailesinin kendilerine güvenmediğini düşünmekte, anneleri ile anlaşmamakta, ailesinin ilgisizliğinden rahatsız olmakta, babasını çok otoriter bulmakta, evde istediği gibi bir huzur bulamadığından şikayet etmekte, ailesinin kardeşler arasında ayırım yaptığını düşünmekte, ailesinin çok kalabalık olduğunu ifade etmekte, daha çok annelerinin değil babalarının sözünün geçtiğini ifade etmekte,

ailelerinin hatalı davranışları ile ilgilenmediğini ifade etmekte, evden kaçmayı düşünmekte, iradesi zayıf olduğu için kendini kontrol edemediğini belirtmekte ve sıkıntılarını anlatacak kimse bulamadığını ifade etmektedirler.

4- Okul yönetici ve öğretmenlerin tutum ve davranışları ile öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma ve bulunmama durumları incelendiğinde verdikleri cevaplar arasında fark olduğu görülmektedir.

Disiplin cezası alan öğrenciler almayanlara göre; okulda disiplinin fazla olduğunu düşünmekte, okulda kıyafetlerine karışıldığına inanmakta, okulda kız-erkek ayrımı yapıldığına inanmakta, okul idaresini ve öğretmenlerini anlayışsız bulmakta, öğretmenlerin kendileri ile yeterince ilgilenmediğini düşünmekte, öğretmenlerin onur kırıcı sözler söylediğini ve hakaretlerde bulunduğunu ifade etmekte, okulda verilen cezalardan korkmakta, dersleri yeterince ilgi çekici bulmamakta ve derslerin ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini belirtmekte, derslere çok çalıştığı halde başaramamaktan şikayet etmekte, öğretmenlerin notlarının kıt olduğunu ifade etmekte, okulu bitirememe korkusu yaşamakta ve okuldan daha çok nefret etmektedirler.

5- Araştırma kapsamına alınan 15 orta dereceli okulda disipline aykırı davranışta bulunan öğrenci sayısı 188 olarak belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından işlenen 21 çeşit disiplin suçu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin en çok okul içinde kavga ve küfür etmek ile dersi ihlal ve ders akışını bozmak yüzünden disiplin cezası aldığı görülmektedir. Öğrenciler tarafından en çok işlenen üçüncü sıradaki disiplin suçu öğretmene saygısızlık etmek, karşı gelmek olurken, onu okuldan izinsiz kaçmak suçu izlemektedir. Sigara içmekte öğrenciler tarafından en çok işlenen disiplin suçları arasında beşinci sırada yer almaktadır.

Öğrencilerin işlediği disiplin suçlarına karşılık okul idaresi tarafından öğrencilere verilen disiplin cezalarının dağılımında birinci sırayı okuldan uzaklaştırma almaktadır.

Bu disiplin cezası türünü uyarı cezası ve kınama cezası izlemektedir. Sadece altı öğrencinin mahrumiyet cezası aldığı görülmektedir.

6- Sadece disiplin cezası alan öğrencilerin aileleri ve okulları hakkındaki görüşleri ele alındığında ise;

a- Disiplin cezası alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre aileleri hakkındaki önermeler ve verdikleri cevaplar doğrultusunda cinsiyete göre verilen cevaplar incelendiğinde, kızlar erkeklere göre daha fazla aileleri tarafından cezalandırıldığını düşünürken, erkekler de kızlara göre daha fazla yaptığı hatalardan utandıklarını ifade etmişlerdir.

b- Disiplin cezası alan öğrencilerin, cinsiyetlerine göre okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar doğrultusunda cinsiyete göre verilen cevaplar incelendiğinde, erkekler kızlara göre daha fazla kız- erkek ayrımı yapıldığını düşünmekte, daha fazla okulu bitirememe korkusu taşıdığını ifade etmekte ve okulda sosyal faaliyetlerin az olduğundan daha çok yakınmaktadır.

c- Disiplin cezası alan öğrencilerin, ekonomik durumlarına göre öğrencilerin aileleri hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar doğrultusunda sadece “ailemin cahilliği beni üzüyor” önermesi için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Ailesinin ekonomik durumu zayıf olan öğrenciler, ekonomik durumu iyi olan öğrencilere göre daha çok ailesinin cahilliğinden üzüntü duyduklarını ifade etmişlerdir. Aile ile ilgili öğrencilere yöneltilen diğer önermeler ile öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

d- Disiplin cezası alan öğrencilerin, ailelerinin ekonomik durumlarına göre öğrencilerin okulları hakkındaki önermelere verdikleri cevaplar doğrultusunda sadece “okulu bitirememe korkusu var” önermesi için öğrencilerin verdiği cevaplar, öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Ailesinin ekonomik durumu zayıf olan öğrenciler, ekonomik durumu iyi olan öğrencilere göre daha çok okulu bitirememe korkusu yaşamaktadırlar. Okul ile ilgili öğrencilere yöneltilen diğer önermeler ile öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

5.2. ÖNERİLER :

Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu şu öneriler ileri sürülebilir.

Orta dereceli okullarda öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma nedenlerinin değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçların ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

1- Aile ortamlarında, ana-babalar çocuk yetiştirme ve eğitime yöntemleri konusunda kendilerini bilinçlendirme arayışlarına yönelmeli, katı ve otoriter tutumların hakim olduğu bir aile ortamında çocuğun yeterli ve dengeli bir kişilik geliştirebilmesinin pek de mümkün olamayacağını görmelidirler.

2- Ana-babalar çocuklarına karşı ayırım gözetmeksizin sevgi ve saygı göstermeli, onları birbirleriyle ve başka çocuklarla kıyaslamaktan kaçınmalıdır.

3- Ana-babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinde modern eğitim anlayışının kazandırılmasında basın radyo ve televizyon gibi araçlardan yararlanma yoluna gidilmeli, her düzeydeki ana-babaya hitap edici kaliteli ve izlenebilir programlar hazırlanmalıdır.

4- Disipline aykırı davranışlarının olduğu tespit edilen öğrenciler okul rehberlik servislerince ve diğer ilgili kurumlarca aileleri ile birlikte ele alınarak değerlendirilmeli, çaresel disiplin değil de önleyici disiplin anlayışına yönelmelidir.

5- Araştırma sonucuna göre eğitilmiş ananelerin çocuklarında disipline aykırı davranış oranının düşüklüğü dikkat çekicidir. Bu durum göz önüne alınarak ülkemizde kadın eğitiminin yaygınlaştırılması ve daha çok kızlarımızın eğitime sevk edilmeleri gerekmektedir.

6- Okul ortamında akademik çalışmalar kadar, öğrencilerin psiko-sosyal yönden gelişimlerinin de önemli olduğu gözde kaçırılmamalı ve buna yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

7- Davranış bozukluğu sergileyen öğrencilerle yakından ilgilenilmeli ve bu öğrencilerde görülen davranış bozukluğunun giderilmesi için onlara psikolojik yardım ve destek sağlama anlayışı benimsenmelidir.

8- Sosyo-ekonomik ve kültürel bakımlardan düşük düzeylerde olan ailelerin çocukları, öğretmen ve okul yönetimlerince desteklenmeli böylece aile çevresinin yol açtığı yetersizlikler giderilmeye çalışılmalıdır.

9- Okullarda görev yapan rehberlik servisleri şekilden çok işlevsel olmalı, fazla bürokratik işlemler yerine yapılacak düzenlemelerle, evrak hazırlamaktan çok hareket kabiliyeti olan örgütler haline getirilmelidir.

10- Okullarımızda uygulanmakta olan “Geleneksel Otoriter Eğitim” yaklaşımı yerine, “Demokratik Eğitim” yaklaşımı izlenmelidir.

11- Okulun öğrenciler için ilgi çekici duruma getirilmesi amacıyla, ders dışı etkinliklerde, olabildiğince çok sayıda öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmalı ve bu çalışmalarda her öğrenciye kendini ifade edebilme fırsatı tanınmalıdır.

12- Okullarda görev yapan rehberlik servisi öğretmenleri dışında kalan tüm öğretmenlere de pedagojik açıdan daha etkin olabilmeleri için hizmet içi seminerlere yer verilmelidir.

13- Öğretmenlerin kişiliği, tutum ve davranışları disiplin olaylarının azalmasında ve çoğalmasında en önemli etkenlerdendir. Öğretmenlerin öğrencilerle diyalogunun geliştirilmesi, hoşgörü ve anlayışla öğrencilere yaklaşması sağlanmalıdır.

14- Okullarda, disipline aykırı davranışların sınırları belirlenerek, tanımlanması ve öğrencilere anlaşılır bir şekilde anlatılması gerekmektedir.

15- Araştırma öğrencilerin yaşları ile disipline aykırı davranışlar arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerde görülen ve okul disiplin kurallarına aykırı olduğu tespit edilen birtakım davranışlar değerlendirilirken öğrencinin büyüme ve

gelişmesiyle ilgili olarak ortaya çıkan gerilim çatışma ve kaygıların da göz önüne alınması gerekmektedir.

16- Disiplin uygulamalarında öğrencileri cezalandırmak en son yol olmalı, verilen cezalar okuldan uzaklaştırma gibi teşhir niteliği taşımamalı, bunun yerine öğrencilerin hoşlandığı faaliyetlerden mahrum bırakma niteliğinde olmalı, bu konuda okul idaresi ve öğretmenler kurulu gerekli düzenlemeleri yapabilmelidir.

17- Okullarımızda öğrencilerle yüz yüze bulunan öğretmenler ve ilgili tüm diğer birimler, alacakları kararları ve yapacakları düzenlemeleri öğrencilerin ilgi yetenek ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak gerçekleştirmelidirler.

18- Öğrenciye dıştan disiplin uygulama yöntemi yerine öğretmenlerin rehberliğinde, öğrencilerin özümstedikleri ve kendilerinin kararlaştırıp, kabul ettikleri disiplin kuralları belirlenmelidir. Bu yapıyı oluşturabilmek amacıyla okul onur kurullarını sembol olmaktan çıkarıp öğrencilerin okul yönetimine ve disiplin kurallarının uygulanmasına dolaysız olarak katılmalarını sağlayacak bir şekilde yeniden düzenleme yoluna gidilmelidir.

Bu araştırmanın bulgularının daha da zenginleştirilmesi için şu öneriler de ileri sürülebilir;

19- Bu ve benzeri araştırma değişik öğrenim düzeylerindeki öğrenciler üzerinde yapılabilir. Böylece farklı gruplara ait yeni bulgular, bu alanın daha da iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir.

20- Araştırma kapsamına alınan okullar sadece İstanbul İli Anadolu yakası ilçeleri genel liseleri ile sınırlıdır. Bu nedenle elde edilen bulgular genellenebilir nitelikte değildir. Disiplin problemlerinin daha geniş kapsamlı olarak ortaya çıkarılabilmesi ve çözümlerin geliştirilebilmesi için, diğer illerde de benzer araştırmalar yapılmalıdır.

21- Araştırmada sadece ailevi ve okulla ilişkin nedenlere yer verilmiş, çevresel sosyal ve diğer (basın yayın, teknolojik) etkenler üzerinde durulmamıştır. Benzer bir araştırma daha kapsamlı olarak diğer etkenlerde göz önünde bulundurularak yapılabilir.

22- Bu araştırmanın diğerk bir boyutu olarak, disiplin yönetmeliğine göre disipline aykırı davranışlara verilen cezaların öğrenciler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin araştırılması da yapılabilir.

23- Bu konuyla ilgili olarak bundan sonraki çalışmalarda, örneklem sayısı genişletilerek değişkenlerin çoğaltılması, daha verimli sonuçların elde edilmesi yönünde uygun görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Abalı, Osman., 2004 **Ergenlik Dönemi ve Sorunları**, İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- Adams, James F., 1995 **Ergenliği Anlamak Ergen Psikolojisinde Güncel Gelişmeler**. Yayına Hazırlayan Prof Dr. Bekir Onur , İmge Yayınları
- Ağır, İrfan., 1991 **“Orta dereceli Okul Öğrencilerinin İşledikleri Disiplin Suçları”**. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Atabek, Erdal., 2002 **Erken Büyüyen Çocuklar**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayın Evi
- Atabek, Erdal., 2004 **Kuşatılmış Gençlik**. İstanbul: Akdeniz Yayıncılık
- Atabek, Erdal., 2006 **Çocuklarımızı Büyütürken Nerede Yanlış Yapıyoruz**. İstanbul: Alkım Yayın Evi
- Aydın, Betül., 2005 **Çocuk ve Ergen Psikolojisi**. İstanbul: Atlas Yayınları
- Aytaç, Mustafa., 1998 **Matematiksel İstatistik**. Bursa:Uludağ Üniversitesi Basımevi
- Başaran, İbrahim Ethem., 1972 **Eğitim Psikolojisi**. Ankara

- Başaran, İbrahim Ethem., 1985 **Eğitim Psikolojisi.** Ankara
- Başaran, İbrahim Ethem., 1988 **Eğitim Psikolojisi, Eğitimin Psikolojik Temelleri.** Ankara: Aydan Web Tesisleri
- Bircan, H. ve diğerleri., 2003 **Ki-kare ve Kolmogorov-Simirnov Uygunluk Testlerinin Similasyon ile Elde Edilen Veriler Üzerinde Karşılaştırılması** Adana: C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 1.
- Çelik, Vehbi., 2002 **Sınıf Yönetimi.** Ankara: Atlas Yayın Dağıtım
- Çetin, Hasibe., 1989 **“Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin Eğitsel Açıdan Değerlendirilmesi.”** Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Dodson, Dr.Fitzhughl., 1988 **Sevgiyle Disiplin.** Türkçesi; İpek Van Den Born, İstanbul: Kural Dışı Yayıncılık
- Ekşi, Aysel., 1990 **Çocuk, Genç ve Ana Babalar.** İstanbul: Bilgi Yayın Evi
- Eripek, Süleyman., 1980 **“Ankara İli Merkezlerinde Bulunan Orta Öğretim Kurumlarında Disiplin Uygulamaları ve Bu Uygulamaların Öğrencilerin Uyum Sorunları Yönünden Değerlendirilmesi.”** Ankara:Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. Eğitim Fakültesi
- Gordon, Thomas., 1993 **Etkili Öğretmenlik Eğitimi.** İstanbul: Çeviri, Emel Aksay – Birsen Özkan, Yapa Yayınları
- Gordon, Thomas., 1998 **Etkili Ana Baba Eğitimi.** İstanbul: Çeviren, Emel Aksay, Sistem Yayıncılık

- Gordon, Thomas., 2005 **Çocukta Dış Disiplin mi? İç Disiplin mi?**
İstanbul: Çeviren, Emel Aksay, Sistem Yayıncılık
- İlgar, Lütfü., 2000 **Eğitim Yönetimi - Okul Yönetimi – Sınıf Yönetimi.** İstanbul: Beta Basım ve Yayın
- İlgar, Lütfü., 2005 **Okul ve Sınıf Yönetimi.** İstanbul: Beta Yayıncılık
- Jersild, T.Arthur., 1983 **Çocuk Psikolojisi.** Çeviren, İbrahim U.Özgür
- Kalaycı, Ş., 2005 **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri.** Ankara:Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., BRC Matbaacılık
- Kartal, Mahmut 1998., **Hipotez Testleri.** Erzurum: Şafak Yayınevi
- Kulaksızoğlu, Adnan., 2000 **Ergenlik Psikolojisi.** İstanbul: Remzi Kitapevi
- Kulaksızoğlu, Adnan., 1988 **Ergen Psikolojisi.** Remzi Kitapevi
- Milli Eğitim Dergisi 2000 **Temmuz, Ağustos, Eylül.** Sayı 147
- Noddings, Nel., 2006 **Eğitim ve Mutluluk.** Çeviren; Zuhale Bilgin
İstanbul: Kitap Yayın Evi
- Orvin, George H., 1997 **Ergenlik Çağındaki Çocuğunuzu Anlamanın Yolları.** Çeviren; Ayşe Güran Ankara: HYB Yayıncılık

- Özlü, Ali Rıza., 2003 **Çocuk Olmak Daha Zor.** İstanbul: Varlık Yayınları
- Özmen, Ahmet., 1995 **“Disiplin Cezaları ve Lise Öğrencilerinin Uyum Durumları Arasındaki İlişki.”** Adana: Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Pounds L.R., Gerretson R., 1962 **“Principles Of Modern Education.”** Macmillan New York.
- Şenses, Vildan., 1990 **“Tokat İli Merkez ve İlçe Orta Dereceli Okul Öğrencilerinin Disipline Aykırı Davranışlarda Bulunma Nedenlerinin Araştırılması”** Ankara:G.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Tokol, Tuncer., **Pazarlama Araştırması.** Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları
- Tosun, Ülkü., 2002 **Onurlu Disiplin.** İstanbul: Beyaz Yayınları
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü., 1997**
- Uzun, S.Ahmet., 2001 **Özgürleştirilen Disiplin.** İstanbul: Bilge Yayıncılık
- Ünal, Semra., Ada Sefer., 2003 **Marmara Üniversitesi Yayınları.** İstanbul: No:646
- Williams, Dr.Lawrencez., 2003 **Çocuğunuzu Keşfedin.** Türkçesi; Miyase Koyuncu, İstanbul: Hayat yayınları

- Yavuz, Kudret Eren., 2004 **Ergenlik Döneminde Yaşam Becerileri Eğitimi Program ve Uygulamaları.** Ankara: Ceceli Yayınları
- Yavuzer, Haluk., 1982 **Çocuk Psikolojisi, Duygusal ve Toplumsal Gelişim.** İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:2927
- Yavuzer, Haluk., 1991 **Çocuk Psikolojisi.** İstanbul:Remzi Kitapevi
- Yavuzer, Haluk., 1997 **Çocuk Psikolojisi.** İstanbul: Remzi Kitapevi 8.Basım
- Yavuzer, Haluk., 1998 **Çocuk ve Suç.** İstanbul: Remzi Kitapevi 9.Baskı
- Yavuzer, Haluk., 2005 **Ana Baba ve Çocuk.** İstanbul: Remzi Kitapevi
- Yavuzer, Haluk., 2006 **Çocuk Psikolojisi.** İstanbul: Remzi Kitapevi
- Yörükoğlu, Atalay., 1986 **Çocuk Ruh Sağlığı.** Ankara:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Yörükoğlu, Atalay., 1989 **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk.** İstanbul:Özgür Yayın Dağıtım
- Yörükoğlu, Atalay., 1996 **Gençlik Çağı.** İstanbul: Özgür Yayınları

ÖZGEÇMİŞ

1) Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi : 25.08.1966

Doğum Yeri :KARABÜK

Medeni Durumu :EVLİ

2) Eğitim Durumu:

İlkokul : Demir Çelik İlkokulu - KARABÜK

Ortaokul : Yenişehir Ortaokulu - KARABÜK

Lise : Ticaret Meslek Lisesi - KARABÜK

Üniversite : K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi – Tarih Öğret.

Yüksek Lisans : Yeditepe Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve
Denetimi Bölümü

3) Çalıştığı Kurumlar:

1987-89 Yeşilköy Ortaokulu – ADANA

1990-92 T.E.D. Karabük Koleji – KARABÜK

1992-95 Özel Eyüboğlu Lisesi – İSTANBUL

1995-98 Halit Armay Lisesi – İSTANBUL

1998-07 Ataşehir Lisesi - İSTANBUL